

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Diplomová práce

2019

Bc. Jan Kadeřábek

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

**Mediální pokrytí letních olympijských her 1948 a 1952
v československém tisku**

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Jan Kadeřábek

Studijní program: Žurnalistika

Vedoucí práce: PhDr. Alice Němcová Tejkalová, Ph.D.

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 30. července 2019

Jan Kadeřábek

Bibliografický záznam

Kadeřábek, Jan. Mediální pokrytí letních olympijských her 1948 a 1952 v československém tisku. Praha 2019. 150 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce PhDr. Alice Němcová Tejkalová, Ph.D.

Rozsah práce: 312 781

Anotace

Diplomová práce analyzuje mediální pokrytí letních olympijských her 1948 v Londýně a 1952 v Helsinkách ve vybraných československých médiích. Kvalitativní obsahovou analýzou porovnává proměnu olympijského zpravodajství v Londýně s Helsinkami, především z ideologického hlediska. Začátek práce tvoří popis poválečného vývoje Československa mezi lety 1945 až 1952. Ve stejném období sleduje i mezinárodněpolitickou situaci a mediální vývoj v Československu. Přes definici teoretických pojmů – komunismu, kapitalismu, ideologie, ideologického čtverce a metodologie – se dostává k nejrozsáhlejší části, kterou tvoří kapitoly o britských a finských hrách pohledem československého tisku. Tato část práce je dále rozdělena na podkapitoly podle témat, kterými se československá média na daných hrách nejvíce zaobírala. Poté následuje porovnání mezi londýnskými a helsinskými hrami, které na základě uvedení příkladů popisuje ideologickou proměnu zpravodajství a mediálního obsahu československých médií mezi lety 1948 and 1952.

Annotation

The diploma thesis analyses the media coverage of the 1948 Summer Olympics in London and 1952 in Helsinki in selected Czechoslovakian media. The qualitative content analysis compares the transformation of Olympic coverage in London with Helsinki, especially from an ideological point of view. The thesis begins with a description of the post-war development of Czechoslovakia between 1945 and 1952, continues with media development in the same period and through the definition of theoretical concepts – communism, capitalism, ideology, ideological square and methodology – reaches the most extensive part dealing with the British and Finnish Games from the view of the Czechoslovakian press. This part of the thesis is further divided into subchapters according to the topics that were most covered by the Czechoslovakian media at the Games. This is followed by a comparison between the London and Helsinki Games, which, based on examples, describes the ideological transformation of coverage and media content of the Czechoslovakian media between 1948 and 1952.

Klíčová slova

Československo, letní olympijské hry, Londýn, Helsinky, Rudé právo, média, komunismus, ideologie, Zátopek, sport

Keywords

Czechoslovakia, Summer Olympic Games, London, Helsinki, press, communism, ideology, Zátopek, sport

Title

Media coverage of the Summer Olympic Games 1948 and 1952 in the Czechoslovakian press

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucí práce PhDr. Alice Němcová Tejkalová, Ph.D. za její ochotu, čas a trpělivost. Dále děkuji své rodině za neutuchající podporu a veškerou lásku.

Obsah

Úvod	3
Zdůvodnění odchýlení od tezí	4
1. Vývoj Československé republiky v letech 1945–1952.....	5
2. Mezinárodněpolitická situace v letech 1945–1952.....	13
3. Komunismus	15
3.1 Kapitalismus	19
4. Ideologie	19
4.1 Ideologický čtverec	20
5. Představení jednotlivých médií.....	21
5.1 Rudé právo	21
5.2 Práce.....	22
5.3 Svobodné slovo	23
5.4 Mladá fronta.....	24
5.5 Lidová demokracie.....	24
5.6 Ruch v tělesné výchově	25
6. Metodologie	25
6.1 Výběr výzkumného vzorku.....	26
7. Mediální vývoj v Československé republice v letech 1945–1952.....	26
7.1 Vývoj periodického tisku.....	32
8. XIV. letní olympijské hry v Londýně 1948	35
8.1 Média na olympiádě.....	38
8.2 Olympijské zpravodajství z Londýna ve sledovaných médiích.....	39
8.2.1 Organizace her.....	39
8.2.2 Československo a jeho výsledky.....	50
8.2.3 Hodnocení československých reprezentantů v tisku	52
8.2.3.1 Československý tisk o Emilu Zátopkovi.....	55
8.2.3.2 Rohovníci.....	63
8.2.3.3 Basketbal.....	66
8.2.3.4 Eliška Misáková.....	68

8.2.3.5	Emigrace československých sportovců.....	70
8.2.4	Zahraníční sportovci.....	72
9.	Helsinky 1952	76
9.1	Média na olympiádě v Helsinkách.....	77
9.2	Československo a jeho výsledky na olympiádě v Helsinkách 1952.....	78
9.3	Olympijské zpravodajství z Helsinek ve sledovaných médiích.....	80
9.3.1	Ideologie My vs. Oni.....	81
9.3.2	Československý tisk o Zátopkovi.....	97
9.3.3	Československá výprava	105
9.3.4	Sovětští sportovci	111
9.3.5	Miroslav Hladký.....	118
9.3.6	Fučíkovci.....	120
10.	Porovnání proměny mediálního pokrytí sledovaných médií.....	124
	Závěr.....	128
	Summary.....	129
	Literatura	130
	Elektronické zdroje.....	132
	Diplomové práce.....	135
	Články z československých médií o hrách v Londýně.....	136
	Články z československých médií o hrách v Helsinkách	141
	Seznam tabulek.....	147
	Teze	148

Úvod

Diplomová práce se věnuje mediálnímu pokrytí letních olympijských her v Londýně 1948 a v Helsinkách 1952 v československém tisku. Dosud šlo o nezmapované období v dějinách české sportovní žurnalistiky, kterým se žádná bakalářská ani diplomová práce nezabývala.

Podobné téma zvolili Petr Dušek a Tereza Velikovská, kteří své diplomové práce zasvětili srovnávací analýze olympijských vítězství Emila Zátopka v Londýně a v Helsinkách. Darina Vymětalíková se zase zaměřila na proniknutí ideologie do vybraných československých sportovních časopisů v letech 1945 až 1952.

Cílem diplomové práce je analýza mediálního pokrytí her v britské a finské metropoli. Jednou z výzkumných otázek je, jak se změnilo referování o olympijských hrách na stránkách sportovních rubrik vybraných periodik, především z ideologického hlediska. První poválečné letní hry se uskutečnily na přelomu července a srpna 1948, tedy necelých šest měsíců po únorovém převratu v Československu, kdy se moci chopili komunisté, zatímco olympiáda v Helsinkách proběhla v době, kdy vládnoucí komunistická strana pevně třímala otěže moci.

Diplomová práce začíná historickým popisem poválečného vývoje Československa a mezinárodněpolitické situace v letech 1945 až 1952. Dále se věnuje pojmům komunismus, kapitalismus, ideologie a ideologický čtverec. Po metodologické části a představení výzkumného vzorku následují dvě nejobsáhlejší kapitoly diplomové práce zabývající se olympijským zpravodajstvím vybraných československých médií o Londýnu a Helsinkách. Obě olympiády jsou rozdělené do podkapitol na témata, o nichž československá média během sledovaného období nejčastěji psala. V závěru porovnávám obě olympiády z hlediska mediálního obsahu a jeho ideologické proměny.

Zdůvodnění odchýlení od tezí

V příložené tezi je uvedeno, že se diplomová práce zabývá olympijskými hrami 1948, 1952 a 1956. Po dohodě s vedoucí práce jsem se však z důvodu rozsahu rozhodl vynechat Melbourne 1956. Pokud bych analyzoval i australskou olympiádu, práce by byla o několik desítek stran delší.

Dále se v tezi uvádí, že se práce bude opírat i o časopisy *Rekord*, *Stadion* a deník *Československý sport*. *Rekord* jsem nepoužil proto, jelikož se zabýval pouze fotbalovými výsledky z různých soutěží a o hrách v Londýně se vůbec nezmínil (v roce 1952 už ani neexistoval). *Stadion* začal vycházet až v roce 1953 a navazoval na *Ruch v tělesné výchově*, který jsem jak u Londýna, tak v Helsinkách použil. Ve stejném roce jako *Stadion* si čtenáři mohli začít kupovat *Československý sport*, a jelikož se olympiádou v Melbourne nezabývám, nevyužil jsem ho.

1. Vývoj Československé republiky v letech 1945–1952

První republiku, existující v letech 1918 až 1938, trápila politická nestabilita a napjatá situace kolem národnostních menšin, zejména sudetských Němců. Po konci druhé světové války, s níž zanikl přes šest let trvající Protektorát Čechy a Morava, bylo jasné, že se obnovené Československo vydá jinou politickou cestou, než tomu bylo před nacistickou okupací. V živé paměti se nacházela i mnichovská zrada západních spojenců Anglie a Francie. Menší orientace na Západ, a naopak větší na Sovětský svaz se tedy pro mnohé zdála logickým vyústěním.

K orientaci zahraniční politiky na SSSR začalo docházet během druhé světové války. Přispěly k tomu dva důležité faktory – Československo potřebovalo ochranu před dalším možným nebezpečím ze strany Německa a také podporu na mezinárodní scéně, aby mohlo prosazovat své požadavky.¹ K prohloubení vztahu mezi oběma zeměmi výrazně napomohla československo-sovětská smlouva o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci, kterou na dvacet let 12. prosince 1943 v Moskvě podepsali vyslanec v SSSR Zdeněk Fierlinger a sovětský ministr zahraničních věcí Vjačeslav Michajlovič Molotov.²

S blížícím se koncem války bylo zřejmé, že dříve či později přijde čas na návrat exilové politické reprezentace do vlasti. Komunistické vedení v Moskvě hájilo názor, že na osvobozené území by měla vstoupit nová vláda zahrnující i jejich zástupce, a nikoliv exilová. Navíc s novým, už předem dohodnutým politickým programem.³

Jednání o něm a o složení první poválečné československé vlády proběhlo v budově československého velvyslanectví v sovětské metropoli mezi 22. až 29. březnem 1945. Kromě prezidenta se ho zúčastnili zástupci komunistů, národních socialistů, sociálních demokratů, lidovců a Slovenské národní rady (SNR) zastupující Komunistickou stranu Slovenska a Demokratickou stranu. Londýnská delegace (národní socialisté, sociální demokraté a lidovci) neměla dopředu připravený žádný programový

¹ ČAPKA, František a Jitka LUNEROVÁ. *1948: Vítězný únor: cesta k převratu*. Brno: CPress, 2012, s. 12.

² BĚLINA, Pavel. *Kronika Českých zemí. 7. Protektorát, budování nového státu, nástup nového státu*. Praha: Fortuna Libri, 2012, s. 721.

³ ČAPKA, František a Jitka LUNEROVÁ. *1948: Vítězný únor: cesta k převratu*. Brno: CPress, 2012, s. 18.

plán, na rozdíl od komunistů. Zmíněné politické strany ustanovily vládu Národní fronty (NF).⁴

Po dohodnutí vládního programu nastala otázka personálního složení vlády. Za jejího předsedu byl zvolen sociální demokrat Fierlinger netající se sympatiemi ke komunistům. Pětadvacet vládních pozic se rozdělilo následovně – sociální demokraté (včetně předsedy vlády), národní socialisté a lidovci měli po třech zástupcích, slovenská Demokratická strana čtyři, pět jich bylo nestraničských a čeští a slovenští komunisté obsadili sedm pozic (nepočítá-li se ministr školství a osvěty Zdeněk Nejedlý, který je v tomto případě řazen mezi nestraničky).⁵

Poté českoslovenští politici jeli do Košic, kde 4. dubna exilová vláda podala demisi. Nově ustanovený vládní kabinet složil slib do rukou prezidenta a o den později přijal již v Moskvě dohodnutý politický program, podle místa přijetí nazvaný *Košický vládní program* (oficiálně *Program nové československé vlády Národní fronty Čechů a Slováků*)⁶, který se skládal ze šestnácti kapitol.⁷

Už čtvrtá kapitola zcela jednoznačně definovala vztah k SSSR. „*Vyjadřujíc neskonalou vděčnost českého a slovenského národa k Sovětskému svazu, bude vláda pokládat za neochvějnou vůdčí linii československé zahraniční politiky nejtěsnější spojení s vítěznou slovanskou velmocí na východě. Smlouva československo-sovětská z 12. prosince 1943 o vzájemné pomoci, přátelství a poválečné spolupráci bude určovat pro veškerou budoucnost zahraničně politickou pozici našeho státu. S pomocí Sovětského svazu bude dovršeno osvobození Československé republiky, aby tak s jeho oporou byla navždy zajištěna její svoboda a bezpečnost a aby za všestranné součinnosti se Sovětským svazem byl národům Československa zabezpečen pokojný rozvoj a šťastná budoucnost.*“⁸

⁴ BĚLINA, Pavel. *Kronika Českých zemí. 7. Protektorát, budování nového státu, nástup nového státu*. Praha: Fortuna Libri, 2012, s. 728.

⁵ ČAPKA, František a Jitka LUNEROVÁ. *1948: Vítězný únor: cesta k převratu*. Brno: CPress, 2012, s. 29.

⁶ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 219.

⁷ BĚLINA, Pavel. *Kronika Českých zemí. 7. Protektorát, budování nového státu, nástup nového státu*. Praha: Fortuna Libri, 2012, s. 728.

⁸ Košický vládní program (5. 4. 1945), 2009 [online]. *Moderní-Dějiny.cz* [cit. 23-02-2019]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/kosicky-vladni-program-5-4-1945/>.

Patnáctá kapitola se vrátila k tomu, co již bylo naznačeno ve čtvrté, tedy že spolupráce se Sovětským svazem se měla rozvíjet i na kulturní úrovni. „Zcela nově bude vybudován i v kulturním ohledu náš poměr k největšímu našemu spojenci – SSSR. K tomuto cíli nejen bude z našich učebnic a pomůcek odstraněno vše, co tam bylo antisovětského, mládež bude i náležitě poučována o SSSR. Ruský jazyk bude proto v novém učebním plánu z cizích jazyků na prvním místě. A bude postaráno i o to, aby naše mládež nabyla potřebných vědomostí o vzniku, zřízení, vývoji, ekonomii a kultuře SSSR. Na univerzitách k tomu účelu budou zřízeny i nové stolice: dějin SSSR, ekonomiky SSSR a práva SSSR.“⁹

Komunistům nahrávala po válce řada příznivých faktorů – jednak neměli co do činění s mnichovským diktátem, výrazně se angažovali v odboji během největšího válečného střetnutí v dějinách lidstva, a navíc za nimi stál SSSR. Proto věděli, co chtějí, a šli si za tím.¹⁰

„Většina mladých lidí, poučených smutnou protektorátní zkušeností, si v květnu 1945 nepřála prostý návrat do poměrů první republiky. Snila o státě, který dokáže předcházet hospodářským krizím a zajistí slušnou životní úroveň všem svým obyvatelům. Společnost, zaujata svými nadějemi, přehlížela závažné problémy.“¹¹

Jedním z nich byl fakt, že v poválečném Československu nedošlo k obnovení všech prvorepublikových stran. Zatímco u stran sympatizujících s fašismem to bylo pochopitelné, u jiných už ne. Zanikla tak například agrární, živnostenská nebo národně demokratická strana. Podle Beneše měl být zredukovaný počet stran „hlavním znakem poválečné řízené (omezené) demokracie“.¹² Jenže místo toho došlo k okleštění demokracie a „provedená redukce se stala zárodkem budoucího přechodu k systému totalitní vlády jedné strany“.¹³

⁹ Tamtéž.

¹⁰ ČAPKA, František a Jitka LUNEROVÁ. 1948: *Vítězný únor: cesta k převratu*. Brno: CPress, 2012, s. 5.

¹¹ ČORNEJ, Petr. *Dějiny českých zemí*. Praha: Fragment, 2003, s. 121.

¹² ČAPKA, František a Jitka LUNEROVÁ. 1948: *Vítězný únor: cesta k převratu*. Brno: CPress, 2012, s. 30.

¹³ Tamtéž.

Povolené strany tvořily Národní frontu, tento princip byl přijatý už v KVP. Jeho předsedou se stal předseda KSČ a současně místopředseda vlády Klement Gottwald. V Národní frontě byly ty subjekty, které tvořily vládu, neexistovala tedy žádná opozice.¹⁴

Rozsáhlými změnami prošla i státní správa. „*Již za války (dekrety prezidenta republiky) vznikla koncepce tzv. národních výborů (NV) jako nových orgánů státní a veřejné správy*“.¹⁵ Vznikla i „*nová ozbrojená složka vnitřní bezpečnosti: rozpuštěné prvorepublikové četnictvo nahradil Sbor národní bezpečnosti (SNB), opět se silným vlivem komunistů uvnitř*“.¹⁶

Politické strany sdružené v NF se dohodly na ustanovení třisetčlenného Prozatímního národního shromáždění (PNS), k němuž došlo 28. října 1945. Tento jednokomorový nejvyšší zákonodárný orgán měl za cíl „*potvrdit prezidenta Beneše ve funkci, schválit prezidentské dekrety a vykonávat zákonodárnou moc na celém území Československa*“.¹⁷

Zákony po konci války vydával jménem vlády Beneš, a to formou dekretů, jelikož neexistoval parlament, a to až do ustanovení PNS do 28. října 1945. Do historie vstoupil termín „Benešovy dekrety“, který je ale nepřesný. Beneš dekrety sám nesestavoval, jak by se mohlo z termínu zdát, ale spolupracoval na nich a podepisoval je. Až do schválení KVP byl totiž jediným, kdo měl v rukou zákonodárnou moc. K jejich vydávání docházelo už v Londýně během druhé světové války. PNS je dodatečně schválilo.¹⁸

Mezi nejvýznamnější dekrety patřil tzv. velký retribuční dekret vydaný 19. června 1945 „*o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech. Definoval skutkovou podstatu zločinů proti státu, proti osobám i proti majetku, jakož i zločinu udavačství. Zároveň stanovil výši trestů za tyto zločiny*“.¹⁹ Později, 27. října 1945, vyšel i tzv. malý retribuční dekret, o provinění proti národní cti,

¹⁴ Tamtéž, s. 32.

¹⁵ Tamtéž, s. 35.

¹⁶ EMMERT, František. *Osudové osmičky v našich dějinách*. Brno: CPress, 2008, s. 28.

¹⁷ Tamtéž, s. 36.

¹⁸ BĚLINA, Pavel. *Kronika Českých zemí. 7. Protektorát, budování nového státu, nástup nového státu*. Praha: Fortuna Libri, 2012, s. 729.

¹⁹ Tamtéž, s. 732.

„podle něhož měli být souzeni ti, kdo se sice provinili kolaborací s okupanty, ale jejich přečiny nebyly tak velké, aby mohly být souzeny podle velkého retribučního dekretu“.²⁰

Kromě retribučních dekretů patřily mezi nejdůležitější vydané dekrety ty nesoucí označení č. 100 až 104 z 24. října 1945 o znárodnění dolů, bank, pojišťoven, hutí a závodů nad 500 zaměstnanců. V potravinářském a lehkém průmyslu to dokonce bylo nad 150 zaměstnanců. PNS tento dekret schválilo 28. října a od roku 1950 byl tento den zapsán v kalendáři jako Den znárodnění, čímž se měl upozadit původní význam 28. října 1918.²¹

Dvacátého šestého května 1946 se uskutečnily první poválečné volby, v nichž jednoznačně uspěli komunisté. V českých zemích získali 40,2 % hlasů a 93 poslanců. Druhá nejsilnější strana, Československá strana národně socialistická (ČSNS), dostala 23,7 % a 55 křesel. Jen na Slovensku nebyli komunisté spokojeni. Komunistická strana Slovenska (KSS) tam skončila jako druhá s 30,4 % a 21 poslanci, ale suverénní vítěz Demokratická strana měla více než dvojnásobnou podporu (62 % a 43 míst).²²

Nová vláda, v jejímž čele stanul Klement Gottwald, byla jmenována 2. července 1946. Komunisté v ní obsadili devět míst, národní socialisté, lidovci a slovenští demokraté disponovali čtyřmi zástupci, sociální demokraté třemi a dva ministři byli bez politické příslušnosti (ministr zahraničí Jan Masaryk a ministr národní obrany Ludvík Svoboda). Komunisté sice neměli ve vládě většinu, důležité rezorty jako ministerstvo vnitra, zemědělství nebo informací však připadly jim. Navíc, přestože byl Svoboda stále veden jako nestraník, i národní obrana patřila do jejich sféry vlivu. O šest dnů později představil Gottwald v nově zvoleném Ústavodárném národním shromáždění (navazujícím na PNS) Budovatelský program.²³

V roce 1947 se mezinárodní situace výrazně zhoršila. Západní mocnosti se svým spojencem SSSR rozešly a vše vyústilo ve studenou válku. Ohniskem napětí se z počátku stala střední a východní Evropa, jež se ocitla pod vlivem Sovětského svazu. Dvanáctého března 1947 vyhlásil americký prezident Harry S. Truman v Kongresu plán, který vstoupil do dějin pod označením Trumanova doktrína. Jejím prostřednictvím dal

²⁰ Tamtéž, s. 733.

²¹ ČAPKA, František a Jitka LUNEROVÁ. 1948: *Vítězný únor: cesta k převratu*. Brno: CPress, 2012, s. 49–50.

²² Tamtéž, s. 75.

²³ Tamtéž, s. 76–77.

jasně najevo, že Spojené státy americké hodlaly pomoci řeckým a tureckým nekomunistickým silám. Zároveň představil ideu „zadržování“ komunismu, což jinými slovy znamenalo, že USA nechtěly Sovětskému svazu dovolit jeho další rozpínání.²⁴

V návaznosti na Trumanovu doktrínu představil státní sekretář neboli americký ministr zahraničních věcí George C. Marshall 5. června 1947 plán na pomoc Evropě známý jako Marshallův plán.²⁵ Ten měl pomoci zemím, které na tom po hospodářské stránce byly bídny a u nichž hrozil nástup komunismu. Američané měli k vyhlášení plánu i politické důvody, protože se báli nárůstu vlivu SSSR.²⁶

Československu se nabízená možnost v době nelehké ekonomické situace a katastrofální neúrody hodila, a proto se rozhodlo zúčastnit konference, která se v Paříži měla tímto plánem zabývat. Jenže právě v té době se ukázalo, že země v srdci Evropy patří do sovětské sféry vlivu. Na Stalinovo pozvání přijela v červenci 1947 do Moskvy československá delegace, kterou vůdce Sovětského svazu přesvědčil o odmítnutí plánu. Československo následně pod nátlakem účast na konferenci plánovanou na 12. července odvolalo.²⁷

Stalin také zasáhl do taktiky KSČ, kterou „v září 1947 prostřednictvím Informbyra vyzval, aby začala urychleně usilovat o mocenský monopol v Československu. Dokonce jí vytkl, že až příliš lpí na parlamentním a ústavním řešení. Požadoval razantnější (revoluční) postup.“²⁸

Komunisty trápilo, že na Slovensku ztráceli vliv na úkor Demokratické strany (DS), a proto se ji rozhodli zdiskreditovat. Státní bezpečnost (StB) přišla s tím, že lidé z DS udržovali kontakty na bývalé funkcionáře Hlinkovy slovenské ľudové strany (HSLs), k jejíž obnově po válce nedošlo. Plán na změnu poměrů na slovenské scéně komunistům úplně nevyšel, přestože DS vyšla z podzimní krize 1947 (také označovaná jako „slovenský podzim“) oslabena. Komunisté však získali cenné zkušenosti, které

²⁴ Tamtéž, s. 82.

²⁵ JOHNSON, Paul. *Dějiny 20. století*. Voznice: Leda, 2014, s. 428.

²⁶ ČAPKA, František a Jitka LUNEROVÁ. *1948: Vítězný únor: cesta k převratu*. Brno: CPress, 2012, s. 92.

²⁷ BĚLINA, Pavel. *Kronika Českých zemí. 7. Protektorát, budování nového státu, nástup nového státu*. Praha: Fortuna Libri, 2012, s. 742.

²⁸ EMMERT, František. *Osudové osmičky v našich dějinách*. Brno: CPress, 2008, s. 30.

použili v únoru následujícího roku. Proto později začali krizi na Slovensku nazývat jako „generální zkoušku února 1948“ nebo „slovenský únor“.²⁹

V únoru 1948 se komunisté chopili moci. Nejdříve 12. února ministr vnitra Václav Nosek bez podpory vlády odvolal osm velitelů SNB a na jejich místo dosadil komunisty. Demokratičtí ministři s Noskovým rozhodnutím nesouhlasili a dožadovali se jeho zrušení. Vyhrožovali při tom demisí, která však komunistům hrála do karet. Dvacátého února 12 ministrů z 26 skutečně demisi podalo a vládní krize propukla naplno. Gottwaldova vláda přesto nadále fungovala, jelikož si kvůli postoji sociálních demokratů a dvou nestraničtých ministrů Masaryka se Svobodou, kteří odmítli odstoupit, udržela většinu.³⁰

Gottwald Beneše vyzval, „*aby demisi přijal a jmenoval ministry podle jím připraveného seznamu: odstupující ministry měli nahradit noví, sice ze stejných stran, ale z prokomunistických frakcí*“.³¹ Komunisté se rozhodli zmobilizovat masy. Od 21. února na jejich výzvu vznikaly akční výbory Národní fronty, „*kteřé přebíraly moc v nekomunistických politických stranách, v závodních radách, odborech a ostatních společenských organizacích*“.³² V ten samý den se na Staroměstském náměstí uskutečnila manifestace, na níž vystoupil i Gottwald, jehož projev vysílal rozhlas. Od 21. února začaly v továrnách vznikat lidové milice, ozbrojené oddíly KSČ.

Dvacátého čtvrtého února proběhla hodinová generální stávkou, do které se zapojilo přes 2,5 milionu pracujících. Nevyšlo ani *Svobodné slovo* národně socialistické strany ani *Lidová demokracie* lidovců. O den později prezident Beneš demisi přijal a doplnil vládu na základě Gottwaldova návrhu. Tímto rozhodnutím komunisté definitivně převzali moc trvající až do roku 1989. Období tzv. třetí republiky (1945–1948) skončilo.

Historik Karel Kaplan, specializující se na poválečné období československých dějin, v knize *Únor 1948* napsal: „*Již první kroky přeměny společenského systému, období výstavby základů socialismu, potvrdily varovné předpovědi nekomunistických stran. Nastala likvidace demokracie, svobody, ochrany základních lidských práv.*

²⁹ ČAPKA, František a Jitka LUNEROVÁ. *1948: Vítězný únor: cesta k převratu*. Brno: CPress, 2012, s. 105.

³⁰ BĚLINA, Pavel. *Kronika Českých zemí. 7. Protektorát, budování nového státu, nástup nového státu*. Praha: Fortuna Libri, 2012, s. 745.

³¹ EMMERT, František. *Osudové osmičky v našich dějinách*. Brno: CPress, 2008, s. 30.

³² Tamtéž.

Komunistické vedení vyhlásilo a uskutečňovalo přeměnu dosavadní lidové demokracie ve formu diktatury proletariátu a plnilo její funkci. Strana sama sebe určila jediným představitelem zájmu a ‚historického poslání‘ proletariátu. Uplatněný princip vnitřního uspořádání strany, tzv. demokratický centralismus, zajišťoval rozhodující pozici vedoucím orgánům či skupinám ve straně. Ty povýšily marxismus-leninismus na jedinou státní ideologii. (Oficiálně se uvedené principy nazývaly vedoucí úloha strany.)“³³

Národní socialisté se přejmenovali na Československou stranu socialistickou a společně s lidovci zůstali pod prokomunistickým vedením v NF; sociální demokracie splynula s KSČ. Devátého května 1948 byla schválena nová ústava (proto se nazývala Ústava 9. května) vyhlášením lidově demokratickou republiku.³⁴

Třicátého května proběhly parlamentní volby, kde se všechny povolené strany ocitly na jednotné kandidátce Národní fronty. Druhého června Beneš, který odmítl podepsat ústavu, abdikoval (jeho rozhodnutí bylo oficiálně oznámeno o pět dní později) a 14. června ho ve funkci nahradil Gottwald, jenž ihned novou konstituci posvětil. Novým premiérem se stal Antonín Zápotocký.³⁵

Po únoru 1948 docházelo postupnými kroky k likvidaci soukromého vlastnictví; venkov procházel kolektivizací, v jejímž rámci se zakládala jednotná zemědělská družstva (JZD); ve školství byla počínaje novým školním rokem 1948–1949 zavedena výuka marxismu-leninismu. Hospodářství se začalo řídit pětiletými plány neboli tzv. pětiletkami.

S nástupem komunismu se pojí také politické procesy, které v letech 1948 až 1953 odsoudily 27 tisíc lidí a vynesly 232 rozsudků trestu smrti, z nichž 178 bylo vykonáno. Celkem došlo k odsouzení 220 až 230 tisíc osob. K nejznámějším obětem procesů patří Rudolf Slánský, generál Heliodor Píka, farář Josef Toufar a Milada Horáková.³⁶ Poslední velký vykonstruovaný proces proběhl ještě v roce 1954; v následujících dvou letech se pokračovalo menšími procesy.³⁷

³³ KAPLAN, Karel. *Únor 1948: komentované dokumenty*. Praha: Epoque, 2018, s. 299.

³⁴ Tamtéž, s. 114.

³⁵ Tamtéž, s. 115.

³⁶ Tamtéž, s. 129.

³⁷ BĚLINA, Pavel. *Kronika Českých zemí. 7. Protektorát, budování nového státu, nástup nového státu*. Praha: Fortuna Libri, 2012, s. 767.

2. Mezinárodněpolitická situace v letech 1945–1952

S odstupem více než sedmi desítek let je patrné, že počátky postupného rozdělení světa na Západ vs. Východ spadají do konce druhé světové války. V únoru 1945 se na Jaltě na Krymu sešla tzv. Velká trojka ve složení Winston Churchill (britský premiér), Franklin D. Roosevelt (americký prezident) a Josif V. Stalin (sovětský diktátor). Zde se rozhodlo o poválečné podobě Německa a jeho rozdělení do čtyř okupačních zón, které vedle výše zmíněných tří států později doplnila Francie.³⁸ Zhoršení vztahů mezi vítěznými velmocemi se projevilo i na postupimské konferenci konané v červenci a srpnu 1945, která se rovněž zabývala poválečnou situací. Válka v Evropě skončila 8. května 1945 (na Východě se její konec slavil o den později); oficiálně však druhá světová válka skončila 2. září 1945 kapitulací Japonců.³⁹

V červnu 1945 byla v San Franciscu založena Organizace spojených národů (OSN), mezi jejímiž 51 zakládajícími členy nechybělo ani Československo. OSN nahradila Společnost národů, která vznikla po první světové válce, ale nakonec se ukázala jako neefektivní. Proto bylo třeba vytvořit účinnější mezinárodní mírovou organizaci, která by napříště zabránila celosvětovému válečnému konfliktu. Členové OSN se v mezinárodních otázkách museli řídit Chartou OSN, „*kteřá mimo jiné vylučovala vměšování do vnitřních záležitostí cizích států*“.⁴⁰

Na rozdělení světa upozornil ve slavném projevu v americkém Fultonu 5. března 1946 v té době už bývalý britský premiér Churchill. „*Od Štětína na Baltu až po Terst na Jadranu byla napříč celým kontinentem spuštěna železná opona. Za touto linií leží všechna hlavní města starých států střední a východní Evropy. Varšava, Berlín, Praha, Vídeň, Budapešť, Bělehrad, Bukurešť a Sofie, všechna tato proslulá města i s obyvatelstvem jejich zemí se ocitla v oblasti, kterou musím nazvat sovětskou sférou a všechna jsou vystavena nejen té či oné formě sovětského vlivu, ale i vysoké a v mnoha případech rostoucí míře ovládnutí z Moskvy...*“⁴¹

³⁸ *Kronika 20. století. 5. 1940–1949.* Praha: Fortuna Print, 2007, s. 650.

³⁹ Tamtéž, s. 660–661.

⁴⁰ Tamtéž, s. 664.

⁴¹ ČAPKA, František a Jitka LUNEROVÁ. *1948: Vítězný únor: cesta k převratu.* Brno: CPress, 2012, s. 81.

Jak již bylo zmíněno v kapitole o československých dějinách, rok 1947 znamenal výrazný rozkol mezi dřívějšími spojenci. Američané vydáním Trumanovy doktríny a Marshallova plánu dali jasně najevo, že jejich dřívější politika izolacionismu v Evropě, tedy nevměšování se do vnitřních záležitostí ostatních zemí, kterou praktikovali po první světové válce, je u konce. „*Blok států s tzv. lidově demokratickými režimy, který se v letech 1946–1948 zformoval ve střední a východní Evropě (mimo sovětský vliv zůstalo Řecko a Rakousko), se tak stal základem sovětského mocenského bloku v Evropě.*“⁴²

Tehdejší československý ministr zahraničí Jan Masaryk viděl napjatou situaci takto: „*Mezi Západem a Východem jde o veliký ideologický a materiální boj, který je vlastně bojem o plody vítězství. Nyní stojí obě strany – obrazně řečeno – s košem, který není malý, pod stromem vítězství a čekají na plody, přičemž každá z nich chce sklidit co nejvíce.*“⁴³

Bouřlivě probíhal také následující rok. V lednu 1948 byl zabit bojovník za nezávislost Indie Mahátma Gándhí. V Řecku nadále pokračovala občanská válka, která propukla už dva roky předtím. V květnu vznikl Stát Izrael, který den po jeho vyhlášení napadly Egypt, Libanon, Irák a Zajordánsko. Tím začala první arabsko-izraelská válka.⁴⁴ V červnu propukla první berlínská krize, kvůli níž se britský ministr zahraničí Ernest Bevin rozhodl k tomu, „*že akceptoval přítomnost amerických bombardérů schopných nést atomové zbraně na území Británie; první dorazily na místo určení ještě předtím, než olympijské hry začaly.*“⁴⁵

Čtvrtého dubna 1949 vzniklo NATO, které „*se stalo základem obrany demokratického světa proti komunistické agresi.*“⁴⁶ Mezi zakládající státy se řadily Spojené státy americké, Kanada, Velká Británie, Francie, Belgie, Nizozemsko, Lucembursko, Portugalsko, Itálie, Dánsko, Norsko a Island. „*Evropské demokratické státy si od členství v NATO slibovaly americkou ochranu v případě napadení z východu.*“⁴⁷

⁴² Tamtéž, s. 84.

⁴³ Tamtéž, s. 85.

⁴⁴ *Kronika 20. století. 5. 1940–1949.* Praha: Fortuna Print, 2007, s. 708.

⁴⁵ KOVÁŘ, Martin. *Město a hry. Příběh londýnských olympiád.* Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2012, s. 220.

⁴⁶ *Kronika 20. století. 5. 1940–1949.* Praha: Fortuna Print, 2007, s. 721.

⁴⁷ Tamtéž.

V letech 1950 až 1953 probíhala válka v Koreji, která proti sobě svedla americká vojska se sovětskými. Tato válka se projevila i ve sportovním zpravodajství o olympijských hrách v Helsinkách.

3. Komunismus

Komunismus se dá označit za „*ideál společenského a politického uspořádání založeného na principu vyhraněného kolektivismu a společného majetku*“, „*politické a sociální hnutí, jehož cílem je zavést stav odpovídající komunistickému ideálu, které se v novověku opírá zejména o komunistické strany*“ či „*system vlády komunistické strany ve společnosti, charakteristický neexistencí legální opozice. Jeden z druhů totalitarismu.*“⁴⁸

Pojem komunismus zpopularizovali v roce 1848 v díle *Manifest komunistické strany* Karl Marx a Friedrich Engels. Podle nich bylo nezbytné, aby se společenské systémy, které spolu neměly nic společného, střídaly. Po buržoazní kapitalistické společnosti musela podle autorů následovat socialistická společnost, „*založená na vládě proletariátu. To bude poslední historická formace, nežli se podaří nastolit vládu svobody, tedy komunismus.*“⁴⁹

Socialismus a komunismus se používají často jako synonyma, ale jak je patrné, rozdíl mezi nimi spočívá v tom, že socialismus je „*taktickým cílem marxistických politických stran*“ na cestě ke komunismu, tedy jakýmsi jeho předstupněm, a na rozdíl od komunismu „*není vlastnictví ještě společné, ale nadindividuální – státní.*“⁵⁰ Proto měly státy ve svých názvech slovo socialistický, jako např. Československá socialistická republika (od roku 1960)⁵¹ nebo Sovětský svaz socialistických republik.

S *Manifestem komunistické strany* je spojena tzv. teorie vykořisťování či teorie nadhodnoty. Podle ní si kapitalista najímá dělníka jako pracovní sílu, ale zaplatí mu pouze jen za část práce, tak, aby se mohl uživit. „*Zbytek – tedy nadhodnotu, kterou dělník během své práce vytváří – si kapitalista ponechává a přivlastňuje, a právě tato nadhodnota kapitalistu obohacuje. Tak kapitalista proletáře vykořisťuje, vlastně ho zneužívá a*

⁴⁸ Encyklopedie Diderot. Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích. 4 k/l. Praha 1999, vydání první, s. 152.

⁴⁹ Komunistický manifest [online]. *Společenskovědní web Marka Šimoňáka*. [cit. 12-07-2019]. Dostupné z: http://www.simonak.eu/index.php?stranka=pages/h_k/2_24.htm.

⁵⁰ Encyklopedie Diderot. Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích. 4 k/l. Praha 1999, vydání první, s. 152.

⁵¹ Encyklopedie Diderot. Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích. 2 c/f. Praha 1999, vydání první, s. 142.

využívá, a to se děje vždy, když pro něj dělník pracuje a továrník ho platí.“⁵²

„Marxova koncepce se sice výrazně odlišovala od předchozích pohledů na sociální skutečnost zcela neobvyklým a argumentovaným důrazem na roli materiálních podmínek života společnosti, současně však navazovala více či méně programově, byť kriticky na všechny podstatné myšlenkové proudy své doby, zejména na německé a francouzské osvícenství, německý filosofický idealismus, Hegelovu filosofii dějin, kritickou tradici mladohegelovství, antropologickou filosofii a teorii náboženství Ludwiga Feuerbacha, francouzské sociální myšlení, zejména na jeho saint-simonovskou verzi (včetně prvků utopického socialismu) a na britskou klasickou politickou ekonomii, zejména Ricardovu teorii hodnoty.“⁵³

V roce 1917 se v Rusku odehrála „první revoluce, která vyhlásila a prováděla výstavbu socialismu. Tehdy, v době revoluce, patřilo k hospodářsky a politicky zaostalým zemím. Nutnost a snaha překonat hospodářskou zaostalost se stala programovou součástí socialistické přeměny Sovětského svazu a přerostla v obecnou platnost, zásadu komunistické výstavby socialismu. U sovětských představitelů působilo přesvědčení o nebezpečí, hrozbě, které vyplývá z kapitalistického obklíčení. Kromě výdajů na armádu, která měla odrazit případné útoky kapitalistických států, se hledali a vyráběli ‚domácí nepřátelé‘, ‚třídní‘, ‚politici‘, dokonce i mezi komunisty v nejvyšších funkcích.“⁵⁴

Revolucionář a politik Vladimír Iljič Lenin přišel s teorií leninismu, tedy jím vytvořeným „souborem filozofických, ekonomických a politických tezí; revidovaným marxismem“.⁵⁵ Lenin v díle *Stát a revoluce* dokazoval, „že revoluce povede k přímé (nereprezentativní) vládě dělníků a rolníků, načež stát se svým donucovacím aparátem ‚odumře‘ (vznik beztřídní společnosti). Vzhledem k tomu, že revoluce musí být řízena předvojem proletariátu, čili komunistickou politickou stranou (tj. disciplinovanou organizací profesionálních revolucionářů, vybavených ‚vědeckým světovým názorem‘), Leninova teorie přímé vlády se záhy v praxi změnila v totalitní vládu jedné politické

⁵² TOMEČEK, Marek. Vykopřítovat [online]. Ústav jazyků a společenských věd. Fakulta dopravní ČVUT [cit. 16-07-2019]. Dostupné z: file:///C:/Users/MILANV~1/AppData/Local/Temp/162-Text%20článu-892-1-10-20161209.pdf.

⁵³ PETRUSEK, Miloslav. *Texty z pozůstalosti: Marx, marxismus a sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2014, s. 16. Vydání první.

⁵⁴ KAPLAN, Karel. *Únor 1948: komentované dokumenty*. Praha: Epoque, 2018, s. 305.

⁵⁵ Encyklopedie Diderot. Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích. 4 k/l. Praha 1999, vydání první, s. 328.

strany nad celou společností.“⁵⁶ Vzhledem k Leninově teorii se používá i označení marxismus-leninismus.

Na těchto dvou teoriích byl založen stalinismus, jehož „hlavní otázkou byl problém moci“.⁵⁷ Stalinismem se chápe „ideologie vlády a diktátorská praxe Josifa Visarionoviče Stalina v období let 1928 až 1953“.⁵⁸ Stalin vytvořil „nejúplnější a nejpropracovanější diktaturu v dějinách, která vládla pomocí lži a teroru. Základní Stalinovou myšlenkou bylo zmocnit se sovětské společnosti natolik, aby byla vhodnou základnou pro vítězství komunismu ve světě. Za tím účelem prosadil myšlenku budování socialismu v jedné zemi. Stalinský socialismus byl asketický a militaristický. (...) Ideologie a praxe stalinismu byla aplikována obdobně v zemích střední a východní Evropy, kde po druhé světové válce získala moc komunistická strana.“⁵⁹

Vedoucí českoslovenští komunisté po druhé světové válce pohlíželi na Sovětský svaz jako na první stát, „kde se uskutečnila ‚socialistická‘ revoluce a dovršila výstavbu socialismu. (...) Sovětská zkušenost z výstavby socialismu a její výsledek – socialistické zřízení – se pro komunisty stalo programovým vzorem jejich politiky. (...) Československá strana po únoru 48 opouštěla dosud proklamovanou ‚zvláštní, československou cestu k socialismu‘. Nahradil ji cíl přibližovat se k sovětskému vzoru.“⁶⁰

„V poválečném vývoji Československa znamená únor 48 hlubokou proměnu celé společnosti a všech oblastí jejího života. Otevřel cestu k tvorbě nového společenského systému, který se nazýval a prezentoval jako socialistický. Systému, který nenaplňoval ideály socialismu – s některými jeho zásadami byl přímo v rozporu. K nejzávažnějším, lze říci k základním patřila mocensko-politická struktura, jejíž základnu a také podobu tvořil systém monopolní moci jedné (komunistické) strany. Tento systém znamenal totální nadvládu strany a jejího vedení nad společností, tedy likvidaci demokracie, porušování základních občanských práv a rozšíření masové nezákonnosti.“⁶¹

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ Encyklopedie Diderot. Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích. 7 ř/š. Praha 1999, vydání první, s. 260.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ KAPLAN, Karel. Únor 1948: komentované dokumenty. Praha: Epoque, 2018, s. 305.

⁶¹ Tamtéž, s. 304.

Po rozpadu protihitlerovské koalice po druhé světové válce se Moskva obávala toho, že se Západ snaží zamezit růstu komunistického a sovětského vlivu v Evropě, a proto se k sobě snažila země spadající pod její sféru připoutat těsněji. *„Následovala přeměna sféry vlivu v pevně organizovaný blok řízený z jednoho centra.“*⁶² Podle Kaplana se to projevilo tak, že buď se státy sovětského bloku přímo Moskvě podřídily, nebo alespoň respektovaly její zájmy. V Československu se to projevilo vysokými výdaji na armádu, ve výrazném zvýšení zbrojního průmyslu a změně ekonomického systému. Armáda získala v Československu privilegované postavení.⁶³

Tato opatření se podle Kaplana *„promítla do sovětské výstavby a podoby socialismu. Některé postupy, například industrializace (přesněji řečeno přednostní rozvoj těžkého průmyslu), kolektivizace zemědělství, zosťřování třídního boje, odhalování nepřátel ve vlastních řadách, nepřijatelný odklon od sovětských zkušeností, uplatňování monopolní moci strany, se považovaly za rozvíjení marxistické teorie leninismus a poté stalinismus. Zpochybnění těchto teoretických zásad nebo v praxi jejich skutečné či vymyšlené porušení se známkovalo nejrůznějšími nepřátelskými názvy jako trockismus, reformismus, liberalismus, oportunistismus, sociáldemokratismus, antisovětiismus, titoismus, a jiné ,nepřátelské odchytky‘.*⁶⁴

Sovětský model socialismu nakonec dopadl neslavně a na přelomu 80. a 90. let 20. století se *„zhroutil ve všech zemích sovětského bloku. K příčinám zhroucení patřily dvě důležité skutečnosti. Říjnová revoluce 1917 se uskutečnila v hospodářsky a politicky nejzaostalejší zemi Evropy. Stupeň rozvoje společnosti a kapitalismu nevytvářel příznivé podmínky pro socialistickou přeměnu. Sovětský model neodpovídal ideálům socialismu (socialistickým ideám), zejména, ovšem nejenom, likvidoval demokracii, nezajišťoval svobodu a lidská práva, právní jistotu. Sovětské vedení se odvolávalo na učení marxismu, avšak jeho zakladatelé i následníci nezanechali představu o socialistickém uspořádání společnosti. Sovětský model se stal vzorem pro státy sovětského bloku a pro mezinárodní komunistické hnutí. Vznik a historie Sovětského svazu způsobila velké škody dělnickému a socialistickému hnutí ve světě.“*⁶⁵

⁶² Tamtéž.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ Tamtéž, s. 306.

⁶⁵ Tamtéž, s. 303.

3.1 Kapitalismus

V předcházejících částech byl zmíněn pojem kapitalismus, což je „ekonomický systém založený téměř výhradně na soukromém (tj. nestátním) vlastnictví, na relativně volném trhu a prodeji pracovní síly soukromým zaměstnancům. Pro původní kapitalismus je charakteristická výroba pro zisk, nízká státní kontrola soukromého vlastnictví a politická moc kontrolovaná politickou elitou.“⁶⁶

4. Ideologie

Před představením teorie ideologického čtverce je třeba vysvětlit pojem ideologie. Encyklopedie Diderot uvádí, že ideologie je „komplexní a relativně konzistentní soubor názorů, morálních postojů i logických úvah vyjadřující zásadní životní postoje i cíle určité sociální skupiny obyvatelstva. Ideologie tedy vytváří takový světový názor, který mobilizuje, řídí a organizuje určité sociální skupiny k určitému jednání a k cílům, které považuje za ospravedlněné, zatímco jednání a cíle protikladné zatracuje a odmítá. Prakticky každá ideologie se snaží být teoreticky zdůvodněna – opírá se o vědu či filozofii, zároveň je ovlivněna subjektivním pohledem a záměrem tvůrců a nositelů té které ideologie. Pojem zavedl v 19. století Destutt de Tracy pro vědu zkoumající ideje.

(...) Marx a Engels chápali ideologii jako zkreslené, falešné a převrácené vědomí a spojovali ji s reálnými zájmy tříd působícími na vědomí lidí.“⁶⁷

Komunistická ideologie se v Sovětském svazu a jemu podřízených státech proměnila v ideologii státní, která „se stává oficiální (monopolní) ideologií v rámci daného státu a legitimizuje jeho existenci, resp. jeho podobu či mocenskou pozici politických elit.“⁶⁸

Podle nizozemského profesora a teoretika Teuna Adrianuse van Dijka jsou „ideologie základem sociálních reprezentací názorů sdílených mezi členy skupiny a fungují jako rámeček, který definuje soudržnost těchto přesvědčení. Ideologie navíc umožňují snadné přijetí a osvojení ve skupině, jejíž členové jsou konfrontováni s novými událostmi a situacemi.“⁶⁹

⁶⁶ Encyklopedie Diderot. Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích. 4 k/l. Praha 1999, vydání první, s. 44.

⁶⁷ Encyklopedie Diderot. Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích. 3 g/j. Praha 1999, vydání první, s. 322.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ DIJK VAN, T. A. *Ideology and discourse. A Multidisciplinary Introduction* [online]. Pompeu Fabra

Ideologie pomáhají lidem, aby se identifikovali jako členové skupin. Ideologie navíc reprezentují, kdo jsme, co děláme, proč jednáme tak, jak jednáme, jak bychom to (ne)měli dělat a pro koho to děláme, zdali pro naši společenskou identitu, cíle, normy a hodnoty, nebo kvůli našim zájmům. Pomáhají také rozvíjet vztahy s ostatními společenskými skupinami.⁷⁰

4.1 Ideologický čtverec

Základní charakteristikou ideologií je pozitivní sebe prezentace a naopak negativní vyobrazení druhých. Každá skupina má podle Van Dijka tendenci považovat vlastní ideologické představy za pravdivé či oprávněné. Zároveň si skupiny vytvářejí takový obraz, že My jsme ti dobří a Oni ti špatní.⁷¹

Van Dijk přišel s pojmem ideologický čtverec. Teorie popisuje zpravodajství, které je ideologicky zaměřené ve prospěch toho, kdo o něm referuje. Koncept se dá shrnout označením my vs oni. Ideologický čtverec se skládá ze čtyř postupů:

1. zdůrazňování našich dobrých vlastností/činů,
2. zdůrazňování špatných vlastností/činů druhých,
3. marginalizace našich špatných vlastností/činů,
4. marginalizace dobrých vlastností/činů druhých.⁷²

Pokud masová média vezmou v potaz tyto čtyři body, mohou jednu ze stran vyzdvihnout v pozitivním světle, zatímco jinou stranou mohou vykreslit negativně. Zároveň na veřejnost proniknou jen takové informace, které vládnoucí skupině vyhovují. Kvůli nedostatečným znalostem a vzdělání si tak ovládaná skupina nemůže vytvořit žádné alternativy k dominantním reprezentacím.⁷³ Právě média hrají v šíření ideologií klíčovou roli. Dominantní skupina k nim má snadný přístup a jejich prostřednictvím udržuje a potvrzuje status quo a odmítá opačné názory. Tím tak společnost utvrzuje v tom,

University, Barcelona [cit. 16-07-2019]. Dostupné z:
<http://www.discourses.org/OldBooks/Teun%20A%20van%20Dijk%20-%20Ideology%20and%20Discourse.pdf>

⁷⁰ DIJK VAN, T. A. Ideology [online]. Pompeu Fabra University, Barcelona [cit. 16-07-2019]. Dostupné z: <http://www.discourses.org/OldArticles/Ideology.pdf>.

⁷¹ DIJK VAN, T. A.. *Ideology: a multidisciplinary approach*. London, Sage Publications. 2000, s. 68–69.

⁷² Tamtéž, s. 267.

⁷³ Tamtéž, s. 162.

že jí předkládané názory jsou jediné správné a legitimní.⁷⁴

5. Představení jednotlivých médií

V diplomové práci čerpám z *Rudého práva, Práce, Svobodného slova, Mladé fronty, Lidové demokracie a Ruchu v tělesné výchově*. Charakteristiku zmíněných médií je třeba brát s rezervou, jelikož vychází z ideologicky determinované knihy Aleny Krivánkové a Jozefa Vatrála z roku 1989.

5.1 Rudé právo

První číslo *Rudého práva* vyšlo 21. září 1920 jako ústřední orgán Československé sociálně demokratické strany dělnické (ČSDSD), ale po založení Komunistické strany Československa (KSČ) v květnu 1921 se noviny staly hlavním stranickým tiskem nově vzniknuvšího politického subjektu. Sama strana se k listu hlásila, což dokazovalo i to, že pod názvem novin stálo *Ústřední orgán Komunistické strany Československa*.⁷⁵

Během Protektorátu Čechy a Morava vycházelo *Rudé právo* v ilegality; oficiálně deník znovu vyšel 6. května 1945. Po únorovém převratu mělo *Rudé právo* výsadní postavení, bylo obsazeno prověřenými novináři-komunisty a disponovalo mimořádnou důvěrou režimu a určovalo mediální agendu.⁷⁶

„Úloha Rudého práva byla jasná. Vycházela z principů tisku nového typu a programu KSČ. Ze stránek Rudého práva a z redakčních plánů je zřejmé, že kolektiv redakce nepracoval nahodile, v hlavních směrech vycházel z předem stanovených úkolů, které specifikoval podle vývoje událostí v oblasti politické, ekonomické a mezinárodní. Při hodnocení Rudého práva ve sledovaném období je nutno brát v úvahu, že na tento list – jako ústřední orgán strany, byly kladeny mnohem vyšší nároky, oprávněně bylo požadováno, aby byl ve všech směrech příkladem pro ostatní komunistickou žurnalistiku.

⁷⁴ Tamtéž, s. 163–164.

⁷⁵ OSOUC, Marek. *Rudé právo ve 20. letech: problémy související s jeho utvářením, výrobou a distribucí*. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií Katedra mediálních studií a žurnalistiky, 2018, s. 40-41.

⁷⁶ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 140.

(...) *Obsahové zaměření Rudého práva, používané formy a metody redakční práce, úzký kontakt se čtenáři a širokým okruhem spolupracovníků jsou svědectvím, že redakce ústředního stranického deníku KSČ důsledně naplňovala základní principy tisku nového typu a byla významným spolupracovníkem strany v boji za přerůstání národní a demokratické revoluce v revoluci socialistickou.*⁷⁷

5.2 Práce

První číslo listu se nazývalo *Národní práce*. Jelikož jej z časových důvodů nebylo možné technicky připravit, bylo vytištěno a následně distribuováno z noci 5. na 6. května 1945. Sedmého května neslo druhé číslo titul *Práce*. Deník spadal pod Revoluční odborové hnutí (ROH).⁷⁸

„Redakci deníku Práce tvořil z hlediska politické příslušnosti různorodý kolektiv, tak tomu bylo ostatně u většiny deníků společenských organizací. Redaktoři Práce měli vesměs novinářské zkušenosti, ať již jako výkonní redaktoři, publicisté nebo spolupracovníci sdělovacích prostředků. Pod vedením prvního šéfredaktora Jiřího Síly dával tento redakční kolektiv záruku novinářské kvality. Navíc vedle komunistů byla i značná část příslušníků nekomunistických stran levicově orientována, a tak byly vytvořeny podmínky pro to, aby list plnil své úkoly v duchu Košického vládního programu a základní linie stanovené ÚRO (Ústřední rada odborů; pozn. aut.). Stěžejní obsahovou náplní Práce byla vedle vnitropolitického a zahraničního zpravodajství především orientace na budování jednotného ROH a jeho úkoly. Svě místo měla na stránkách Práce také problematika pracovní aktivity, nového poměru k práci – výchova pracujících.

Důležitou propagandistickou úlohu sehrála Práce v boji o realizaci Budovatelského programu, seznamovala pracující se zásadami národohospodářského plánování, propagovala soutěžení a na příkladech vysvětlovala jeho přínos pro ekonomiku. Práce se společně s dalším pokrokovým tiskem postavila do čela boje o řešení ekonomických otázek, pohotově informovala o událostech a problémech, glosami, úvahami, poznámkami a reportážemi napomáhala k jejich pozitivnímu řešení. Velkou zásluhu na úrovni deníku Práce měl zejména předseda ÚRO Antonín Zápotocký, a to

⁷⁷ KŘIVÁNKOVÁ, Alena; VATRÁL, Jozef. *Dějiny československé žurnalistiky IV. díl: Český a slovenský tisk v letech 1944–1987*. Brno: Novinář, 1989, s. 61–62.

⁷⁸ KŘIVÁNKOVÁ, Alena; VATRÁL, Jozef. *Dějiny československé žurnalistiky IV. díl: Český a slovenský tisk v letech 1944–1987*. Brno: Novinář, 1989, s. 65.

jednak svými příspěvky, v nichž reagoval na aktuální otázky doby, osobními kontakty s redakcí i tím, že deníku využíval jako tribuny k rozhovorům s pracujícími a k nekompromisním polemikám s ideovými odpůrci. V *Práci* se navíc mohli čtenáři seznámit s textem pravidelných týdenních komentářů A. Zápotockého, které přednášel v rozhlase.

Složení redakce, početný okruh spolupracovníků vytvořil z *Práce* pestrý, čtivý list s bohatou žánrovou skladbou, list, který pohotově a fundovaně reagoval na současné problémy. Úloha deníku *Práce* v národní a demokratické revoluci byla významná v mnoha směrech. Byly-li odbory v tomto období v souladu s Leninovou teorií školou řízení, hospodaření a školou komunismu, byl ústřední tiskový orgán jednotné odborové organizace v tomto směru jejím účinným nástrojem. Dával návody k jednání v otázkách řízení i správy, v boji politickém i ekonomickém. Dokázal, že je součástí tisku nového typu, že dokáže vhodně spojovat propagandistickou, organizátorskou i agitační funkci tisku.⁷⁹

5.3 Svobodné slovo

Předchůdcem *Svobodného slova* bylo *České slovo*, které jako první ústřední deník České strany národně socialistické vyšlo premiérově 1. března 1907. Během první světové války list nevycházel a k jeho obnově došlo až v říjnu 1918. V době Protektorátu Čechy a Morava se však *České slovo* na trhu udrželo (od druhé poloviny roku 1944 mělo jen týdenní periodicitu).⁸⁰

Šestého května 1945 vyšlo první číslo *Osvobozeného Českého slova*. Jak bylo již uvedeno v kapitole pojednávající o mediálním vývoji v Československu po druhé světové válce, muselo se *České slovo* kvůli působení v průběhu nacistické okupace přejmenovat na *Svobodné slovo*. Změna nastala 16. května 1945 (ještě předtím se krátce jmenovalo *Česká pravda*). V podtitulu stálo *Ústřední orgán Československé strany národně socialistické*.⁸¹

Jak jsem psal už v části pojednávající o poválečném vývoji Československa, *Svobodné slovo* v době vrcholící únorové krize nevyšlo (konkrétně 25. a 26. února). Sedmadvacátého února, tedy poprvé po politickém převratu, se název podtitulu změnil na

⁷⁹ Tamtéž, s. 65–66.

⁸⁰ ROTTOVÁ, Tereza. *Svobodné slovo 1945-1948: ústřední orgán Československé strany národně socialistické*. Diplomová práce. Praha, 2010, s. 11–14.

⁸¹ Tamtéž, s. 25–26.

List akčního výboru Československé strany národně socialistické a od 4. března pouze na *List Československé strany národně socialistické*. Šéfredaktorem se stal Ladislav Technik. Vydávání *Svobodného slova* měl na starosti Melantrich.⁸²

5.4 Mladá fronta

První vydání *Mladé fronty*, spadající pod Svaz české mládeže (předchůdce Československého svazu mládeže, který vznikl v roce 1949) se datuje k 9. květnu 1945. „*Mladá fronta patřila v poválečném období k listům, které výrazně podporovaly politiku KSČ a realizaci Košického vládního programu. Redakce mládežnického deníku odváděla denně kus poctivé organizátorské, agitační a propagandistické práce. Mladá fronta musela být nutně pro pokrokovou mladou generaci přitažlivá nejen svým bojovým obsahem, pohotovou reakcí na dobové události, adresnou kritikou, ostrou polemikou, vtipně užívanou ironií, ale také živou grafickou úpravou.*“⁸³

5.5 Lidová demokracie

Lidová demokracie byla ústředním listem Československé strany lidové a pod tímto názvem vyšla poprvé 12. května 1945.⁸⁴ Navazovala na deník *Lidové listy*, jenž existoval v letech 1919 až 1945.⁸⁵ Pozici šéfredaktora a odpovědného zástupce listu zastával Karel Horalík.

Lidová demokracie měla ze všech sledovaných deníků nejskromnější zpravodajství, které se však olympijským hrám od začátku sledovaného období pravidelně věnovalo a přinášelo čtenářům informace o přípravě československých sportovců a jejich nadějích na získání některé z medailí. Postupně se čtenáři dočetli o Zátopkovi, rohovnicích, Sokolkách, basketbalistech a dalších želízkách v ohni. Stejně jako v ostatních novinách i v těchto byla drtivá většina sportovní rubriky vyplněna olympijským zpravodajstvím, kterou zpravidla doplňovala fotka některého z československých sportovců. Občas se vyskytly dvě fotografie.

⁸² Tamtéž, s. 130.

⁸³ KŘIVÁNKOVÁ, Alena a VATRÁL, Jozef. *Dějiny československé žurnalistiky IV. díl: Český a slovenský tisk v letech 1944–1987*. Brno: Novinář, 1989, s. 166.

⁸⁴ KŘIVÁNKOVÁ, Alena; VATRÁL, Jozef. *Dějiny československé žurnalistiky IV. díl: Český a slovenský tisk v letech 1944–1987*. Brno: Novinář, 1989, s. 57.

⁸⁵ Tamtéž, s. 208.

5.6 Ruch v tělesné výchově

První číslo časopisu *Ruch v tělesné výchově* se objevilo na trhu 20. října 1945. V tomto periodiku vycházela už od 21. května 1948 série článků ohlížející se za dosavadní historii olympijských her⁸⁶ a také sloupek *Londýn 1948* zabývající se laděním formy sportovců na blížící se hry.⁸⁷

Od 18. června časopis zlevnil o korunu a stál jen 3,50 korun namísto 4,50. Zlevnění nebylo nijak zdůvodněno, ale je možné ho vysvětlit tím, že zároveň s cenou klesnul i počet stran – místo šestnácti na dvanáct. Z pozice šéfredaktora vedl časopis Vilém Přibáň.

6. Metodologie

Pro účely diplomové práce využívám kvalitativní obsahovou analýzu. Obsahová analýza slouží k „*analýze jakéhokoli textového dokumentu s cílem objasnit jeho význam, identifikovat jeho stylistické a syntaktické zvláštnosti, případně určit jeho strukturu*“.⁸⁸

Kvalitativní výzkum znamená, že se jeho výsledků „*nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace. Může to být výzkum týkající se života lidí, příběhů, chování, ale také chodu organizací, společenských hnutí nebo vzájemných vztahů. Některé z údajů mohou být kvantifikovány, jako jsou například údaje ze sčítání lidu, ale analýza samotná je kvalitativní. Ve skutečnosti je termín kvalitativní výzkum zavádějící, protože to pro každého může znamenat něco jiného.*“⁸⁹

Kvalitativní výzkum umožňuje výzkumníkovi jít do hloubky a nezůstat pouze na povrchu. Zároveň výzkumník porovnává jednotlivé případy a bere na vědomí i vliv kontextu. Otázky lze navíc v průběhu výzkumu upravovat, díky čemuž přináší analýza přesnější a podrobnější informace. Nevýhodou je, že výzkumník může kvůli osobním

⁸⁶ NEDOBITÝ, Karel. *Vzkříšení olympijských her v Athénách 1896*. Ruch v tělesné výchově, 21. 5. 1948, roč. 3, č. 21, s. 8–9.

⁸⁷ Tamtéž, str. 10.

⁸⁸ Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, s. 238.

⁸⁹ CORBINOVÁ, Juliet a Anselm STRAUSS. *Základy kvalitativního výzkumu. Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno, nakladatelství Albert Boskovice, 1999, s. 10.

preferencím snadněji ovlivnit výsledky výzkumu. Na rozdíl od kvantitativního výzkumu také nelze kvalitativní výzkum replikovat.⁹⁰

6.1 Výběr výzkumného vzorku

Popis olympiády 1948 v Londýně a v Helsinkách 1952 je založen na práci s archivem a dochovanými periodiky. Z deníku jsem použil *Lidovou demokracii*, *Mladou frontu*, *Práci*, *Rudé právo* a *Svobodné slovo* a z časopisů *Ruch v tělesné výchově* (od roku 1949 pod názvem *Ruch v tělovýchově a sportu*).

Za výchozí a koncový bod zkoumaného období jsem vytyčil dva týdny před olympijskými hrami a dva týdny po nich, dohromady tedy zhruba období měsíce a půl. Londýnské olympiádě, která proběhla mezi 29. červencem až 14. srpnem 1948, jsem se věnoval v období od 15. července do 28. srpna. V případě her v Helsinkách, které se uskutečnily od 19. července do 3. srpna 1952, jsem zkoumal periodika od 3. července do 17. srpna. Pokud jde o *Ruch v tělesné výchově*, v obou případech jsem se zaměřil na celkem sedm čísel, tedy dvě vydání před olympiádou, tři v jejím průběhu a dvě po jejím konci.

7. Mediální vývoj v Československé republice v letech 1945–1952

Země okupované nacisty v průběhu druhé světové války musely po jejím konci projít restrukturalizací, zejména v ekonomické oblasti. Změny se ale týkaly i médií, kterých Hitlerův režim využil ke své propagaci. Československá republika měla díky úspěchu diplomacie československého zahraničního odboje, činnosti domácího odboje a Slovenského národního povstání (SNP) příznivé podmínky k poválečné obnově, která se zaměřila na očistu společnosti včetně médií od kolaborantů.⁹¹

Klíčovou roli hrál v poválečné době již zmíněný Košický vládní program, který vymezil nové politické směřování obnovené republiky. Programové prohlášení nové československé vlády vedle definování politického a kulturního směřování, které zaujalo orientaci na Sovětský svaz, přehodnotilo také roli médií, „*která měla nadále ,sloužit*

⁹⁰ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, s. 52–53.

⁹¹ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 113.

lidu', a ne soukromým zájmům“.⁹² Zajistilo jim svobodu slova a podpořilo je v tom, aby se mohli zbavit kolaborantů.

Dohled nad médii připadl nově vzniklému ministerstvu informací (MI), jehož řízení se ujal Václav Kopecký, který do KSČ vstoupil už v roce 1921 a o sedm let později se stal redaktorem *Rudého práva*. Podílel se také na tvorbě KVP a patřil k hlavním ideologům a propagandistům KSČ.⁹³

Vedoucí funkce připadly veřejně známým osobnostem – tiskového odboru se ujal novinář a historik František Bauer, publikačního odboru básník František Halas, rozhlasového odboru Ivan Olbracht a filmového odboru spisovatel Vítězslav Nezval.⁹⁴

„Hned od květnových dnů KSČ skrze MI realizovala mediální politiku podle svých představ, a to v podstatě třemi způsoby. První spočíval v konstrukci nové struktury periodického tisku, tj. ve faktické přeregistraci veškerých titulů, organizované právě prostřednictvím MI již od května 1945. Povolení k vydávání tisku mohly od ministerstva dostat státem uznané politické strany, státní úřady a společenské organizace celonárodního významu. Zanikl tisk nepovolených politických stran (například deníky agrární strany Venkov a Večer), tisk bulvární (například z předválečného koncertu Tempo), tisk německý i některé další tituly (ať už tradiční deník Národní politika nebo vyhraněně nacistické a protizidovské tituly jako Arijský boj apod.).“⁹⁵

Znovuzrození se dočkaly rovněž tituly, které za protektorátu legálně nevycházely, např. *Národní osvobození*, *Právo lidu* či *Rudé právo*. Naopak některé listy vycházející za okupace musely změnit název, aby tak udělaly tečku za svou minulostí – proto se *České slovo* přejmenovalo na *Svobodné slovo*, *Lidové listy* na *Lidovou demokracii* nebo *Lidové noviny* na *Svobodné noviny*. Na trh přišly také nové deníky *Mladá fronta*, *Práce* či *Zemědělské noviny*.⁹⁶

⁹² Tamtéž, s. 115

⁹³ *Ottova encyklopedie Česká republika, 4. díl: Historie, stát, společnost*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2006, s. 148.

⁹⁴ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 227.

⁹⁵ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 115.

⁹⁶ Tamtéž, s. 116.

Velkou úlohu v regulaci tisku sehrálo přidělování papíru, jelikož papírenský průmysl se ocitl v krizi a s problémy se potýkaly i železnice.⁹⁷ „*Hospodaření s papírem bylo v kompetenci tiskového odboru ministerstva informací, které rozdělovalo papír pro jednotlivá vydavatelství. Kopecký vydal 26. října 1945 vyhlášku o přechodném omezení ve vydávání periodických tiskovin, která stanovila, že od 1. prosince 1945 budou moci vycházet jen ta periodika, která schválí ministerstvo informací na základě nové žádosti o povolení k tisku. Tuto žádost musela všechna vydavatelství podat tiskovému odboru ministerstva informací v listopadu 1945 a uvést v ní předpokládanou spotřebu papíru. Vyhláška dala ministerstvu pravomoc stanovovat náklad, rozsah, rozměr i periodicitu každého titulu.*“⁹⁸

Druhý krok v realizování mediální politiky KSČ prostřednictvím MI spočíval v „*legislativní úpravě a institucionální kontrole mediálních obsahů*“, čehož KSČ „*zásadněji nevyužívala*“.⁹⁹ Komunisté zvolili jinou strategii, jelikož Kopecký nepodporoval zavedení cenzurních orgánů a hlásal, „*že v Československu je svoboda tisku a že MI pouze usměrňuje jeho tematickou agendu, když dodává tisku instrukce, o čem se má nebo nemá psát z hlediska vyšších státních zájmů, ale nestanovuje, jak se má psát.*“¹⁰⁰

Podstatným se z legislativního hlediska stal zákon č. 101/1947 Sb. zabývající se postavením redaktorů a novinářskými svazy. Zákon definoval roli novináře a zřídil celostátní Ústřední svaz československých novinářů, jehož členy se staly Svaz českých novinářů (SČN) a Svaz slovenských novinářů (ZSN). Podstata zákona spočívala v tom, že povolání novináře bylo podmíněno členstvím ve svazu. Nikdo nemohl působit na volné noze.¹⁰¹

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 229–230.

⁹⁹ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 116.

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 229.

Třetí způsob, kterým KSČ ovlivňovala nově obnovený a značně upravený mediální systém, „byla personální politika při obsazování redakcí“.¹⁰² Na značnou část obyvatel Československa zapůsobilo osvobození Rudou armádou a odbojová činnost komunistů, takže jim důvěřovali v otázce vybudování nové, spravedlivější společnosti postavené na základech komunistické ideologie. Neušli tomu ani novináři, do jejichž očisty se komunisté výrazně zapojili. Proto začali s komunisty spolupracovat i ti, kteří byli jejich ideologii vzdáleni. Třeba proto, aby odčinili svoji spolupráci s nacisty, nebo aby postoupili na kariérním žebříčku.¹⁰³

V porovnání s první republikou, existující mezi lety 1918 až 1938, vycházel v poválečném Československu výrazně menší počet titulů. Zatímco v roce 1938 se na trhu vyskytovalo necelých 150 deníků, o dva roky později v Protektorátu bylo již jen 33 deníků a v roce 1945 o dva méně.¹⁰⁴

V knize *Dějiny českých médií 20. století* se proměna novinářské práce po únoru 1948 popisuje následovně: „Novinář měl svět vysvětlovat, informovat měl teprve po politické interpretaci významu událostí. Stírala se hranice mezi zpravodajstvím a komentáři, domácí informace procházely politickou selekcí, ekonomika měla být zobrazována jako kvetoucí s příklady budovatelského úsilí úderníků, sportovní či vědecké úspěchy pak jako zásluha nového společenského zřízení.“¹⁰⁵

Po šesti letech okupace musela společnost projít očistou. Tu pro oblast kultury „prováděly stavovské organizace (kulturní svazy), které ustavovaly očistné komise (čestné soudy) a shromažďovaly důkazní materiál“.¹⁰⁶ MI se tyto komise podařilo často personálně ovládnout. Komise pro očistu médií započala činnost 11. května 1945 a ukončila ji až v únoru 1946. Vydávala potvrzení o poctivosti jednotlivých novinářů, což bylo podmínkou ke členství v novinářské organizaci.¹⁰⁷

¹⁰² KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 117.

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 168.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 118.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 119.

Rozlišovaly se čtyři druhy provinění v návaznosti na jejich významu – buďto došlo na pokuty, nebo časově omezený zákaz práce v oboru. V případě vážnějších obvinění byli žurnalisté vyloučeni z novinářského svazu do konce života či doporučení postavit se před Národní soud (případně mimořádný lidový soud).¹⁰⁸

Po únorovém převratu přišli komunisté s novým modelem veřejné komunikace, typickým pro totalitní společnosti. „*Charakteristickým rysem byla snaha maximalizovat kontrolu KSČ nad průběhem mediální komunikace, a izolovat tak občany od ‚závadných informací‘ a orientovat jejich názory žádoucím směrem.*“¹⁰⁹

Aby si KSČ mohla udržet dominantní postavení, zastavila po únoru 1948 vydávání několika periodik (např. časopisy *Dnešek*, *Kritický měsíčník*, *Listy*, *Obzory* či *Vývoj*). „*Zbylým tiskovinám diktovala přiděl papíru, postátnila vydavatelství a rozhlas a zavedla přísné kontroly mediální produkce i personálního obsazení redakcí.*“¹¹⁰

Po převratu se vliv Kopeckého ministerstva na média zvýšil, ale o moc se dělilo s Kulturním a propagačním oddělením ÚV KSČ, od roku 1946 vedeném Gustavem Barešem, mezi lety 1945 až 1946 šéfredaktorem *Rudého práva*.¹¹¹ Pod toto oddělení, které dohlíželo na média, spadal tiskový a vydavatelský odbor.¹¹² Tento mediální systém kontroly nad médii zůstal platný do ledna 1953, „*kdy byl proces přebírání moci definitivně ukončen a Kopeckého ministerstvo zaniklo*“.¹¹³

Kontrolu a řízení tisku prováděl tiskový odbor ÚV KSČ, který „*dával redakcím deníků a týdeníků nejen obecně politické směrnice, ale rovněž kontroloval, jak ‚zajišťují politiku KSČ a plní jeho vlastní směrnice. Podle toho redakce hodnotil a měnil jejich vedení. V denní cenzuře zavedl tuto praxi: šéfredaktory novin, časopisů, rozhlasu a státní tiskové kanceláře činil stranicky odpovědnými za ideově politický obsah tisku, za přísné*

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 119-120.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 137.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 138.

¹¹¹ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 235.

¹¹² Tamtéž, s. 256.

¹¹³ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 138.

dodržování stranické linie a směrnic; v případě nejistoty či pochybností byli šéfredaktoři povinni vyžádat si stanovisko tiskového odboru ÚV a jím se řídit.“¹¹⁴

Mechanismy kontroly tisku se zaváděly postupně – funkci dohlížecích redaktorů zavedlo ústředí KSČ v listopadu 1950 „a od počátku roku 1951 nastoupili fakticky cenzurní redaktoři“.¹¹⁵

Podle Karla Kaplana a Dušana Tomáška hrála cenzura klíčovou roli. „Promyšlenou selekcí informací a ochranou komunistické ideologie se významně podílela na získání a udržení politické nadvlády a „státního“ vlastnictví úzké skupiny osob podřízených zájmům cizí mocnosti. Cenzura se zejména v letech 1948–1956 neomezovala pouze na tradiční dohled nad tiskem a rozhlasem a na kontrolu informačního systému. Její působnost byla mnohem širší. Fungovala ve všech oblastech, kde se komunistická moc snažila uplatnit svůj ideologický monopol, a ruku v ruce se svou rodnou sestrou – propagandou – jí sloužila při masovém ovlivňování obyvatelstva.“¹¹⁶

Ústava z května 1948 zaručila svobodu projevu, a přestože zakázala cenzuru, chtěla KSČ od začátku pojmout kontrolu médií jako totalitní. „Období poúnorových legislativních opatření pro oblast médií uzavřel 20. prosince 1950 dílčí tiskový zákon č. 184/1950 Sb., o vydávání časopisů a o Svazu československých novinářů, který kromě ustavení nového názvu svazu též vyhlásil, že „posláním tisku je napomáhat budovatelskému úsilí československého lidu a jeho boji za mír a spolupracovat na jeho výchově k socialismu, zakázal jakékoli soukromé podnikání v tisku a zrušil dosud platné zbytky rakousko-uherské legislativy.“¹¹⁷

Změně neušla ani Československá tisková kancelář. „Po únoru 1948 skončilo doposud běžné využívání světových agenturních zpráv, výhradním vykladačem mezinárodní politiky se stal aparát KSČ.“¹¹⁸ ČTK se dostala pod tlak sovětské agentury TASS, což výstižně charakterizovalo dobové rčení „dočkej času jako ČETka TASSu“.¹¹⁹

¹¹⁴ KAPLAN, Karel a Dušan TOMÁŠEK. *O cenzuře v Československu v letech 1945–1956: studie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994, s. 14.

¹¹⁵ Tamtéž.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 7.

¹¹⁷ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 142.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 143.

¹¹⁹ Tamtéž.

ČTK navíc po převratu propustila 68 z 305 zaměstnanců, povětšinou kvalitní novináře, kteří navazovali na první republiku, což byl příklad šéfredaktora Karla Krause. Z agentury se stal „oddaný nástroj moci. ČTK rezignovala na zpravodajskou kvalitu a šířila ideologický obsah o budovatelském úsilí Sovětského svazu a jeho spojenců.“¹²⁰

Komunisté také věnovali velkou pozornost informacím ze zahraničí, protože se obávali jejich vlivu. Proto „žádná informace ze světa, o světě, o vlastním režimu a jeho politice, která nebyla úřady kontrolována a povolena, nesměla být šířena. Dokonce se její šíření považovalo za trestný čin a mnoho osob skončilo pro šíření nepovolených zpráv před soudem a ve vězení. S vyhrocováním studené války v letech 1948–1953 a se stupňováním aktivity komunistů ‚v třídním boji proti imperialismu‘ v ideologické oblasti sílilo uzavírání ‚informačních hranic‘. Izolace společnosti se prohlubovala, kontakty občanů se světem odumíraly. Jejich představy o západních zemích byly nepřesné či zcela falešné, pravda o domácím režimu zamlžena až překroucena a informace o státech sovětského bloku zidealizované. Oddělování se od ostatního ‚nesocialistického světa‘ postupovalo zrychleným tempem, až dospělo v roce 1953 do stavu hermetického uzavření hranic před informacemi a myšlenkami zvenčí.“¹²¹

7.1 Vývoj periodického tisku

Tisk mohly vydávat pouze politické strany, společenské organizace a státní instituce. Šíření vydávaných periodik měly na starosti až do roku 1953, „kdy byla zřízena Poštovní novinová služba (PNS), která od vydavatelských podniků postupně přebírala distribuci novin a časopisů“.¹²²

„Centralizace měla zřetelný politický cíl – případné vyřazení z distribuční sítě mělo pro periodikum stejné likvidační důsledky jako odebrání registrace či kvóty na papír. Prioritou PNS bylo zajištění bezchybné distribuce Rudého práva a slovenské Pravdy. Čtenáři byli na PNS zcela odkázáni. Distribuovala tisk abonentům a spravovala i pouliční novinové stánky a specializované prodejny. Kolportáž byla jako distribuční kanál nejprve

¹²⁰ Tamtéž, s. 144.

¹²¹ KAPLAN, Karel a Dušan TOMÁŠEK. *O cenzuře v Československu v letech 1945–1956: studie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994, s. 51–52.

¹²² BEDNARÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 258–259.

zcela vymýčena, ale s obnovením večerníků se kameloti vrátili (například při distribuci *Večerní Prahy*).¹²³

„Pro 50. léta je charakteristická jednota formy i stylu, unifikované tiskoviny nabízely šedivé a nezajímavé mediální obsahy. Zmizela reklama či reportáž, dominovaly naopak rozsáhlé ideologické materiály – například projevy komunistických funkcionářů v plném znění.“¹²⁴

V roce 1948 zaniklo přes 570 periodik. Vydávání významných titulů jako *Akord*, *Dnešek*, *Kritický měsíčník* či *Listy* bylo zastaveno. V červnu 1948 došlo ke sloučení KSČ a ČSSD, čímž zanikl sociálnědemokratický tisk. Třicátého června vyšel naposledy už půl století starý deník *Právo lidu*, jehož čtenáře převzalo *Rudé právo* (kromě číslování *Rudého práva* se v závorce uvádělo i *Právo lidu*).¹²⁵ Ze sociálnědemokratických periodik nadále vycházel pouze *Svět práce*, kterého se od roku 1951 ujalo Revoluční odborové hnutí (ROH).¹²⁶

Komunistická strana vydávala několik periodik; v hlavním městě to bylo *Rudé právo* (v čele s Vilémem Novým coby šéfredaktorem), v Brně *Rovnost*, v Ostravě *Nová svoboda* a od 9. června 1945 v polštině *Głos Ludu*. Z časopisů vycházel od roku 1951 týdeník *Květy* hlásící se k tradici eponymního Tylova titulu vycházejícího ve 30. letech 19. století. Dále existovaly měsíčník *Propagandista*, *Nová mysl* nebo časopis *Funkcionář* (od roku 1957 *Život strany*).¹²⁷

Československá strana lidová byla po únoru 1948 některé své časopisy donucena zastavit (*Vývoj*, *Obrazy*), nadále však vydávala *Lidovou demokracii* v čele se šéfredaktorem Rostislavem Paterou nebo časopis *Důvěrník*.¹²⁸ Československé straně socialistické zůstal deník *Svobodné slovo*, funkcionáři strany si zase každé dva týdny mohli číst *Socialistický směr*.¹²⁹

¹²³ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 149.

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ Tamtéž, s. 256.

¹²⁶ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 145.

¹²⁷ Tamtéž, s. 145-146.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ Tamtéž.

„Nejvýznamnější společenskou organizací a tedy i vydavatelem bylo Revoluční odborové hnutí (ROH), jehož členy bylo až pět a čtvrt milionu pracujících. Odborářský deník *Práce* dlouhodobě patřil k nejčtenějším titulům – jako šéfredaktoři zde působili Jiří Síla a Vojtěch Dolejší.“¹³⁰ Z časopisů vydávalo ROH např. čtrnáctideník *Odborář*, týdeníky *Technické noviny* a *Svět práce* nebo humoristický časopis *Dikobraz*.¹³¹ „Ústřední rada odborů a jednotlivé svazy ROH vydávaly v první polovině 50. let ve svém vydavatelství *Práce* 26 titulů.“¹³² V roce 1955 Krajská odborová organizace v Praze zavedla *Večerní Prahu* inspirovanou *Večerní Moskvou*.¹³³

ROH zase napodobilo sovětský vzor ve vydávání závodních časopisů, na něž se kladl velký důraz; jejich obsah produkovali dělníci. Vrchol závodních časopisů přišel v roce 1954, kdy jich vycházelo téměř 1300. Kvůli nedostatečnému počtu autorů a špatnému vedení jich KSČ o rok později zhruba polovinu zrušila.¹³⁴

Významnou společenskou organizací byl Československý (později Socialistický) svaz mládeže s vydavatelstvím *Mladá fronta*, které vydávalo stejnojmenný deník. Jak už název organizace napovídá, pozornost se zaměřovala i na mladé čtenáře, pro které byly určeny např. týdeník *Pionýrské noviny* (od roku 1951) a dále pak *Mateřídouška* (od roku 1945) nebo *Ohníček* (od roku 1950).¹³⁵

Na mediálním trhu působila rovněž Československá armáda s nakladatelstvím *Naše Vojsko*, které vydávalo deník *Obranu lidu* a čtrnáctideníky *Československá armáda* a *Československý voják*. Svaz pro spolupráci s armádou (Svazarm) měl na starosti např. týdeník *Obránce vlasti* (existující v letech 1953-1964, pak jej nahradil *Signál*); od roku 1952 i čtrnáctideník *Svět motorů*.¹³⁶ Pozadu nezůstala ani další ministerstva – např.

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ Tamtéž.

¹³² BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 259.

¹³³ Tamtéž, s. 260.

¹³⁴ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 146–147.

¹³⁵ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 260.

¹³⁶ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 147.

ministerstvo informací vydávalo do roku 1954 věstník *Kulturní informace*, ministerstvo zemědělství deník *Zemědělské noviny* nebo měsíčník *Rolnické listy*.¹³⁷

„Zanikly sokolské časopisy, nově naopak v roce 1953 vznikly obdeník a později deník *Československý sport* a týdeník *Stadión* navazující na týdeník *Ruch* v tělesné výchově a sportu.“¹³⁸

8. XIV. letní olympijské hry v Londýně 1948

První poválečné hry se uskutečnily od 29. července do 14. srpna v Londýně, který olympiádu hostil i o čtyřicet let dříve. S koncem druhé světové války vyvstala pro MOV otázka, kdy by se mohla oživit tradice olympijských her. Volba padla na rok 1948, byť bylo jasné, že jejich zorganizování nebude snadné. Předseda Britského olympijského výboru (BOV) lord Burghley, který v roce 1928 zvítězil v Amsterdamu na 400 m překážek, se v říjnu 1945 vydal do Stockholmu na setkání s předsedou MOV Johannesem Sigfridem Edströmem, aby prodiskutovali otázku zvolení Londýna coby hostitelského města znovuobnovených her. Nahrával mu k tomu i fakt, že britská metropole měla olympiádu hostit už v roce 1944. V důsledku schůzky ustanovil BOV zvláštní komisi, jež měla za úkol vypracovat do detailu plán na pořádání her. MOV volil formou korespondenčního hlasování a v březnu 1946 přidělil pořadatelství Londýnu.¹³⁹ Ve volbě předčil Baltimore, Lausanne, Los Angeles, Minneapolis a Philadelphii.¹⁴⁰

Poválečná léta se v Anglii kvůli strádání a vyčerpávající válce a nelehké hospodářské situaci označovala jako „Austerity Years“ neboli „časy nouze“ či „doba strádání“. Samotné hry nesly označení „Austerity Games“ či „Games of Hope“ („hry naděje“).¹⁴¹

¹³⁷ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 260–262.

¹³⁸ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 147.

¹³⁹ *Official Report of the Organising Committee for the XIV Olympiad*, 1951 [online]. The Organising Committee for The XIV Olympiad. [cit. 12-02-2019]. S. 17. Dostupné z <https://digital.la84.org/digital/collection/p17103coll8/id/5717/>.

¹⁴⁰ *Olympic Games Fonds, 2007* [online]. *International Olympic Committee Historical Archives*. [cit. 12-02-2019]. Dostupné z: https://stillmed.olympic.org/Documents/Reports/EN/en_report_1364.pdf.

¹⁴¹ KOVÁŘ, Martin. *Město a hry. Příběh londýnských olympiád*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2012, 21.

Následky druhé světové války byly v zemi i v městě samotném nadále patrné. „Tvrdá zima z přelomu let 1946–1947 přivedla zemi na pokraj hospodářské katastrofy a v létě 1947 se kabinet navíc musel vyrovnat s vážnou finanční krizí. Přídělový systém, zavedený za války, byl v nepříznivé ekonomické situaci ještě zpřísněn: Britové měli v roce 1947 k dispozici méně potravin než v posledním válečném roce (třináct uncí masa, šest uncí másla, osm uncí cukru, dvě pinty mléka a jedno vejce týdně), na přiděl bylo, jak již víme, i oblečení a benzín.“¹⁴²

Právě krize z léta 1947 znovu vrátila na veřejnost otázku, zdali by se pořadatelství olympijských her neměla ujmout jiná země. Vláda Clementa Attleeho však organizátory uklidnila vyjádřením své podpory. Obávala se toho, že by Velká Británie odstoupením od her ztratila národní i politickou prestiž. Navíc by přišly vniveč přípravy, které už předtím začaly.¹⁴³

Obtížná hospodářská situace zapříčinila také to, že nevznikla žádná nová olympijská vesnice, ba ani nová sportoviště. White City Stadium, ústřední stánek sloužící hrám o čtyřicet let dříve, mezitím zchátral, a jelikož Londýn neměl dostatek financí na nový olympijský stadion, rozhodlo se o využití Empire Stadium ve Wembley, který musel projít částečnou rekonstrukcí. Jenže k tomu bylo zapotřebí, aby poslanci a peerové (členové Sněmovny lordů) schválili speciální zákon.¹⁴⁴

Londýnu pomohly i ostatní země. Švédsko a Finsko dodaly dřevo na výměnu shnilých sedadel a podlah ve Wembley. K tomu „bylo třeba dvojí intervence, aby celní úřad prominul zaplacení obvyklého poplatku“.¹⁴⁵ Svou vstřícností výrazně přispěli také dodavatelé.

S financováním her vypomohli i stálí sponzoři her jako Nescafé, Gillette Razors, Guinness nebo Coca-Cola. „Každá společnost, která zaplatila 250 liber, mohla po dobu konání her používat olympijský emblém.“¹⁴⁶

¹⁴² Tamtéž, s. 218.

¹⁴³ FINDLING, John E.a Kimberly PELLE. Encyclopedia of the Modern Olympic Movement, 2004 [online]. Greenwood [cit. 14-02-2019]. S. 128. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=QmXi_-Jujj0C&pg=PR7&hl=cs&source=gbs_selected_pages&cad=2#v=onepage&q&f=false.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 221–223.

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 224.

Ruku k dílu přiložily také některé národní výpravy, které do Londýna přivezly potraviny. Například Nizozemci nabídli, že jednou za dva týdny dorazí dodávka sta tun ovoce; Dánsko poslalo 160 tisíc vajec, Čechoslováci dvacet tisíc lahví minerální vody; Island'ané poskytli skopové a Britská federace traulerů devatenáct tun ryb.¹⁴⁷

Současníci považovali londýnskou olympiádu za úspěšnou navzdory všem zádrhelům, které jí předcházely. Úspěch a význam her se posuzuje také podle památných vystoupení, jež se nesmazatelně zapsala do olympijských dějin. Několik takových se jich v Londýně odehrálo. Nizozemská atletka Francina „Fanny“ Elsje Blankers-Koenová, přezdívaná „létající hospodyňka“ kvůli tomu, že byla dvojnásobnou matkou, vyhrála stejně jako Jesse Owens o dvanáct let dříve čtyři zlaté medaile. V pouhých 17 letech ovládl desetiboj americký student Bob Mathias. A v neposlední řadě uchvátil britskou metropoli svými výkony Emil Zátopek.¹⁴⁸

XIV. LOH se zúčastnilo celkem 4104 sportovců (3714 mužů a 390 žen) z 59 zemí světa,¹⁴⁹ zatímco o dvanáct let dříve v Berlíně se sešlo 3963 účastníků (3632 mužů a 331 žen) z 49 zemí.¹⁵⁰

Olympijské hry v roce 1908 vyšly na 15 tisíc liber, ale do jejich rozpočtu se nezapočítala částka 60 tisíc liber za výstavbu White City Stadium určeného pro Francouzsko-britskou výstavu, jež se v tom roce konala v Londýně od května do října. Tržby dosáhly 21 500 liber, přičemž 15 850 liber bylo věnováno. IV. LOH skončily v plusu.¹⁵¹

¹⁴⁷ BROADBENT, Richard. *Výtrvalost – Pozoruhodný život a doba Emila Zátopka*. Praha: Slovart, 2006, s. 91.

¹⁴⁸ FINDLING, John E. a Kimberly PELLE. *Encyclopedia of the Modern Olympic Movement*, 2004 [online]. Greenwood [cit. 14-02-2019]. S. 130. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=QmXi_-Jujj0C&pg=PR7&hl=cs&source=gbs_selected_pages&cad=2#v=onepage&q&f=false.

¹⁴⁹ *London 1948 Summer Olympics – results & video highlights*, 2019 [online] IOC [cit. 15-02-2019]. Dostupné z: <https://www.olympic.org/london-1948>.

¹⁵⁰ *1936 Olympics - Berlin Summer Olympic Games*, 2019 [online] IOC [cit. 15-02-2019]. Dostupné z: <https://www.olympic.org/berlin-1936>.

¹⁵¹ *Official Report of the Organising Committee for the XIV Olympiad*, 1951 [online]. The Organising Committee for The XIV Olympiad. [cit. 15-02-2019]. S. 26. Dostupné z <https://digital.la84.org/digital/collection/p17103coll8/id/5717/>.

O čtyřicet let později činily náklady 732 268 tisíc liber, což bylo o něco méně, než činil stanovený rozpočet (743 tisíc liber).¹⁵² Organizátorům se vrátilo 761 688 liber, zejména z prodeje lístků. Profit činil téměř třicet tisíc liber.¹⁵³

V březnu 1967 zavzpomínal Zátopek na londýnské hry pro *The Times*: „*Být v Londýně, to bylo osvobození ducha. Po všech těch temných dnech války, bombardování, zabíjení a hladovění působilo obnovení olympijských her, jako by vyšlo slunce. Náhle už neexistovaly žádné hranice, žádné bariéry. Jen setkávající se lidé. Byl to nádherný, vřelý pocit. Muži a ženy, kteří ztratili pět let života, byli zpátky, a všichni mladí tam taky byli.*“¹⁵⁴

Pro jeho tehdejší přítelkyni a budoucí manželku Danu, v té době nesoucí příjmení Ingrová, šlo o první návštěvu zahraničí: „*Já jsem byla venkovská holka z maloměsta. Četla jsem o Big Benu a Westminsterském opatství a Buckinghamském paláci, ale teď jsem je viděla naživo. Byla jsem z toho celá pryč – připadala jsem si jako ve snu.*“¹⁵⁵

8.1 Média na olympiádě

Už šest měsíců před startem her navštívili Londýn novináři z více než padesáti zemí světa. Tisku bylo přiděleno celkem 1364 vstupenek, ale her se zúčastnilo přes dva tisíce novinářů, což byl v té době vůbec největší počet na události podobného typu. Na stadion ve Wembley, kde proběhl zahajovací i závěrečný ceremoniál a především atletické soutěže, se vešlo šest set novinářů, kdežto do Empire Pool, dějišti plaveckých soutěží, skoků do vody, vodního póla a boxu, tři stovky.¹⁵⁶ Za televizní práva zaplatila BBC tisíc liber.¹⁵⁷

¹⁵² ELLIOT, Larry. *London's 1948 Olympics: the real austerity Games* [online]. The Guardian, 2012 [cit. 15-02-2019]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/sport/2012/mar/30/london-1948-olympics-austerity-games>.

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ BROADBENT, Richard. *Výtrvalost – Pozoruhodný život a doba Emila Zátopka*. Praha: Slovart, 2006, s. 95.

¹⁵⁵ ASKWITH, Richard. *Dnes trochu umřeme: vzestup a pád Emila Zátopka*. Praha: Mladá fronta, 2017, s. 71.

¹⁵⁶ *Official Report of the Organising Committee for the XIV Olympiad*, 1951 [online]. The Organising Committee for The XIV Olympiad. [cit. 15-02-2019]. S. 105–110. Dostupné z <https://digital.la84.org/digital/collection/p17103coll8/id/5717/>.

¹⁵⁷ *London's 1948 Olympics: the real austerity Games* [online]. The Guardian 2019 [cit. 15-02-2019]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/sport/2012/mar/30/london-1948-olympics-austerity-games>.

8.2 Olympijské zpravodajství z Londýna ve sledovaných médiích

Sportovní rubriku zkoumaných médií zaplnilo v průběhu her olympijské zpravodajství. Média jim věnovala značnou pozornost a v Londýně měla své zpravodaje. V následujících podkapitolách se zabývám tím, jak československý tisk zhodnotil výsledky Čechoslováků, co napsal o organizaci her, Emilu Zátopkovi, rohovnicích, basketbalistech, Elišce Misákové, emigraci a zahraničních sportovcích.

8.2.1 Organizace her

Významný prostor věnovala československá média přípravě her. Patnáctého července se v souvislosti s nadcházejícími hrami v Londýně objevila zpráva o cestě zámořských výprav do britské metropole. Vzhledem k nelehké poválečné situaci *Práce* zmínila, že výpravy pomůžou vlastními zásobami jídla, jak jsem již psal v kapitole o londýnských hrách. Např. Maďaři měli obstarat dvacet tisíc citronů, USA pět tisíc řízků masa, Mexiko šest set kusů živé drůbeže a Československo dvacet tisíc lahví Mattoniho stolní vody.¹⁵⁸

Zmínil se i zájem o vstupenky. *„Prodejna olympijských lístků odřekla již tolik žádostí o lístky, že by jejich cena dosáhla 125.000 liber. Jen z Ameriky bylo žádáno o vstupenky v ceně 70.000 liber a armáda USA v Německu žádala vstupenky za 20 tisíc liber.*

*Mnoho Angličanů by rádo vidělo hry alespoň v televizi.*¹⁵⁹

Na předchozích hrách v Berlíně započala tradice cesty olympijské pochodně. Ve *Svobodném slovu* vyšel 18. července článek o zapálení olympijského ohně v Řecku, kde se pořadatelé obávali konfliktu s tamními partyzány. Olympijský běžec měl po určitou část trati po svém boku vojenskou ochranu. *„Řeční partyzáni měli zřejmě pochopení pro taková opatření a dostatek sport. ducha, aby takovou událost nepřekazili.*¹⁶⁰

¹⁵⁸ *Zámořské výpravy již na cestě do Londýna.* *Práce*, 15. 7. 1948, roč. 4, č. 163, s. 6.

¹⁵⁹ Tamtéž.

¹⁶⁰ *Olympijský oheň do Londýna pod ochranou obrněných aut.* *Svobodné slovo*, 18. 7. 1948, roč. 4, č. 165, s. 12.

Třiatdvacátého července přineslo *Svobodné slovo* ohlasy prvních sportovců na ubytování. „*Závodníci, kteří přijeli dříve, jsou velmi spokojeni se svým ubytováním. Místnosti jsou jednoduše, ale účelně zařízeny. Všechny jsou vybaveny telefonem.*“¹⁶¹

Pětadvacátého července se v *Rudém právu* objevila první výraznější kritika pořadatelů a zároveň premiérová původní zpráva z Londýna od M. Stjažkina, který se podívoval nad tím, že v hlavním městě Velké Británie to vypadalo tak, že lidé vůbec nevěděli o nadcházejících OH. Nikde totiž nebyly k vidění žádné praporky a plakáty, jež by na ně upozorňovaly. Největší zájem vzbuzovalo kriketové utkání mezi Anglií a Austrálií, jinak byla poptávka po chystané sportovní události číslo jedna minimální. Prý jen „*nepatrné procento*“ ze čtyř milionů Londýňanů vědělo, kde jsou postaveny olympijské vesnice a snad pouze na Zátokovo jméno kývli hlavou.¹⁶²

„*Ani mnohý z tamějších ‚ochránců spravedlnosti‘ vám nepoví, jak se dostanete do svého tábora a neví, v kterých místech se nacházejí úřady, na jejichž informacích a pokynech záleží zdárný průběh celé olympiády. (...) Organizace, která by měla být při velikosti celého podniku na výši, skorem ještě neexistuje a tak mnoho účastníků výprav bloudí ulicemi Londýna a shání různé informace, potřebné k pobytu v Londýně.*“¹⁶³

Den předtím se ve *Svobodném slovu* objevil článek, který s výše uvedeným popisem *Rudého práva* o přístupu Angličanů k hrám silně kontrastoval. „*Ulice města jsou doslova zaplaveny nevšedními tvářemi, exotickými úbory a nesrozumitelnými řečmi sportovců, kteří jsou přímo chrleni lodmi, letadly, vlaky a jinými dopravními prostředky do Velké Británie, jež, navzdory všem pověstem o chladnokrevnosti Angličanů, žije tentokrát ve vzruchu.*“¹⁶⁴

Psalo se také o prodeji lístků. K dispozici na lehkootletické soutěže „*jest ještě hodně vstupenek. Také různé upomínkové předměty, vlajky a jiné ozdoby na domy, vozidla a pod. nejdou zatím na odbyt*“.¹⁶⁵

¹⁶¹ *Olympijské hry*. Svobodné slovo, 23. 7. 1948, roč. 4, č. 169, s. 6

¹⁶² STJAŽKIN, M. *V pondělí bude v Londýně vztyčena čs. Vlajka*. Rudé právo, 25. 7. 1948, roč. 28, č. 172, s. 8.

¹⁶³ Tamtéž.

¹⁶⁴ *Heslo celého sportovního světa: Londýn*. Svobodné slovo, 24. 7. 1948, roč. 4, č. 170, s. 4.

¹⁶⁵ Tamtéž.

Zmínila se rovněž kubánská výprava, jež do Londýna dorazila „s dvěma vagony zavazadel a potravin – a s jednou krabicí vynikajících kubánských doutníků pro dobrého Winstona Churchilla.“¹⁶⁶

Mluvílo se i o politice: „*Britské velvyslanectví v Helsinkách dosud neoznámilo dvěma činovníkům, kteří mají doprovázeti sportovce své země do Londýna, zda hodlá vidovati jejich pasy. Jsou to dva komunisté – Enne a Mietinen – z nichž první jest místopředsedou Dělnického atletického svazu a druhý rozhlasovým reportérem. Finské listy jsou nespokojeny s tímto jednáním a jeden z nich napsal: „To neposílí přátelská pouta mezi dělnickými třídami Finska a Velké Británie.“*“¹⁶⁷

Pětadvacátého července přišlo *Svobodné slovo* se zprávou srovnávající Berlín 1936 a Londýn. „*Berlín udivoval svět detaily. Chlubil se organizací ubytování, pečlivým registrováním a snad i číslováním účastníků, jakousi uniformitou a neměl daleko k zavedení dokonalého sportovního drillu. Byl přehlídkou, Londýn přehlídkou nebude. Ve Velké Británii se bude především soutěžit a všechny snahy pořadatelů jsou upřeny ke zdokonalení technicko-sportovních částí. Důkaz podají až samotné hry. Ale známky toho se už projevují v důmyslu a v uskutečnění některých nápadů na zlepšení, jako jsou světelná zařízení při skocích do výšky, zvuková při startovních výstřelech a pod.*“¹⁶⁸

Také atmosféra měla být v britské metropoli odlišná. „*Mnozí si ještě velmi dobře pamatují hysterické výkřiky a vzlyky hnědého davu v berlínském olympijském stadioně. Hostům se zdvořile tleskalo, domácí pak doprovázel a k největším výkonům nutil frenetický potlesk. Obvykle na ně hlediště opravdu řvalo. A potom ještě něco, nikoliv bezvýznamné: v Berlíně se zvedaly pravice a byl tam i Hitler!*“¹⁶⁹

Pozornosti neunikla ani režisérka Leni Riefenstahlová, která vedle dokumentů *Vítězství víry* či *Triumf vůle* proslula také dvoudílným dokumentem o hrách v Berlíně pod názvem *Olympia*. Jím se Němci chlubili a „*prohlašovali, že toto dílo nebude nikdy překonáno. Němci ovšem tvrdili i to, že jejich říše bude tisíciletá a také netrvala dlouho. Angličané natočí také film – nebude však slavný, ale rozhodně lepší německého. Slavný*

¹⁶⁶ Tamtéž.

¹⁶⁷ Tamtéž.

¹⁶⁸ Čím chce Londýn překonat Berlín. *Svobodné slovo*, 25. 7. 1948, roč. 4, č. 171, s. 12.

¹⁶⁹ Tamtéž.

nebude proto, protože se nebude filmovat sláva, ale sport.“¹⁷⁰ Jediná výhoda Berlína oproti Londýnu vězela podle autora textu v počasí. Článek doprovodila mapa světa, na níž byly zakresleny všechny participující národy.

V jiném článku se v tom samém čísle objevila informace, že je Londýn nedostatečně vyzdoben a „náhodný návštěvník a průměrný host nepozná, že se chystá něco tak velkého, jako olympijské hry.“¹⁷¹ To stálo v protikladu ke vzruchu v Londýně, o kterém se psalo o den dříve.

Čtenáři *Mladé fronty* se 28. července dozvěděli o anglickém klidu před nadcházejícím sportovním svátkem, který zneklidňoval návštěvníky, jelikož měli pocit, jako kdyby se v Londýně nic zvláštního nemělo odehrát. K šoku autora zprávy Hladkého informoval plakát na Olympijském stadionu o psích závodech. Anglický klid se dal do protikladu se vzrušením, které panovalo kolem všesokolského sletu o měsíc dříve.

„V Hyde Parku se debatuje zase jenom o politice a náboženství a zeptáte-li se obyčejného Londýňana na OH, trochu s rozpaky se na vás podívá a možná, že vám řekne, jako se to stalo mně, že ho to celkem nezajímá, že raději sbírá houby.“¹⁷² Nezájmu Angličanů o hry se věnovalo rovněž další vydání, v němž se tvrdilo, že průměrný Angličan nejeví nadšení pro olympiádu i proto, že se na ní sázkami nedá vydělat jako na koňských nebo psích dostizích.¹⁷³

Pozornosti neušlo ani ubytování olympioniků. Podle Stjažkina z *Rudého práva* byly tři olympijské vesnice „odstupňovány co do kvality“.¹⁷⁴ Ta nejlepší se nacházela v Uxbridge, kde bydleli Angličané, Američané, Kanadčané, Švýcaři a Francouzi. Následoval Richmond Park a poté West Drayton, kde vedle Čechoslováků pobývali rovněž Maďaři, Poláci, Jugoslávci nebo Portugalci. Vesnice ve West Draytonu, bývalých kasárnách RAF, se dočkala velmi negativního popisu. Protože šlo o dřevěné baráky,

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ Tep olympijských her. Tamtéž.

¹⁷² HLADKÝ, Miroslav. *Anglický klid zneklidňuje návštěvníky OH*. *Mladá fronta*, 28. 7. 1948, roč. 4., č. 174, s. 6.

¹⁷³ HLADKÝ, Miroslav. *Proč Angličané nemají zájem o OH*. *Mladá fronta*, 29. 7. 1948, roč. 4, č. 173, s. 6.

¹⁷⁴ STJAŽKIN, M. *V pondělí bude v Londýně vztyčena čs. Vlajka*. *Rudé právo*, 25. 7. 1948, roč. 28, č. 172, s. 8.

nacházela se v nich prkna napuštěna karbolinem a vůně linoucí se z nich „*neprospívala nosům obyvatel*“.¹⁷⁵

Stjažkin upozornil, že z West Draytonu to na stadion ve Wembley bylo hodinu a půl podzemní drahou, což mělo být pro československé reprezentanty hendikepem. Stížnosti neušla ani tréninková hřiště v olympijských vesnicích, která postrádala dostatečnou kvalitu nutnou k celistvé přípravě olympioniků.

Zatímco *Rudé právo* vylíčil tábor ve West Draytonu negativně, *Práce* zaujala opačné stanovisko. „*Tábor ve West Draythonu (sic!) není tak přepychový jako Uxbridge, kde jsou Američané, ale je ve velmi vhodném prostředí, na něž si naši borci nemohou stěžovat, naopak, mohou chválit zvláště bezvadné jídlo. První zvěsti o špatné kvalitě tábora se ukázaly ne právě přesnými. Zatím je tedy všechno v pořádku, ostatní se uvidí až v pátek.*“¹⁷⁶ S ubytováním v Northwoodu byly spokojeny i atletky.¹⁷⁷

Práce se zabývala roztríštěním československé výpravy na čtyři části, které od sebe dělily desítky mil. Atleti, zápasníci a basketbalisté a plavci se ubytovali ve West Draytonu, děvčata v Northwoodu a veslaři v Henley. Čtvrtou část doplnilo hlavní místo konání – Wembley.¹⁷⁸

Dvacátého sedmého července začalo v *Rudém právu* původní olympijské zpravodajství Václava Švadleny z dějiště konání s velkým nadpisem *JEN REKLAMA a slova samy o sobě nerozhodnou o úspěchu olympiady*.¹⁷⁹ Organizace chystané sportovní události se už od úvodního odstavce nesla ve značně kritickém duchu.

„*KDYŽ OPOUŠTĚL PŘEDSEDA ORGANISAČNÍHO VÝBORU XIV. letních olympijských her v Londýně lord Burghley Sv. Mořic, byl jedním z těch, kteří prohlásili organizaci zimní olympiady za naprosto nedostatečnou a ujistili celou světovou veřejnost, že teprve Londýn bude důstojnou oslavou olympijské myšlenky. Nuže, velmi rádi bychom lordu Burghleyovi věřili, ale to, co jsme dosud v Londýně viděli, je velmi slabým argumentem jeho slov. (...) Dříve snad mohlo někomu stačit, že řeklo-li se slovo*

¹⁷⁵ Tamtéž.

¹⁷⁶ MAREK, Karel. *Olympijské tažení Československa*. *Práce*, 28. 7. 1948, roč. 4, č. 174, s. 6.

¹⁷⁷ MAREK, Karel. *Olympijské tažení Československa*. *Práce*, 29. 7. 1948, roč. 4, č. 175, s. 6.

¹⁷⁸ MAREK, Karel. *Olympijské tažení Československa*. *Práce*, 28. 7. 1948, roč. 4, č. 174, s. 6.

¹⁷⁹ ŠVADLENA, Václav. *JEN REKLAMA a slova samy o sobě nerozhodnou o úspěchu olympiady*, *Rudé právo*, 27. 7. 1948, roč. 28, č. 173, s. 4.

Čechoslovák, věděl hned sice každý, že jsme vyspělý národ, ale přesto jej odsunul. Dnes je situace trochu jiná. Naši sportovci jdou a půjdou vždy rádi tam, kde jim bude jasný účel celého podnikání. ¹⁸⁰

Následující pasáž se nesla v jednoznačném ideologickém duchu, který tehdy nebyl ve sportovním zpravodajství obvyklý. *„Odpustíme-li v minulosti vždy taktním Angličanům, že prvou část výpravy nikdo z nich neuvítal, musíme se pozastavit nad tím, jak praktikují jejich věčné: nepleťte politiku do sportu. Representanti lidově demokratických národů jsou totiž ubytováni v olympijské vesnici, která by mohla splnit svůj účel tak asi za půl roku. Zatím i když po druhé stránce je o pohodlí účastníků postaráno dobře, nebude rozhodně pro závodníky prospěšné trávit v olympijské vesnici delší dobu, než je skutečně zapotřebí.* ¹⁸¹

Pokárání se dostalo i úpravě před stadionem Wembley. *„Angličané, pracující zde na úpravě olympijských cest, jsou totiž buďto na takové tempo přípravných prací zvyklí, nebo je jim úplně jedno, jestli atlet s hořící olympijskou pochodní poběží po rozlitém asfaltu nebo pořádně upravené cestě.* ¹⁸²

Kritické hodnocení pokračovalo. *„Všichni zahraniční účastníci zazlívali ve Sv. Mořici Švýcarům, že se o olympiádu málo starají. Nuže, podle toho, co jsme až dosud v Londýně viděli, nebo vlastně neviděli, lze soudit, že se Angličané o ni nestarají vůbec.* ¹⁸³

Rudé právo se očividně snažilo vyličít olympijské hry v Londýně už s předstihem jako neúspěšné, o čemž svědčí článek *Ve Wembley bude prázdné*. Stálo v něm, že *„jedině prý v první zahajovací den a pak v pátek mají Angličané zatím naději, že wembleyský stadion bude z větší části naplněn“*.¹⁸⁴ Na zbylé dny údajně zbývaly statisíce vstupenek a *„je hodně málo pravděpodobné, že se pořadatelům poštěstí se jich zbavit. (...) Sportovcům u nás bude tato situace nepochopitelnou, ale zde je největší důkaz, co si Angličané o olympijských hrách myslí.*

¹⁸⁰ Tamtéž.

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ Tamtéž.

¹⁸⁴ *Ve Wembley bude prázdné*, tamtéž.

*Tohle je tedy něco, s čím organizační olympijský výbor ani ve snu nepočítal. Nejde snad jen o výdělek nebo prodělek, to je zatím vedlejší, i když ne právě malá starost, ale tímto nezájmem ztratily olympijské hry v Londýně efekt daleko dřív, než ještě vůbec začaly. Věříme, že zahájení bude slavné, i kdyby organizační olympijský výbor měl dávat vstupenky třeba zadarmo. Avšak dá Angličanům hodně práce zamaskovat před světem neúspěch tohoto podniku.*¹⁸⁵

Z pejorativního popisu údajného stavu událostí je patrné, že *Rudé právo* chtělo organizační schopnosti Angličanů a jejich zájem o hry vylíčit co nejhůře.

S nedostatečnou propagací olympiády si *Rudé právo* nevymýšlelo, jak je patrné z vyjádření reportéra *The Observer* Williama Clarka, jehož výpověď zaznamenal v knize *Město a hry* historik a pedagog Martin Kovář. „*S vámi Brity je ten problém, že nemáte žádný smysl pro publicitu. Jenom se podívejte – nikde žádné vlajky, žádná reklama, žádný rozruch, žádné vzrušení (...) V Los Angeles jsme v roce 1932 s olympiádou žili, dýchali, přemýšleli, usínali a vstávali (...) Londýn zkrátka hry ‚spolkl‘, stejně jako předtím ‚spolkl‘ Blitz (...) Nejviditelnějším znamením toho, že pořádá olympiádu, byl vybledlý nápis na Harrow Road – ‚Vítejte na olympijských hrách‘. Tato ulice je navíc ve velmi nebezpečné čtvrti...*“¹⁸⁶

Na druhé straně s návštěvností to zdaleka nebylo tak zlé, jak se mohlo zdát. Stadion ve Wembley byl pravidelně zaplněný a XIV. olympiáda vytvořila nový rekord v návštěvnosti, kterým překonala Berlín 1936.¹⁸⁷

V rubrice *Zajímavosti z olympiády* ze 7. srpna *Lidová demokracie* uvedla, že Londýn překonal rekordy v návštěvnosti a příjmech ze vstupenek, a to už před koncem prvního olympijského týdne. Na Wembley zavítalo přes půl milionu diváků, kteří do pokladny přinesli 350 000 liber šterlinků.¹⁸⁸ Tolik tedy ke špatné návštěvnosti, o které zejména před startem her psalo *Rudé právo* a *Svobodné slovo*. O návštěvnosti her se o čtyři dny později vyjádřilo i *Svobodné slovo*, které zmínilo, že do té doby navštívilo

¹⁸⁵ Tamtéž.

¹⁸⁶ KOVÁŘ, Martin. *Město a hry. Příběh londýnských olympiád*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2012, s. 219.

¹⁸⁷ ROGERS, Jane. *Wrapping up the London Olympics... In 1948* [online]. National Museum of American History, 2012 [cit. 03-03-2019]. <http://americanhistory.si.edu/blog/2012/08/wrapping-up-the-london-olympicsin-1948.html>.

¹⁸⁸ *Zajímavosti z olympiády*. *Lidová demokracie*, 7. 8. 1948, roč. 4, č. 182, s. 4.

olympiádu přes půl milionu návštěvníků, a náročné práci novinářů.¹⁸⁹ V tom samém článku stálo, že londýnský tisk považuje hry za úspěšné.

Devětadvacátého července se ve Svobodném slovu informovalo o protestu sportovních redaktorů, jelikož „*Ital Ciglio, sportovní redaktor komunistického Unita, byl při příjezdu do Velké Britannie zatčen, vyslýchán a pak první lodí vrácen zpět. Britský tisk to sice zamlčel, ale ostatní sportovní novináři se o tom dověděli a rozhodli se protestovat u britských úřadů a u mezinárodního svazu novinářů.*“¹⁹⁰

Rudé právo 28. července v článku *Mezi čs. representanty v Londýně vládne bezvadný soulad* znovu kritizovalo organizátory a zašlo tak daleko, že položilo otázku, „*jestli bude v budoucnu vůbec prospěšné olympiady, podobné této, pořádat nebo ne. (...) Čím více se blíží rozhodující okamžiky, tím častěji slyšíte špatnou kritiku organisace a malé pochopení Angličanů pro tak významnou událost.*“¹⁹¹ S kritikou se prý přidali i Finové, Rakušané a Američané, nicméně co konkrétně se těmto výpravám nelíbilo, nezaznělo.

Předposlední červencové číslo *Rudého práva* se točilo kolem vzplanutí olympijského ohně na stadionu Wembley. Úvodní odstavec od Václava Švadleny pochválil Angličany za zahajovací ceremoniál.¹⁹²

Článek dále popisoval srdečné přijetí, které se české výpravě od Britů dostalo. „*Spolu s Angličany, Američany, Dány a Indy zanechali naši nejlepší dojem a také se dělí o největší úspěch.*“¹⁹³

Kritika se objevila na špatný servis novinářů. „*Tisková služba je velmi slabá. Telefonické hovory z Anglie jsou značně omezovány, a nebylo by proto divu, kdyby se do Prahy kromě zpráv zahraničních tiskových agentur, nedostala ani jediná řádka.*“¹⁹⁴ Vázla rovněž dodávka jídla. Kuchař československé výpravy nemohl uvařit takové jídlo, které by sportovci potřebovali, a navíc nedorazilo ani slíbené ovoce.

¹⁸⁹ *Reportéři o sebe zakopávali.* Svobodné slovo, 11. 8. 1948, roč. 4, č. 185, s. 4.

¹⁹⁰ *Tep olympijských her.* Svobodné slovo, 29. 7. 1948, roč. 4, č. 174, s. 6.

¹⁹¹ ŠVADLENA, Václav. *Mezi čs. representanty v Londýně vládne bezvadný soulad.* Rudé právo, 28. 7. 1948, roč. 28, č. 174, s. 4.

¹⁹² ŠVADLENA, Václav. *Oheň ve Wembley vzplanul.* Rudé právo, 30. 7. 1948, roč. 28, č. 176, s. 4.

¹⁹³ Tamtéž.

¹⁹⁴ Tamtéž.

V *Lidové demokracii* vyšel v den zahájení XIV. LOH na titulní stránce komentář o olympijské myšlence míru. Mluvílo se v něm o zakladateli novodobých olympijských her Pierru de Coubertinovi, jenž kladl velký důraz na tělesnou výchovu, nad níž stavěl „*propagaci mírové myšlenky a sbratření národů na poli sportovním. Chce, aby mládež celého světa dokázala, že je možno se utkávat v čistém, ryzím boji, při čemž se zároveň poznává, vzájemně se k sobě přibližuje a respektuje vzájemně názor druhého, vytváří tak dokonalou atmosféru kamarádství, štěstí a míru. Chce, aby sportovci na celém světě dokázali, že je možno projevovat touhu po míru nejen slovy, nýbrž i činy. A přítomnost mládeže celého světa, těch nejlepších, výkvětu národa demonstruje zde skutečně touhu žít a nechce, aby byla libovůli jiných a strašně působivou propagandou zpracována pro militaristické cíle a pro potravu kanonů. Při této příležitosti nezná žádných rozdílů rasových, národnostních a sociálních. Všichni tu stojí jeden vedle druhého, naprosto rovni a měří své fyzické a duchovní hodnoty v krásném, čistém, sportovním boji.*“¹⁹⁵ Psalo se také o tom, že toto mírové poslání se kvůli první a druhé světové války přerušilo a na hrách v roce 1936 bylo dokonce kvůli nacistické propagaci porušeno.

V *Mladé frontě* se upozornilo, že původní olympijská myšlenka o symbolu dorozumění mezi národy, fair play a ryzím sportovním zápolení je kvůli rvačkám v košíkové, protestům při vodním pólu a pivní taktice a nesportovním blokům v zákulisí na ústupu. Stejně tak se kritizovalo, že „*zákulisní tendence vyřazovat státy bez západního vlivu z jakéhokoliv rozhodování je právě tak průhledná jako i očekávaná. Pozoruhodné na tom je pouze to, že byla vybudována i ve sportu hlasovací mašina, u níž mistr pohne pákou a mašina jede.*“¹⁹⁶ Dokládá to fakt, že „*kdejaký ostrůvek a místo je samostatným celkem (ačkoliv právně je sounáležitostí toho nebo onoho státu), aby pomohly vyřazovat nepříjemný vliv*“.¹⁹⁷ A právě proto československého zástupce podle autora článku Hladkého vyřadili ze světového vedení zápasníků navzdory jeho dvacetileté činnosti.

Čtenáři *Svobodného slova* si šestého srpna přečetli o úředním komuniké vydaném v Bukurešti a vysvětlujícím neúčast Rumunů v Londýně. Důvod spočíval v tom, že „*podmínky, za nichž britský organizační výbor vypsál letošní přihlášky, naprosto nepodporovaly přátelské porozumění mezi národy a zajištění trvalého míru. Tím, že*

¹⁹⁵ *Olympijská myšlenka – myšlenka míru*. Lidová demokracie, 29. 7. 1948, roč. 4, č. 174, s. 1.

¹⁹⁶ HLADKÝ, Miroslav. *Sv. Mořic na pokračování*. Mladá fronta, 5. 8. 1948, roč. 4, č. 181, s. 6

¹⁹⁷ Tamtéž.

vyloučil Sovětský svaz ze skupiny těch států, které byly do Londýna pozvány, olympijský výbor se tak demaskoval jak odpůrce míru, které stojí v první řadě v boji za mír a svobodu.“¹⁹⁸ Symbolická myšlenka míru byla navíc podle *Svobodného slova* zdiskreditována tím, že olympijští organizátoři zapálili olympijský oheň ve fašistickém Řecku.

Po skončení sportovního svátku se Marek ohlédl za tím, jak Britové na všechno odpovídali „Sorry“, jakmile se něco nepovedlo. „*Toto slovíčko dělá z Angličanů lidi korektní a laskavé. Ale věřte, naši na olympijských hrách mnohokrát proklínali toto rčení laskavosti.*“¹⁹⁹ Od anglického pořadatele ho slyšel třeba Zátopek po finálovém běhu na 5 km, když se mu ztratily tretry, nebo zápasníci, kterým ujel autobus, a šli se zeptat ředitelství tábora, co mají dělat.

Po uvedení dalších příkladů zakončil Marek své konstatování slovy: „*Je nám líto, vážení britští pořadatelé, nemůžeme být s uspořádáním olympiady zcela spokojeni! – Sorry!*“²⁰⁰

Až závěrečný ceremoniál podle Hladkého z *Mladé fronty* přinutil všechny přítomné na stadionu Wembley uvažovat „*o hlubokém významu OH jako symbolu dorozumění mezi národy celého světa. Olympijská myšlenka v poslední den byla pozvednuta na prestol vznešených ideálů lidstva.*“²⁰¹

Po popisu ceremoniálu se pokračovalo slovy: „*Když klesla vlajka s pěti kruhy, zazpíval ženský sbor závěrečnou píseň OH, jejíž úvodní slova jsou velkým poselstvím k sportovcům celého světa: ‚Mějme se rádi, ale ne pro vítězství. Pojd‘me domů jako jedna rodina...‘ Ve chvíli, kdy celý stadion zpíval tuto píseň spolu, nebylo nikoho, kdo by zapochyboval, že nejrůznějším přáním všech přítomných je mír – trvalý mír a přátelství všech lidí.*“²⁰²

¹⁹⁸ Proč nejeli Rumuni do Londýna? Svobodné slovo, 6. 8. 1948, č. 181, roč. 4., s. 5.

¹⁹⁹ MAREK, Karel. *Olympijské tažení Československa*. Práce, 17. 8. 1948, roč. 4, č. 191, s. 6.

²⁰⁰ Tamtéž.

²⁰¹ HLADKÝ, Miroslav. *Teprve závěrečný olympijský ceremoniál pozvedl olympijskou myšlenku a přiměl uvažovat o jejím významu*. Mladá fronta, 15. 8. 1948, roč. 4, č. 190, s. 7.

²⁰² Tamtéž.

Redaktor *Lidové demokracie* Bohumír Šembera se 22. srpna k olympiádě vrátil ve sloupku *Olympijské hry v Londýně – oslava zdravého mládí*. Ocenil především fakt, že hry proběhly bez potíží a že se jich zúčastnily skoro všechny přihlášené státy. „*To je ten nejkrásnější poznatek, že i přes všechny obavy a neshody dostala krásná olympijská myšlenka přednost a mládí celého světa se mohlo sejít na březích Temže a tam zápolit v čistém sportovním boji o vyspělost svého národa v tělovýchově.*“²⁰³

S ohledem na druhou světovou válku a její strašlivé následky na hospodářství a celkovou infrastrukturu zainteresovaných zemí vyzdvihl Šembera fakt, že se Velká Británie pořádání her zhostila. „*Proto je nutno ocenit mohutnou práci pořadatelů, že měli vůbec odvahu tento světový podnik uspořádat, neboť ani v samé Velké Británii nechyběly hlasy, a nebylo jich málo, aby se od uspořádání her vůbec upustilo, neboť se nezdála ještě vhodná doba k jejich uspořádání. Avšak zanícení pro krásnou olympijskou myšlenku přesvědčilo nevěřící a pochybovače, že právě dnešní doba je nevhodnější k jejich uspořádání, neboť dokáže zájem celého světa o čisté ideály, které světovou krizi měly být udušeny. Velká účast soutěžících všech dílů světa pak skutečně dokumentovala, že olympijská idea nezahynula, ale že má stále živnou půdu mezi mládeží. Záleží spíše jen na tom, jakým způsobem se má provádět. A to, bohužel, nebylo letošními hrami rozluštěno. To je snad jediným, avšak velkým vykřičníkem XIV. olympiady.*“²⁰⁴

Dále autor porovnal předchozí olympiádu v Berlíně s tou v Londýně. Německá metropole si sice po organizační stránce vedla lépe, ale díky vůli pořadatelů, kteří udělali vše pro to, aby olympijská myšlenka vyšla, „*byly letošní olympijské hry daleko před těmi, které uspořádali Němci v roce 1936*“.²⁰⁵ Šembera rovněž ocenil skutečnost, že se Němci nedočkali do Londýna pozvání, protože v Berlíně byl svědkem toho, jak otec zapomněl zpívat nacistickou hymnu Horst-Wessel-Lied neboli Píseň Horsta Wessela a jeho syn, oblečený do uniformy Hitlerjugend, mu vynadal.

„*V tom, myslím, že se tedy olympijská myšlenka u Němců projevila zcela jasně, o co jim jen šlo v celé té kráse a proto jejich neúčast stejně jako Japonců byla zcela na místě, ať si říká kdo chce co chce, neboť když nebyli zkrúšeni válkou, tedy ať alespoň trpí tím, že se nemohou postavit mezi poctivé a slušné mladé lidi, jimž není tělovýchova jenom*

²⁰³ ŠEMBERA, Bohumír. *Olympijské hry v Londýně – oslava zdravého mládí*. *Lidová demokracie*, 22. 8. 1948, roč. 4, č. 195, s. 1.

²⁰⁴ Tamtéž.

²⁰⁵ Tamtéž.

*pouhým prostředkem propagačním, ale skutečným vyžitím zdravého a vyspělého mláde.*²⁰⁶

8.2.2 Československo a jeho výsledky

Prvních poválečných her se zúčastnilo 77 československých sportovců, kteří vybojovali šest zlatých, dvě stříbrné a tři bronzové medaile. V počtu národů obsadilo Československo osmou příčku.²⁰⁷ Se ziskem devíti kovů překonal Londýn o jednu medaili do té doby rekordní Paříž 1924.

V britské metropoli se začala psát olympijská kapitola Emila Zátopka, který zde vybojoval dvě ze svých celkově pěti medailí pod pěti kruhy. Hned ta první byla zlatá po výhře na 10 000 m. O tři dny později se na poloviční vzdálenosti radoval ze stříbra. Šlo o vůbec první medaile pro Československo v atletických soutěžích. Další však žádný jiný československý atlet nepřidal. Václav Čevona skončil na 1500 m na čtvrté pozici.

Čtyři medaile, z toho tři zlaté, přinesla kanoistika. František Čapek vybojoval zlato v kategorii C1 10 000 m, Josef Holeček v C1 1000 m a Jan Brzák-Felix s Bohumilem Kudrnou v C2 1000 m. Brzák-Felix obhájil po dvanácti letech ve stejné kategorii zlato z Berlína. Stříbro v kategorii C2 10 000 m připadlo Václavu Havlovi a Jiřímu Peckovi. Československo potvrdilo v kanoistice světovou třídu, jelikož na předchozích hrách v tomto odvětví získalo tři medaile (dvě zlata a jedno stříbro).

Čtyřmi medailemi se gymnastům a gymnastkám povedl dvojnásobně lepší výsledek než v Berlíně. Gymnastky opanovaly družstvo žen a z druhé příčky v německé metropoli se posunuly na první. Zlato získala i Eliška Misáková, která do soutěže vůbec nezasáhla, jelikož onemocněla dětskou obrnou a v londýnské nemocnici v pouhých 22 letech zemřela. Dodnes je jedinou olympijskou vítězkou in memoriam.²⁰⁸

Zdeněk Růžička vybojoval v kruzích a prostných bronzové medaile. Stejný počín se v přeskoce povedl Leu Sotorníkovi. V boxu došel na vrchol ve welterové váze do 67

²⁰⁶ Tamtéž.

²⁰⁷ 1948 London. [online]. Olympijský výbor [cit. 25-05-2019]. Dostupné z: <https://www.olympic.cz/olympiada/25--londyn-1948>.

²⁰⁸ KOVÁŘ, Pavel. *Den, kdy zemřela Eliška Misáková. Jediná sportovkyně, která získala olympijské zlato až po své smrti*, 2018 [online]. Reflex [cit. 24-02-2019]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/historie/89193/den-kdy-zemrela-eliska-misakova-jedina-sportovkyne-ktera-ziskala-olympijske-zlato-az-po-sve-smrti.html>.

kg Július Torma.²⁰⁹ Ostatní českoslovenští boxeři doplatili podle sledovaných médií na sporné verdikty rozhodčích, kvůli nimž prý prohráli. To se stalo v případě Miloslava Příhody, Aloise Petřiny a Františka Majdlocha.

Olympiáda se do československých dějin zapsala také tím, že po konci her se šest členů výpravy rozhodlo emigrovat. Konkrétně šlo o plavce Jiřího Kováře a Jiřího Linharta, veslaře Josefa Schejbala, činovníka vodáků Turka a náčelnici Sokola Marii Provazníkovou.²¹⁰

Tabulka 1: Přehled československých medailistů na hrách v Londýně 1948

Českoslovenští medailisté na londýnských hrách 1948			
Medaile	Jméno	Sport	Disciplína
1 zlatá	Emil Zátopek	atletika	běh na 10 000 m
1 zlatá			welterová váha do 67 kg
1 zlatá			C1 10 000 m
1 zlatá	Dana Zátopkova		C1 1000 m
1 zlatá	Jan Brzák-Felix Bohumil Kudrna		C2 1000 m
1 zlatá	Zdeňka Honsová Marie Kovářová Eliška Misáková (in memoriam) Miloslava Misáková Milena Müllerová Věra Růžičková Božena Srncová Olga Šilhánová Zdeňka Veřmiřovská	sportovní gymnastika	víceboj družstva

²⁰⁹ FELT, Karel a KÉZR, Martin. *Atény 2004. Kronika Her XXVIII. olympiády*. První vydání. Praha: Ottovo nakladatelství, 2004, s. 31.

²¹⁰ HLADKÝ, Miroslav. *Provazníková bude za dolary připravovat soupeřky našich Sokolek!* Mladá fronta, 20. 8. 1948, roč. 4, č. 194, str. 6.

2 stříbrná	Emil Zátopek	atletika	běh na 5000 m
2 stříbrná	Václav Havel Jiří Pecka	kanoistika	C2 10 000 m
3 bronzová	Zdeněk Růžička	sportovní gymnastika	kruhy
3 bronzová			prostná
3 bronzová	Leo Sotorník		přeskok

8.2.3 Hodnocení československých reprezentantů v tisku

Před startem olympijských her se *Rudé právo* zaměřilo na medailové ambice Československa v článku z 24. července *Kolik „zlatých“ přivezou čs. olympionici z Londýna? Českoslovenští sportovci se měli pokusit o to, „aby na nejvyšších sportovních závodech a turnajích světa – olympijských hrách – nejen čestně obhajovali barvy našeho státu, ale aby co možná největšími úspěchy proslavili jméno Československa. Podaří se jim to? V celé naší sportovní historii jsme neměli tak vynikající sportovce a tedy i naděje na olympijské ‚zlaté‘, jako máme letos.*“²¹¹

Za největšího favorita považovalo *Rudé právo* (stejně jako ostatní média) Zátopka. Naděje se přikládaly díky tradici také kanoistům „a tak od nich po Zátopkovi očekáváme také ‚nějakou tu zlatou‘“.²¹² U tělocvikářů se doufalo, že naváží na tradici předešlých tří vítězů Bedřicha Šupčíka (prvního československého olympijského vítěze vůbec; v Paříži 1924 zvítězil ve šplhu), Ladislava Váchu (Amsterdam 1928, bradla) a Aloise Hudce (Berlín 1936, kruhy). Medailovým předpokladům neušli ani rohovníci, zejména Július Torma a František Majdloch, a veslaři, do kterých se vkládaly naděje alespoň na zisk bronzů.

V závěru příspěvku *Rudé právo* zmírnilo očekávání od československé výpravy. „Konečně bud’me skromní, počítejme raději s menším počtem zlatých, abychom nakonec mohli býti tím příjemněji překvapeni.“²¹³

²¹¹ *Kolik „zlatých“ přivezou čs. olympionici z Londýna?* *Rudé právo*, 24. 7. 1948, roč. 28, č. 171, s. 4.

²¹² Tamtéž.

²¹³ Tamtéž.

V pravidelné rubrice *Práce* s názvem *Olympijské tažení Československa* se uvažovalo o národní povaze Čechoslováků, byť takto přímo to explicitně zmíněno nebylo. Doma se prý určitě našli takoví, kteří byli zklamaní z výsledků Kaliny, Šicnerové nebo Ingrové. Kdyby však byli ve Wembley, věděli by, co konkurence tolika národů a bouřlivá atmosféra se sportovci udělá. „*Jsmo národem, který dlouho nic v určitém oboru neznamená, a v takových okamžicích trpí pocity méněcennosti. Jakmile však někde jen něco málo udělá, nebo se uplatní, je často tak nekritický, že by si představoval a chtěl hned dobytí absolutního prvenství ve světě.*“²¹⁴ Článek také vysvětlil „nepovedené“ výkony výše zmíněné trojice sportovců.

Redaktor *Práce* Karel Marek se ohlédl za Čevonovým závodem na 1500 m a úsilím, které do něj vložil. Zmínil se o zranění, které sportovec utrpěl poté, co se mu tři ostré hřebíky vítězného Švéda Lennarta Stranda zaryly pod kůži nohy. „*Nyní, kdy Václav Čevona ještě tři dny po závodě leží na svém lůžku ve westdraytonském táboře s ovázanou raněnou nohou, nyní teprve můžeme v plném významu pochopit, jaké úsilí musel vynaložit na to, aby závod vůbec dokončil a jaké železné vůle bylo třeba, aby doběhl jako čtvrtý. Toto všechno, spolu s tím, co o Václavu Čevonovi známe již dávno, že nepije, nekouří, poctivě a tvrdě trenuje, aniž by jedinkrát zanedbal své občanské povolání, toto všechno můžeme, ba musíme předložit československé mládeži k uvážení, aby pochopila, že jen tak mohou Čechoslováci získávat světové úspěchy.*“²¹⁵ Nadpis doplnil podtitulek Světová třída č. 2, čímž se Čevona dával na úroveň hned za Zátopka.

Pátého srpna redaktor *Mladé fronty* Miroslav Hladký napsal, že s výjimkou Zátopka a Lomské, která skončila šestá na 80 m překážek, českoslovenští reprezentanti nijak neoslňli a jejich výsledky se tak považovaly za neúspěch. Vinu na tom nesly předzávodní teorie a nedostatečná tvrdost v přípravě.²¹⁶ O dva dny později po Čevonově čtvrtém místě na 1500 m však Hladký tvrdil něco jiného. „*Proto nikoli zklamáni, ale s pýchou se dívejme na úspěchy, které naši závodníci a závodnice v Londýně dosáhli. Jim všem patří náš dík!*“²¹⁷

²¹⁴ *Olympijské tažení Československa*. *Práce*, 6. 8. 1948, roč. 4, č. 182, s. 4.

²¹⁵ MAREK, Karel. *Olympijské tažení Československa*. Tamtéž.

²¹⁶ HLADKÝ, Miroslav. *Předem poražení závodníci*. *Mladá fronta*, 5. 8. 1948, roč. 4, č. 181, s. 6.

²¹⁷ HLADKÝ, Miroslav. *Václav Čevona je čtvrtý nejlepší na světě na 1500 m*. *Mladá fronta*, 7. 8. 1948, roč. 4, č. 183, s. 6.

Den po skončení her, 15. srpna, se v *Práci* psalo o největším úspěchu Československa v dějinách olympijských her, jelikož „českoslovenští sportovci překonali všechna očekávání“.²¹⁸

„*Bilance Československa: 6 zlatých, 2 stříbrné, 3 bronzové medaile a několik dalších čestných umístění našich sportovců jsou úspěchem, který zůstane na věčné časy zapsán v historii československé tělovýchovy.*“²¹⁹

Hladký nabídl po konci her sérii hlubších komentářů, na které v Londýně nebyl čas, „*ačkoliv se pracovní den našich novinářů tam vyslaných rovnal alespoň osmnácti až dvaceti hodinám*“.²²⁰

Ze sportovního hlediska podle Hladkého českoslovenští sportovci nepředvedli vše, co mohli, a proto tedy nebyl důvod k velké spokojenosti. Z úvahy je navíc patrné politické pozadí. „*Po stránce společenského vývinu se domnívám, že jsme – i při všech zjevných chybách – jedním z nejpokrokovějších států světa, a že směr, kterým se ubíráme, je správný a nedostatky, které se nám projevují, jsou pouze jeho přechodným zjevem, který prodělají všechny státy, až jednou budou náš směr následovat.*“²²¹

V dalším komentáři (bez názvu) Hladký o den později opět zmínil, že navzdory dosaženému úspěchu je kritika na místě, jelikož československý sport měl ještě na víc. Důvodem nenaplněného potenciálu byla nedostatečná olympijská příprava, jelikož až před Londýnem se organizovala tělesná výchova, a sportovci tak neměli smysluplnou a koncepční olympijskou přípravu. V kontrastu s tím uvedl příklad Američanů, kteří měli za sebou ideální průpravu na olympiádu a „*svou spolehlivostí a připraveností opakovat své výkony předčili všechny evropské závodníky (tím více naše)*“.²²²

Lidová demokracie s ohledem na zisk jedenácti medailí zhodnotila hry jako úspěšné.²²³

²¹⁸ *Největší úspěch ČSR v historii olympijských her.* *Práce*, 15. 8. 1948, roč. 4, č. 190, s. 1.

²¹⁹ Tamtéž.

²²⁰ HLADKÝ, Miroslav. *XIV. olympijské hry a olympijské hry jako takové vůbec.* *Mladá fronta*, 17. 8. 1948, roč. 4, č. 191, s. 6.

²²¹ Tamtéž.

²²² HLADKÝ, Miroslav. *Mladá fronta*, 18. 8. 1948, roč. 4, č. 192, s. 6.

²²³ *XIV. olympijské hry skončeny.* *Lidová demokracie*, 15. 8. 1948, roč. 4, č. 189, s. 12.

8.2.3.1 Československý tisk o Emilu Zátopkovi

Na olympijských hrách v Londýně načil Zátopek svoji fenomenální olympijskou kariéru, jež o čtyři roky později vyvrcholila v Helsinkách ziskem tří zlatých medailí z nejdělsích běžeckých tratí, což se předtím ani potom nikomu jinému nepodařilo.

Šestnáctého července přišlo *Rudé právo* s krátkým článkem *Zátopek je pro Ameriku favoritem*. V něm se pravilo, že pro americké listy je Zátopek největším favoritem na desetikilometrové trati, což si mysleli tři ze čtyř odborníků, zatímco na poloviční vzdálenost ho jako adepta na nejvyšší stupeň vítězů tipoval pouze jediný z oněch čtyř. Američané v textu neušli rýpnutí, jelikož se jim vytklo, že z nadcházejících OH dělají „až zbytečně velikou sensaci“.²²⁴

Kopřivnický rodák patřil před startem prvních olympijských her po konci druhé světové války k největší československé naději na zlato. Svědčí o tom články dobového československého tisku, který do něj vkládal velké naděje.

Zátopkovi se věřilo, jak dokládá vydání *Rudého práva* z 21. července. Pod jeho fotkou ve vojenské uniformě stál popisek „*Emil Zátopek je naší největší nadějí do Londýna*“ a věta, že „*v historii všech olympijských her jsme prozatím nedokázali získat v lehké atletice ani jednu „zlatou“*“.²²⁵

Podle dalšího článku *Rudého práva* z 24. července platil za největšího favorita československé výpravy Zátopek, od něhož z lehkých atletů „*čekáme úspěchy největší*“.²²⁶ Argumentovalo se tím, že na předcházejících závodech v roce 1948 na pět i deset kilometrů docílil nejlepších světových časů.

V den zahájení olympiády se v *Práci* psalo o velkém tlaku na Zátopka, který byl zapříčiněn tím, že se od něj očekávala výhra jak na 5000 m, tak i dvojnásobně delší trati. List očekávání zmírnil. „*Zátopek může Československu dobýt dvě zlaté medaile. Je však pouze člověk z masa a kostí, jehož může náhlá indisposice připravit v posledním okamžiku o výsledek několikaletého snažení. I v tom případě by však porážka Emilova nebyla*

²²⁴ *Zátopek je pro Ameriku favoritem*. *Rudé právo*, 16. 7. 1948, roč. 28, č. 164, s. 4.

²²⁵ *Zátopek poběží v pátek 30. VII. finale na 10.000 m*. *Rudé právo*, 21. 7. 1948, roč. 28., č. 168, s. 4.

²²⁶ *Kolik „zlatých“ přivezou čs. olympionici z Londýna?* *Rudé právo* 24. 7. 1948, roč. 28, č. 171, s. 4.

národní tragédií, neboť Emil Zátopek vykonal pro naši atletiku a propagaci našeho státu víc, než kdokoliv před ním. ²²⁷

Československý běžec neušel ani pozornosti anglických novinářů, kteří mu podle *Rudého práva* dali přezdívku „*létající elektrárna*“, jež se zařadila k další přezdívce „*létající lokomotiva*“.²²⁸ *Svobodné slovo* přišlo s „*pohyblivou elektrárnou*“.²²⁹

Po triumfu na desetikilometrové trati v druhý olympijský den se na Zátópka snesla vlna obdivu. „*Porazil soupeře všech pěti světadílů s nevídanou převahou. Vyhrál nad nimi lepší taktikou, větší vytrvalostí a neuvěřitelným úsilím vůle. Emil Zátopek dobyl vlasti nejvyšší sportovní triumf – zlatou olympijskou medaili,*“ napsalo *Svobodné slovo*.²³⁰ A s odkazem na formulaci v zákoně o prezidentu Masarykovi schváleného 26. února 1930, v němž stálo, že „*T. G. Masaryk zasloužil se o stát*“,²³¹ dodalo, že „*poručík čs. armády Emil Zátopek se zasloužil o vlast*“.²³²

V *Práci* si čtenáři přečetli následující: „*Pro všechny Čechoslováky, zejména pro mládež obou našich národů, bude vždy potřebné připomínat, z čeho vyrostlo Emilovo olympijské vítězství. Z poctivosti v práci i v treningu, z opravdové vojenské ukázněnosti, čistoty života i charakteru a z lásky k vlasti, již dal všechnu svou vůli.*“²³³

Zátopek doběhl před druhým Mimounem o 47,8 vteřiny. *Rudé právo* napsalo: „*Vyhrál svůj životní boj způsobem, pro který nelze nalézt vhodná slova. Své soupeře přímo zničil. Finsko, ráje vytrvalců, se ‚položilo‘ pod jeho tretry. Nikdo nemohl stačit pekelnému tempu Zátópka, nikdo nebyl schopen zastavit československou lokomotivu, která se rázem proměnila v parní válec.*“²³⁴

²²⁷ *Co když Zátopek nevyhraje?* *Práce*, 29. 7. 1948, roč. 4, č. 175, s. 6.

²²⁸ „*Létající elektrárna*“ *Zátópkova přezdívka*. Tamtéž.

²²⁹ *Tep olympijských her*. *Svobodné slovo*, 30. 7. 1948, roč. 4, č. 175, s. 6.

²³⁰ *Triumf E. Zátópka na olympiádě*. *Svobodné slovo*, 31. 7. 1948, roč. 4, č. 176, s. 1.

²³¹ Zákon ze dne 26. února 1930 o zásluhách T. G. Masaryka. [online]. Sbirka nařízení a zákonů státu československého [cit. 16-07-2019]. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1930/009-1930.pdf>.

²³² *Emil Zátopek triumfuje: dobyl nám zlatou v rekordu*. *Svobodné slovo*, 31. 7. 1948, roč. 4, č. 176, s. 4.

²³³ *První zlatá medaile Československa – Emil Zátopek*. *Práce*, 31. 7. 1948, roč. 4, č. 177, s. 6.

²³⁴ ŠVADLENA, Václav. *I držitel světového rekordu Fin Heino vzdal Zátópkovi*. *Rudé právo*, 31. 7. 1948, roč. 28, č. 177, s. 4.

Miroslav Hladký se v *Mladé frontě* netajil rozrušením doprovázejícím ho před startem závodu na deset tisíc metrů. „Zbývá několik minut. Vzrušení. Vzrušení nám probíhá tělem, jako kdybychom měli jít na start místo Emila. Novinář má vždy zachovat klid. Odpusťte, nejde to.“²³⁵

Poté následoval popis závodu reportážní formou evokující rozhlasové vysílání. „Přichází 15. kolo. Rozhodující Zátokův útok! Znovu je v čele. Metr za metrem uniká Heinovi, který – kapituluje a závod vzdává. Odchází z boje za pískotu hlediště. On, který byl vyvolený, aby Zátoka porazil. Hlediště prožívá nepopsatelné chvíle nadšení. Takového nadšení, které smazává všechno, co bylo na stadionu předtím. Zátok uniká zbývající skupině o desítky metrů a není už nikoho, kdo by o jeho vítězství zapochyboval. Finové kroutí nechápavě hlavou. Kde se v tom člověku ta nepřeborná síla bere? Je to vůbec možné? Je! Tady jsou toho svědky. A nejen oni, celé to ohromné lidské mraveniště, které od této chvíle v nepopsatelném nadšení provází vítězný Zátokův krok k cíli. To, co zde vidí, je něco tak neuvěřitelného, tak fantastického, co nemá v minulosti obdoby. Ten chlapec v rudém tilku, to není člověk, to je stroj, leidenská láhev nezměrné síly, kterou skutečně nelze vypotřebovat.“²³⁶

Vyvěšování československé vlajky na stožár vítězů vzbudilo pocity hrdosti. „A právě pro pohled tisíců na vlajku s modrým klínem svobody a pro tóny naší hymny nesoucí se nad ztichlým stadionem jsme Zátokovi vděční. Vděční víc než kdokoliv by uměl říci a šťastni tak, že to nelze ani přibližně popsat.“²³⁷

Ruch v tělesné výchově se ve vydání z šestého srpna věnoval úvodním třem dnům londýnských her. O druhém ze tří dnů, ve kterém Zátok vybojoval zlato, se psalo: „Ten večer se jméno Československa spojovalo automaticky se jménem Zátok. Ten večer se neříkalo Čekoslovak, ale Čekoslovakzátok. Ten večer byl Zátok naším nejúčinnějším vyslancem a naším nejlepším ministrem informací (narážka na Václava Kopeckého, pod kterého spadala propaganda, pozn. aut.). Odznak se lvem, který každý účastník naší výpravy nosí na svém kabátě, budil všude všeobecnou pozornost a úctu.“²³⁸

²³⁵ HLADKÝ, Miroslav. *Zátok nezklamal*. *Mladá fronta*, 31. 7. 1948, roč. 4, č. 177, s. 6.

²³⁶ Tamtéž.

²³⁷ *Zátok postoupil časem 14:34.4 min. do finale*. *Mladá fronta*, 1. 8. 1948, roč. 4, č. 178, str. 1.

²³⁸ MAŠEK, Ota. *Den Zátokův*. *Ruch v tělesné výchově*, 6. 8. 1948, roč. 3, č. 32, s. 6.

První srpnové vydání *Rudého práva* informovalo čtenáře na úvodní stránce, že Zátopek obdržel telegram od předsedy vlády Antonína Zápotockého v tomto znění: „*Těším se z Vašeho vynikajícího úspěchu a srdečně Vám blahopřeji.*“²³⁹ Telegraficky mu popřáli také předseda Národního shromáždění Dr. Oldřich John a ministr informací Kopecký.

Úvodní srpnové číslo *Svobodného slova* přineslo Zátopkovu fotografii ze slavnostního ceremoniálu, a také ohlasy angloamerického tisku v krátkém příspěvku o rozsahu jednoho odstavce *New York a Londýn se rozplývá chválou*. Allison Danzig z *New York Times* napsal: „*Je otázkou, zda ještě nějaký závodník sklídí tak úžasné ovace, jako Zátopek. Přivedl Heina do stavu zhroucení. Frenetický dav nadchl Čechoslovák svým nadlidským výkonem. Tímto, jímž by se byl pyšnil i veliký Nurmi, jehož čas na olympiadě v Amsterdamu před dvaceti lety byl o 18 vteřin horší.*“²⁴⁰

Zpravodaj agentury AFP v článku *Svobodného slova* Zátopek dostal do varu i chladné Angličany uvedl: „*Nechal konkurenci daleko za sebou. Strhl svým nevidaným finishem každého ze sedmdesáti tisíc svědků ve wembleyském stadionu. A to byli přece většinou chladní Angličané!*“²⁴¹

Třetího srpna ozdobil titulní stránku *Rudého práva* nadpis *Po povýšení nadporučíka další velký úspěch ZÁTOPKA*. Československý běžec vybojoval v závodě na 5000 m stříbrnou medaili. Zmínil se fakt, že Zátopek po výkonu ve finále na 10 km a rozběhu na 5 km nebyl odpočatý, na rozdíl od soupeřů, kteří se navíc speciálně na tuto trať připravovali.²⁴²

Stříbrná příčka rozčarování nepřinesla, jak bylo patrné z článku *Svobodného slova*. „*Nadporučík Zátopek nezklamal, opakujeme: nezklamal! Prohrál jen o vlásek, bojoval opět nádherně, tak, jak přísahal.*“

(...) *A znalci teď mohou jedině žasnout a sklánět se v hlubokém obdivu zejména nad výkonem českého běžce, který v pátek fascinuje rozlehlé hlediště obrovského stadionu dějinným vítězstvím na 10 km, v sobotu nadchne úžasným sprintem v rozběhu a v pondělí*

²³⁹ *Blahopřání E. Zátopkovi*. *Rudé právo*, 1. 8. 1948, roč. 28, č. 178, s. 1.

²⁴⁰ *New York a Londýn se rozplývá chválou*. *Svobodné slovo*, 1. 8. 1948, roč. 4, č. 177, s. 12.

²⁴¹ *Zátopek dostal do varu i chladné Angličany*. Tamtéž.

²⁴² *Po povýšení nadporučíka další velký úspěch ZÁTOPKA*. *Rudé právo*, 3. 8. 1948, roč. 28, č. 179, s. 1.

zůstává jen o pouhý metr za odpočatým Reiffem, který běží svůj nejlepší závod života. Zátopek však pořád zůstane skromným chlapcem. Budme skromní i my, spokojeni se stříbrnou medailí, neboť dobýt této skvělé trofeje za tak nepříznivých okolností je triumfem vskutku obdivuhodným. ²⁴³

Popis závodu připomněl rozhlasovou reportáž. *„Sen druhého vítězství se rozplývá, pomalu se tratí víra našeho zástupce, neboť vzdálenosti se ještě o něco zvětšují... Je už hotov se silami? A proč se znovu ohlíží? Proč sklání hlavu? Poslední kolo! A tu již, kdy všem krajanům vyprchala poslední špetka naděje, Emil Zátopek setřásá depresi a znovu se pouští v boj. Zrychluje, pomáhá si gestem šílené vůle, jako šíp se blíží Holanďanu a po kratičkém boji ho opět předbíhá. Reiff se však úprkem blíží cíli, sprintující Zátopek však zkracuje vzdálenost skok co skok... Probůh, je ještě v lidských silách dohnat Belgičanův náskok? Nikoli. Chyběl jen jediný skok, snad pouhý metr, snad ještě méně!* ²⁴⁴

Práce popsala stříbrný závod následovně: *„Krok za krokem se přibližoval k Belgičanovi, který – když zjistil nebezpečí, zoufale se snažil přidávat na tempu, ale Zátopek byl rychlejší a neúprosně se mu přibližoval. Lidé vstávali na lavicích, křičeli i padali duševním vypětím, když 10 m před cílem se Zátopek přiblížil Reiffovi jen na 3 m.* ²⁴⁵

Svobodné slovo publikovalo článek *Zátopek: Dvě zlaté a stříbrná*, zabývající se jeho povýšením. *„Do jeho sbírky přibudou dvě nejcennější. Zlatá a stříbrná olympijská medaile. Ta druhá zlatá, o které hovoříme v titulku, není olympijskou medailí, nýbrž hvězdou, svítící vedle dvou dřívějších na rameni – nadporučíka Emila Zátopka. To armáda odměnila svého velkého příslušníka.* ²⁴⁶

Rudé právo označilo Zátopka po zisku stříbrné medaile za *„nejslavnějšího sportovce, jakého jsme kdy měli.* ²⁴⁷

²⁴³ *Nadlidský finish npor. E. Zátopka: ještě stříbrná medaile!* Svobodné slovo, 3. 8. 1948, roč. 4, č. 178, s. 6.

²⁴⁴ Tamtéž.

²⁴⁵ MAREK, Karel. *Emil Zátopek hrdinou olympiady.* Práce, 3. 8. 1948, roč. 4, č. 179, s. 6.

²⁴⁶ *Zátopek: Dvě zlaté a stříbrná.* Tamtéž.

²⁴⁷ *Dvě desetiny vteřin rozhodly.* S. 6, tamtéž.

O den později se spekulovalo, zdali Zátopek měl na to, aby vyhrál druhé olympijské zlato. Redaktor *Práce* Marek napsal: „*Anglické noviny se v názorech různí. Většina jich nazývá Zátopka fenomenálním běžcem, jenž předvedl rvavou bojovnost a zdrcující finiš a závod prohrál jen nesprávnou taktikou. Jeden z londýnských listů, politicky velmi zaujatý proti Československu, nazývá Zátopka ‚splašeným a bláznivým Čechem‘. Všechny noviny chválí Reiffovu odvážnou taktiku, která se mu zdařila. Zpravodaj ‚Daily Expressu‘ viděl jak jeden z Belgičanů, který byl při závodě v hřišti, upozornil Reiffa na Zátopkův finiš a tak zachránil zlatou medaili pro Belgie. Je-li to pravda, pak by v tom byl kus neregulérnosti, neboť řády něco podobného nepřipouštějí.*“²⁴⁸

Čtenáři ale chtěli vědět, jestli Zátopek mohl vyhrát. „*Odpovídáme, že kdyby byl mohl za okolností, jak se právě vytvořily, vyhrát, pak by jistě vyhrál. Lépe se dá odpovědět na otázku, zdali Reiff je lepší než Zátopek. Odpovídáme, že nikoliv, i když nemusí být horší. Ale věříme, že v příštím závodě za lepších podmínek Zátopek Reiffa porazí.*“²⁴⁹ K porážce prý došlo proto, že kvůli výrazné změně počasí nemohl Zátopek dodržet předem naplánované mezičasy.²⁵⁰

Hladký v *Mladé frontě* tvrdil, že se v Londýně nemluví o nikom jiném. Článek sice informoval o Zátopkově druhém místě, ale zabýval se ještě jeho zlatým závodem. Zátopkovo vítězství udělalo na všechny takový dojem jako žádné jiné v dosavadní olympijské historii. Navíc se jeho triumf odehrál „*v době, kdy se zde proti nám vedla politická propaganda a byli jsme podceňováni. Vítězství Zátopkovo vykonalo kus politické práce a dokázalo, že každý Angličan na nás hledí s obdivem, který se přenáší světovým tiskem a navrácením účastníků OH do celého světa. Cena Zátopkova úspěchu je nedozírná.*“²⁵¹

Sportovní zprávy se v *Mladé frontě* točily zejména kolem rodáka z Kopřivnice, ať už se psalo o jeho setkání s arcibiskupem Griffinem²⁵² či s králem a královnou (jež k Zátopkovým výkonům poznamenala „*Very, very splendid!*“ tedy „*Opravdu*

²⁴⁸ MAREK, Karel. *Olympijské tažení Československa*. *Práce*, 4. 8. 1948, roč. 4, č. 180, s. 6.

²⁴⁹ Tamtéž.

²⁵⁰ *Olympijské tažení Československa*. *Práce*, 5. 8. 1948, roč. 4, č. 181, s. 6.

²⁵¹ HLADKÝ, Miroslav. *Po celém Londýně slyšíme jen jméno: Zátopek*. *Mladá fronta*, 3. 8. 1948, roč. 4, č. 179, str. 1.

²⁵² PENNINGER, Evžen. *Zátopek byl představen arcibiskupovi*. Tamtéž, str. 5.

parádní“)²⁵³, jeho stříbrném běhu opět popsaném formou sportovní reportáže,²⁵⁴ nebo o jeho životní cestě vylíčené formou pohádky, jak už napověděl titul *Byl jednou jeden Zátopek*.²⁵⁵

Vydání *Mladé fronty* ze čtvrtého srpna také z hlediska zpravodajského žánru přineslo na tehdejší dobu naprostou ojedinělou věc, a to rozhovor s Belgičanem Reiffem formou otázka – odpověď, jak je dnes ve sportovní žurnalistice běžným jevem. Držitel zlaté medaile se prostřednictvím interview dokonce omluvil Čechoslovákům za to, že Zátopka porazil.²⁵⁶

Československá média přinesla také reakci zahraničního tisku na Zátopkovy úspěchy. Citovaly se anglické listy *Daily Mail*, *Daily Telegraph*, *Daily Express* a *Daily Worker*, který napsal: „Zátopek nezískal sice dvě zlaté medaile, ale tato olympiada přijde do historie jako olympiada Emila Zátopka.“²⁵⁷

Čtvrtého srpna se ve *Svobodném slovu* objevil článek s titulkem *Veder Zatopek e poi morire*, jenž se zabýval pomíjivostí sportovní slávy. Slova v nadpisu pocházejí z italtštiny a znamenají „Vidět Zátopka a zemřít“; v originálním rčení se praví „Vidět Neapol a zemřít“. „Časem přece pobledla i gloriola Paavo Nurmiho, zapomnělo se už pomalu na Hägga, Owense, Mäkiho... Do galerie nezapomenutelných se teď dostal i český atlet. A je vsutku hodné pozoru, že jeho finish v závodě na 5 km vzbudil ještě větší ohlas světového tisku, než jeho triumfální vítězství na dvojnásobek této trati.“²⁵⁸

Článek vyzdvihl nejzajímavější komentáře expertů světové atletiky. Například *Paris Presse* napsal: „... kdyby měli Italové takového běžce, jako Češi, přestali by už říkat ‚veder Napoli e poi morire‘ (Neapol vidět a zemřít). Pojem Neapol by vyměnili za pojem Zátopek.“ *Daily Worker* přišel s následujícím: „I když Zátopek nezískal dvě zlaté medaile, budeme této olympiadě stručně říkat ‚olympiáda Emila Zátopka‘.“ Bruselský *Les Sports*

²⁵³ HLADKÝ, Miroslav. *Celý svět chce vidět Zátopka*. Tamtéž.

²⁵⁴ HLADKÝ, Miroslav. *Zátopek nám získal stříbrnou*. Tamtéž, s.

²⁵⁵ TOMS, Stanislav. *Byl jednou jeden Zátopek*. *Mladá fronta*, 8. 8. 1948, roč. 4, č. 184, s. 5.

²⁵⁶ HLADKÝ, Miroslav. *Zátopek má fantastický sprint*. *Mladá fronta*, 4. 8. 1948, roč. 4, č. 180, s. 6.

²⁵⁷ *Zahranění tisk o Emilu Zátopkovi*. *Rudé právo*, 4. 8. 1948, roč. 28, č. 180, s. 4.

²⁵⁸ *Veder Zatopek e poi morire*. *Svobodné slovo*, 4. 8. 1948, roč. 4, č. 179, s. 4.

prohlásil: „...jedinečný, osobitý, úžasný, dominující. Je záhadou, odkud vlastně čerpá stále novou a novou sílu.“²⁵⁹

Stejně jako v ostatních novinách se také v *Lidové demokracii* věnoval největší prostor Zátopkovi. O jeho dvou medailích se psalo už na úvodní straně a zejména pak ve sportovní rubrice, kde se popisovaly jeho jednotlivé závody a ohlasy, které vzbudil ve světovém tisku. Pro ilustraci – pátého srpna si čtenáři mohli přečíst, co po závodě na 10 km napsaly švédské noviny *Svenska Dagbladet*. „Zátopek běžel jako fantom, jako nadčlověk. Vzrušení za posledního kola bylo tak ohromné, že na novinářské tribuně švédští žurnalisté ani nevěděli, kdo přiběhl druhý.“²⁶⁰

Čtenáři *Svobodného slova* se čtvrtého srpna v krátkém článku *Zátopek mluví s královnou* dozvěděli o audienci u královské rodiny, které se zúčastnily soutěžící národy. Československou delegaci vedli Josef Gruss a František Widimský, v letech 1929 až 1950 generální tajemník ČOV,²⁶¹ a ze sportovců se jí zúčastnili Zátopek, Šicnerová a basketbalista Zoltán Krenický. Zátopek se pak dlouze bavil s anglickou královnou, která si promluvila i se Šicnerovou.²⁶² Článek nezmínil účast Karla Popela, který tam však také byl.

O tomto „neformálním“ večírku v Buckinghamském paláci, na který přišlo tři sta závodníků a funkcionářů, se ve své knize *Dnes trochu umřeme* zmiňuje Richard Askwith. Když prý králi představili Zátópka, byl nadšením bez sebe: „Československo musí mít pozoruhodnou armádu,“ pravil údajně, „pokud umějí důstojníci tak rychle utíkat.“²⁶³ Dr. Karel Popel, vedoucí československého družstva kanoistů, zareagoval: „A kdyby Vaše Výsost věděla, jak rychle dnes utíkají naši generálové!“²⁶⁴ Popel pak nesměl několik let do zahraničí, „neboť ne všichni zúčastnění měli smysl pro humor“.²⁶⁵

²⁵⁹ Tamtéž.

²⁶⁰ Švédský tisk o Emilu Zátopkovi. *Lidová demokracie*, 5. 8. 1948, roč. 4, č. 180, s. 5.

²⁶¹ Widimský František [online]. Národní muzeum - Historické muzeum - Archiv tělesné výchovy a sportu [cit. 06-02-2019]. Dostupné z: <http://www.badatelna.eu/fond/165541>.

²⁶² Zátopek mluví s královnou. *Svobodné slovo*, 4. 8. 1948, roč. 4, č. 179, s. 4.

²⁶³ ASKWITH, Richard. *Dnes trochu umřeme: vzestup a pád Emila Zátópka*. Praha: Mladá fronta, 2017, s. 81.

²⁶⁴ Tamtéž.

²⁶⁵ JAKOUBEK, Jiří. *Když utíkali generálové* [online]. *Lidové noviny*, 2007 [cit. 06-02-2019]. Dostupné z: <https://www.pressreader.com/czech-republic/lidove-noviny/20070216/282321085539010>.

Na setkání s královnou zavzpomínala v době další londýnské olympiády v roce 2012 Olga Šicnerová, v té době pod jménem Oldřichová. „Královna se mě ptala, jak se mi líbí Londýn a jak se mi daří na olympiádě. Řekla jsem jí, že jsem nebyla moc úspěšná. Anglicky jsem uměla slušně. Ještě si pamatuji, že tehdejší olympijská vítězka, oštěpařka Herma Baumová z Rakouska, se dost podivovala, co já, která nic na olympiádě nevyhrála, v paláci vůbec dělám,“ prozradila Oldřichová ve svých 84 letech.²⁶⁶

Po konci olympiády se k Zátopkovi vrátila 25. srpna *Práce*, která ho označila za národní majetek a zcela jasně ukázala, jak důležitou úlohu pro propagaci země hrál. Armádní tělovýchovný svaz a lehkooatletický odbor ČOS ve společném prohlášení, v němž zveřejnili Zátopkův rozpis závodů do konce roku, uvedly: „Dobyl Československu zlatou a stříbrnou medaili a prokázal svými výkony neocenitelný kus propagace naší republiky a její lidové demokracie ve světě. Všichni čs. sportovci, jejich vedoucí a celý náš národ i stát musí mít zájem na tom, aby npor. Emil Zátopek mohl ještě dlouho s takovou zdatností reprezentovati Československo. To si jistě přeje také celá naše veřejnost. Proto nesmí zvítěziti nerozumné a sobecké počínání nás samých, aby nadměrný počet startů na závodech, ať jsou místně jakkoliv důležité, neznamenal předčasné vyčerpání sil a trvalou únavu npor. Emila Zátopka.“²⁶⁷

8.2.3.2 Rohovníci

Rohovnícký turnaj začal ve druhém týdnu olympijských her po skončení atletických soutěží, které tehdy na rozdíl od současnosti olympiádu otevíraly. Osmého srpna popsal Švadlena v *Rudém právu* porážku rohovníka Příhody, který ve vylučovacím zápase ve střední váze nestačil na Holanďana Schubarta, za což autor článku obvinil čtveřici rozhodčích (Belgičany, Fina a Francouze; v dalším čísle se však psalo, že Příhodův zápas řídil v ringu Fin a bodovali Francouz, Belgičan a Švéd), kteří očividně Holanďanovi nadržovali, třebaže jasně ztrácel. Svědčí o tom samotný titulek *Příhoda byl poražen rozhodčími*. Rozhodčí se údajně za každou cenu snažili, aby československé a polské závodníky vyloučili.²⁶⁸

²⁶⁶ WCHARVÁ Jan a Leona PAROULKOVÁ. *Oldřichová: Sport je cirkus. Zkazily ho peníze* [online]. Blanenský deník, 2012 [cit. 13-02-2019]. Dostupné z: https://blanensky.denik.cz/ostatni_region/oldrichova-sport-je-cirkus-zkazily-ho-penize-20120804.html.

²⁶⁷ *Výkonnost Emila Zátopka národním majetkem*. *Práce*, 25. 8. 1948, roč. 4, č. 198, s. 6.

²⁶⁸ ŠVADLENA, Václav. *Příhoda byl poražen rozhodčími*. *Rudé právo*, 8. 8. 1948, roč. 28, č. 184, s. 8.

Jiný článek *Neobjektivnost v mezinárodním ringu dosáhla vrcholu na olympiádě* upozornil, že rozhodčí po sporných rozhodnutích vyřadili postupně Poláky Kasperzaka a Mazurkiewiczze, Maďara Bondyho a Čechoslováka Příhodu, přestože byli lepší než jejich protivníci. Psalo se, že ke každému zápasu jsou nominováni tři bodoví rozhodčí a jeden ringový. Boxoval-li Polák, byl vždy jedním z rozhodčích Francouz, ale ani jednou se nestalo, aby Maďara bodoval Čechoslovák či naopak. „*Je naprosto zřejmé, jaká tendence vládne v mezinárodním rohovnickém ústředí. Severský a západní blok si dělají všechno prostě tak, jak se to hodí jim.*“²⁶⁹ Z druhé věty číší evidentní ideologie.

Svobodné slovo napsalo 11. srpna o neúspěšném protestu proti Petřinově diskvalifikaci. Polští novináři oznámili zpravodajovi ČTK, „*že odvolací výbor olympijských her čekal protest Československa proti chybnému rozhodnutí Švéda Bergmana v utkání Petřina-Gray. (...) Případný protest ČSR měl naději na kladné vyřešení.*“²⁷⁰ Čs. delegát Kobza ale neprotestoval ihned, což podle zpravodaje ČTK možná bylo proto, že nevládl angličtině.

Po konci olympiády se k tomuto incidentu vrátil ve svém komentáři Hladký. Vedoucího rohovníků Kobzy, jehož část médií vinila z vyřazení boxera Petřiny tím, že proti jeho diskvalifikaci neprotestoval (jak upozornil Hladký, zpráva se objevila i v *Mladé frontě*), se zastal. V závěru příspěvku zavelel: „*Odstraňme špatnou morálku z našeho sportu, naučme se bojovné psychologii, podporujme více náš sport a úspěchy budou ještě větší.*“²⁷¹

O Majdlochově čtvrtfinálovém soupeří, Američanovi Frankie Sodanovi, se v *Práci* psalo takto: „*Američan nastoupil ve stříbrně lesklých trenýrkách, je o něco menší než Majdloch, má tmavší pleť a cikánskou fysiognomii.*“²⁷²

Dvanáctého srpna se *Rudé právo* zabývalo postupem boxerů Tormy a Majdlocha do dalšího kola. Jeho autor opět nezapomněl dodat: „*Torma sice vyhrál, ale rozhodčí ho hlídali takovým způsobem, že bude menším zázrakem, získá-li první místo. Ve středu byl Torma dvakrát naprosto bezdůvodně napomínán a kdo sleduje druhé boje v Empire Pool,*

²⁶⁹ *Neobjektivnost v mezinárodním ringu dosáhla vrcholu na olympiádě*. *Rudé právo*, 10. 8. 1948, roč. 28, č. 185, s. 6.

²⁷⁰ *Neprotestoval proti Petřinově diskvalifikaci*. *Svobodné slovo*, 11. 8. 1948, roč. 4, č. 185, s. 4.

²⁷¹ HLADKÝ, Miroslav. *Mladá fronta*, 18. 8. 1948, roč. 4, č. 192, s. 6.

²⁷² *Majdloch jako první ze všech v semifinále*. *Práce*, 12. 8. 1948, roč. 4, č. 187, s. 8.

*jak se v nich postupuje, cítí jasně, že stačí jen jediná sebemenší chybička našeho reprezentanta a bude zle.*²⁷³

Číslo 189 *Rudého práva* ze 14. srpna se mimo jiné zabývalo zápasem o třetí místo mezi Majdlochem a Korejcem Honem, který řídil švédský rozhodčí Bergman, „*původce nepochopitelné diskvalifikace Petřiny. (...) Dopadlo to pro nás špatně. Majdloch v ringu vyhrál, u bodových rozhodčí to však prohrál, na čemž mají největší podíl dvě záhadná napomenutí našeho reprezentanta rozhodčím Bergmanem.*“²⁷⁴

Také redaktor *Práce* Ota Mašek schopnosti Majdlochova soupeře značně zpochybnil. „*Koreánek Han je primitivní boxer s tvrdým úderem, jinak z boxerské techniky nemá nic. (...) Teprve ve třetím kole Majdloch správným střídáním rychlých úderů získal zřetelný náskok. Verdikt rozhodčích, který zněl kladně pro Koreánce, vyvolal odpor v hledišti, ale byl neodvolatelný. Majdloch tedy je na čtvrtém místě. Věřte tomu, že člověk po všech těch ostudných ‚výsledcích‘, které tady během soutěže byly tvořeny pány rozhodčími, ztratí chuť vůbec o tom ještě psát.*“²⁷⁵

Rovněž *Práce* zkritizovala rohovnickou soutěž silně ovlivněnou údajnými špatnými kroky rozhodčích. „*Olympijská soutěž v rohování pozbývá silně na svém významu. Výsledky totiž nejsou tvořeny borci, ale hlavně rozhodčími. Verdikty semifinálových bojů přinesly tak křiklavé omyly, že znechutily všechny objektivní diváky.*“²⁷⁶

Devatenáctého srpna vyšla v *Rudém právu* zpráva, v níž Mezinárodní amatérská rohovnická federace (IABA) vydala prohlášení, jímž odsoudila činnost některých bodových soudců a ringových rozhodčích při olympijském turnaji v Londýně.²⁷⁷

²⁷³ *Torma a Majdloch postupují do dalšího kola.* Rudé právo, 12. 8. 1948, roč. 28, č. 187, s. 6.

²⁷⁴ *Rozhodčí ocenili Majdlocha na čtvrté místo.* Rudé právo, 14. 8. 1948, roč. 28, č. 189, s. 4.

²⁷⁵ MAŠEK, Ota. *Další zlatá: Torma.* Práce, 14. 8. 1948, roč. 4, č. 189, s. 6.

²⁷⁶ MAŠEK, O. *Torma dnes bojuje o zlatou.* Práce, 13. 8. 1948, roč. 4, č. 188, s. 4.

²⁷⁷ *IABA odsoudila činnost rozhodčích na OH.* Rudé právo, 19. 8. 1948, roč. 28, č. 193, s. 6.

8.2.3.3 Basketbal

Sledovaná média zaměřila značnou pozornost na basketbalový turnaj. Důvod byl nasnadě, košíkářům se před hrami hodně věřilo. Opravňovalo k tomu zlato z mistrovství Evropy 1946 ve Švýcarsku (největší úspěch v historii československého/českého basketbalu) a stříbro z ME o rok později v Praze.

Svobodné slovo 16. července napsalo, že do odletu první části československé výpravy zbýval přesně týden, ale stále nebyla vyřešena otázka, kdo všechno pojede, jelikož se výběr reprezentantů prováděl přísněji než kdykoli jindy. Zdůvodnilo se to tím, že „není přece dobře možné, abychom vyhazovali vzácné devisy za cesty těch, kteří by se měli v londýnském mraveništi sportovců opět jen učit“.²⁷⁸ O něco později se čtenáři dočetli následující: „Nemáme zájem na tom, aby před očima sportovního světa hráli českoslovenští sportovci tak podřadnou úlohu, jako v Berlíně, Amsterodamu či Paříži.“²⁷⁹

O dva dny později se ve *Svobodném slovu* referovalo o basketbalistech, kteří se dočkali zadostiučinění tím, že jejich výprava, byť jedna z největších, dostala možnost jet na olympijské hry, přestože se hned v úvodu článku opět zopakovalo, že je třeba šetřit „devisy“. Důvěru si basketbalisté vysloužili i proto, aby zaútočili na dosud suverénní postavení zámořských košíkářů.²⁸⁰ K úspoře financí se *Svobodné slovo* vrátilo 20. července, kdy znovu připomnělo, že kvůli tomu, že národní banka mohla uvolnit jen určitou částku v librách, muselo se v československé nominaci na poslední chvíli škrtat.²⁸¹

S basketbalovým zpravodajstvím pomohl *Práci* Václav Krása, jeden z členů týmu, kterému tehdy nebylo ani 16 let. Při své premiéře popsal život ve West Draytonu, přípravu na olympiádu a radost ze samotného sportovního svátku. Dále informoval, že vlajkonošem československé výpravy bude jeho spoluhráč Ladislav Trpkoš, kterému stejná role připadla už v roce 1936 v Berlíně.²⁸²

²⁷⁸ PECHR, Jiří. *Letos na olympijské výpravě šetříme ale k prospěchu*. *Svobodné slovo*, 16. 7. 1948, roč. 4., č. 163, s. 6.

²⁷⁹ Tamtéž.

²⁸⁰ NERAD, Pavel. *Košíkáři naposled před branami olympijských her*. *Svobodné slovo*, 18. 7. 1948, roč. 4., č. 165, s. 12.

²⁸¹ *Posel s olympijským ohněm musí doběhnout*. *Svobodné slovo*, 20. 7. 1948, roč. 4., č. 166, s. 6.

²⁸² KRÁSA, Václav. *Trpkoš ponese naši vlaku*. Tamtéž.

Lidová demokracie pravidelně přinášela rubriku *Zajímavosti z olympiady*, kde např. 31. července napsala, že zahajovacímu duelu v košíkové mezi Filipíny a Irákem přihlíželo sedmnáct diváků a jedna uklízečka a na konci utkání zhruba dvě stovky.²⁸³

Českoslovenští basketbalisté se ve skupině postupně utkali s Peru (38:30), USA (28:53), Egyptem (52:38), Švýcarskem (54:28) a Argentinou (45:41). Poslední duel v základní skupině C proti jihoamerickému soupeři označila *Práce* za „rozhodující zápas o postup do finálových bojů“.²⁸⁴ Titulek *Postupujem do semifinale* hovořil za vše. „*Naši jsou ve výborné náladě a těší se, že přivezou do Prahy po Zátopkovi další stříbrnou,*“ stálo v článku.²⁸⁵ Problém však vězí v tom, že košíkáři si z druhé pozice ve skupině za lídry z USA zajistili postup do čtvrtfinále, a nikoliv mezi nejlepší čtyřku. Československým basketbalistům se evidentně opravdu věřilo, a to až do takové míry, že *Práce* považovala zisk stříbrného kovu ve finále proti suverénním Američanům za téměř automatický.

O to více bolela čtvrtfinálová porážka s Brazílií 23:28. Za viníka neúspěchu označilo *Právo* trenéra Josefa Fleischlingera, o čemž svědčil podtitulek *Chyby coache Fleischlingera nás připravily o postup.* „... ale všechna vina za zbytečnou porážku padá na nešťastného coache čs. týmu Fleischlingera, který nevhodným střídáním, lépe řečeno nestřídáním slabě hrajících jednotlivců, je hlavním viníkem bolestného neúspěchu, který nás odsoudil k bojům o 5.–8. místo.“²⁸⁶ Po prvním poločase tým vedl o tři body, „*při vhodnějším střídání jsme však mohli vést nejméně o 10–15 bodů*“.²⁸⁷

V boji o páté místo podlehl Československo Chile 36:38. Příčinou porážky bylo podle Roberta Musela ze *Svobodného slova* selhání většiny hráčů československého mužstva. „*Je skutečným rozčarováním, že jeden z předních evropských celků, hrající ještě před několika dny na stříbrnou, bude nakonec rád, neskončí-li mezi prvními osmi na posledním místě.*“²⁸⁸

²⁸³ *Zajímavosti z olympiady*. *Lidová demokracie*, 31. 7. 1948, roč. 4., č. 176., s. 4.

²⁸⁴ KRÁSA, Václav. *Postupujeme do semifinale*. *Práce*, 7. 8. 1948, roč. 4, č. 183, s. 6.

²⁸⁵ Tamtéž.

²⁸⁶ KRÁSA, Václav. *Zbytečná porážka ČSR od Brazílie 23:28 (13:10)*. *Práce*, 10. 8. 1948, roč. 4, č. 185, s. 6.

²⁸⁷ Tamtéž.

²⁸⁸ MUSEL, R. *Nová sprcha: Chile-ČSR 38-36*. *Svobodné slovo*, 11. 8. 1948, roč. 4, č. 185, s. 4.

Čechoslováci po výhře nad Koreou 39:38 obsadili sedmou příčku, kterou *Svobodné slovo* považovalo za jednoznačné fiasko. „*Letošní olympijské hry zůstanou v historii čs. basketballu zapsány jako promarněná příležitost. Po vítězném postupu stačila jediná prohra s Brazílií, aby košíkáři hodili pušku do žita. Ať už byly důvody či ‚důvody‘ prohry jakékoliv, je tato resignace úplně neomluvitelná. (...) Vítězství Čechoslováků bylo i tentokrát na vahách a jak zřejmo z těsného výsledku, rozhodla o něm spíše náhoda, nežli umění.*“²⁸⁹

Redaktor *Mladé fronty* Hladký se v poolympijském komentáři ohradil proti tvrzení československého tisku, že za čtvrtfinálovou porážku s Brazílií v basketbalovém turnaji nesl odpovědnost v první řadě trenér Fleischlinger. Podle Hladkého chyboval tým, že nevystřídal ideálně, ale za porážku mohli hlavně hráči.

Pětadvacátého srpna se *Lidová demokracie* ohlédla za basketbalovým turnajem. Sedmé místo v konkurenci třiadvaceti národů označila za úspěch hodný uznání a dodala, že je potřeba využít nově nabytých poznatků a uvést je do praxe, aby tak československá košíková mohla stoupat výš.²⁹⁰

8.2.3.4 Eliška Misáková

Jak již bylo zmíněno v podkapitole pojednávající o medailové bilanci československých sportovců, vítězství družstva žen v gymnastice zastínilo úmrtí jeho členky Elišky Misákové. Patnáctého srpna *Rudé právo* krátkým odstavcem informovalo o její smrti, k níž došlo předcházejícího dne v 7.30 ráno.²⁹¹ Článek popisující zakončení olympijských her neopomněl tragédii zmínit. „*Československá vlajka byla na znamení smutku nad úmrtím československé závodnice Elišky Misákové opatřena černými stuhami.*“²⁹²

Zlatý úspěch Sokolek dalo *Svobodné slovo* do kontrastu s jejich tragickou ztrátou Elišky Misákové, jejíž sestra Milada vybojovala s ostatními zlatou. „*Radost ze zlaté medaile zcela zastřel hluboký stín – stín smrti vynikající závodnice, které osud nedopřál účasti v závodě nejtěžším...*“

²⁸⁹ EKLUND, Lars. *Košíkáři získali sedmé místo*. *Svobodné slovo*, 14. 8. 1948, roč. 4, č. 188, s. 4.

²⁹⁰ *Basketbalové zkušenosti z olympijských her, anebo: Co se na olympiádě naučíš...* *Lidová demokracie*, 25. 8. 1948, roč. 4., č. 197, s. 4.

²⁹¹ *E. Misáková zemřela*. *Rudé právo*, 15. 8. 1948, roč. 28, č. 190, s. 8.

²⁹² *XIV. olympijské hry v Londýně skončeny*. Tamtéž.

*Místo rozjásaných tváří – slzy, místo nadšení – žal! A když se ozvaly první akordy naší státní hymny, každý jako by cítil, že z oslavy olympijského vítězství prožívá skupina pohnutých děvčat truchlivé rekviem za Elišku Misákovou... Jakou duševní bolest asi prodělala sestra zemřelé závodnice Milada, členka vítězného družstva!*²⁹³

V *Olympijském tažení Československa* s podtitulem *Bez jedné z nich* vycházející v *Práci* se poeticky psalo o bitvě Sokolek v soutěži družstev žen, kterým chyběla Eliška Misáková. „*Daleko od středu Londýna, mezi tichými uxbridgskými zahradami, na bílém lůžku nemocnice leželo obrnou znehybnělé tělo, v němž žila duše a slabě tlouklo srdce jedné z mladých krásných dívek, které společně přijely do hlavního města Britské říše soutěžit o olympijské vavříny. Klidně ležící tělo přijímalo cizí krev k vlastnímu oživení, když 40 km odtud, uprostřed plným tempem žijícího Londýna, se připravovaly sestry k nástupu v nejvyšší světové soutěži. Stály vzpřímeny a hleděly upřeně na vysoký strop Empress Hallu, jakoby jejich zrak chtěl proniknout skleněnými stropními okny až daleko do Uxbridge k nehybnému tělu na měkkém lůžku. Všechny věděly, že do posledního dechu je s nimi a bez jediného pokynu si vzájemně slíbily, že budou bojovat za ni a pro ni. A uprostřed řady stála rovněž vzpřímena rodná sestra té, která byla z řady vyrvána krutou nemocí. Smutný, ale pevný pohled ujišťoval, že když nemůže klečet u lůžka drahé nemocné, že bude zde bojovat z plných sil.*

*A v tomto znamení, v tomto rozpoložení naše ženy bojovaly. Proniknuty duchem sokolského sesterství, vybojovaly Československu největší vítězství, aby je přivezly nejen Sokolstvu a vlasti, ale aby je položily také k nohám té, která s nimi nemohla vybojovat největší závod.*²⁹⁴ Úmrtím Misákové se zabýval i anglický tisk, jehož reakci přinesla *Práce* 17. srpna.²⁹⁵

Pohřbu tragicky zesnulé Misákové se věnovalo 18. srpna *Rudé právo*, které ho označilo za „*prostý, ale velmi dojemný*“.²⁹⁶ „*Za ženy promluvila náčelnice M. Provazníková, která m. j. slíbila jménem vítězného družstva žen, že s památkou na zesnulou v srdcích půjdou ženy sokolskou cestou k metám vyšším a vyšším.*“²⁹⁷

²⁹³ DAWSON, R. C. *Slzy Sokolek na stupni vítězství*. Svobodné slovo, 15. 8. 1948, roč. 4, č. 189, s. 12.

²⁹⁴ *Olympijské tažení Československa*. Tamtéž. *Práce*, 15. 8. 1948, roč. 4, č. 190, s. 6.

²⁹⁵ *Anglický tisk k úmrtí naší závodnice Elišky Misákové*. *Práce*, 17. 8. 1948, roč. 4, č. 191, s. 6.

²⁹⁶ *Pohřeb E. Misákové*. *Rudé právo*, 18. 8., č. 192, s. 4.

²⁹⁷ Tamtéž.

Minutovým tichem se památka Misákové uctila také na Masarykově státním stadionu, kde se konaly III. mezinárodní lehkooatletické závody, jejichž pořadatelem byl vinohradský Sokol, a kterých se zúčastnili nejen čeští, ale rovněž zahraniční olympionici.²⁹⁸

Druhou stránku vydání *Ruchu v tělesné výchově* z 20. srpna zdobila listina vítězů a pod ní článek o Elišce Misákové s její fotkou. „*Představená londýnské nemocnice, kde zemřelá závodnice byla věnována všemožná péče, řekla o ní: ‚Byl to ten nejstatečnější boj se smrtí, jaký jsem kdy viděla. Rvavost, se kterou československá závodnice bojovala se smrtí, by jí jistě stačila k vítězství v největším závodě.‘*“

Eliška Misáková dobojovala...“²⁹⁹

8.2.3.5 Emigrace československých sportovců

Dvacátého srpna se Hladkého komentář zaměřil na šestici Čechoslováků, kteří se z Londýna nevrátili do Prahy a rozhodli se emigrovat, a to křiklavým titulkem *Provazníková bude za dolary připravovat soupeřky našich Sokolek!*³⁰⁰ Takto se na emigranty žádné ze sledovaných periodik nezaměřilo. Konkrétně šlo o již zmíněné plavce Kováře a Linharta, veslaře Schejbala, činovníka vodáků Turka a náčelnici Sokola Marii Provazníkovou.

Anglické listy se prý jejich příběhu chytly, ale na veřejnosti vzbudil údajně jen malý ohlas po zjištění, že nešlo o žádné úspěšné reprezentanty. „*Zatím však v Anglii nebyla ještě vyřízena jejich žádost o pobyt a jak jsme se přesvědčili na místě – čeká je tuhý život! Vždyť anglický tisk po vystrízlivění dodává, že jim bude povolena jenom těžší manuální práce. To je osud všech, kteří vidí ve zběhnutí vytoužený sen. Budou jako řada jiných pracovat v dolech, v zemědělství a p., neboť k tomu se musí zavázat každý normální utečenec. Je jisté, že teprve na místě podlehli slabošsky přemlouvání tamějších emigrantů, kteří jim slibovali hory doly, aby je zaslepili. Podobný nátlak byl však vykonáván na řadu ostatních, ale všichni MORÁLNĚ VYSPĚLÍ OBSTÁLI.*“

²⁹⁸ *Poolympijský dovětek na Strahově.* Tamtéž, s. 1.

²⁹⁹ *Eliška Misáková dobojovala.* *Ruch v tělesné výchově*, 20. 8. 1948, roč. 3, č. 34, s. 2.

³⁰⁰ HLADKÝ, Miroslav. *Provazníková bude za dolary připravovat soupeřky našich Sokolek!* *Mladá fronta*, 20. 8. 1948, roč. 4, č. 194, str. 6.

(...) Konečně svým dalším ŽIVOTEM V ANGLII BUDOU JISTĚ DOST POTRESTÁNI za svou nerozvážnost, neboť měli před dokončením svých studií a čekala je doma dobrá budoucnost. Jak si mohou na lidově demokratický režim v ČSR stěžovat, je patrné z toho, že každý dostal povolení a svůj řádný pas do Londýna, – měl v Londýně naprostou volnost a mohl přijít do styku, s kým se mu zlíbilo. Angličané i cizinci se velmi divili tomu, že jsme svým účastníkům neodebrali pasy a – že jim všem byla ponechána taková volnost. Není ovšem divu, když jsou informováni západním tiskem a emigranty, jejichž nenávisť k našim poměrům se přímo překonává. U nás ovšem nikdo o podobném opatření vůbec neuvažoval. A příští rozčarování a zklamání těch, kteří se nevrátili, je jistě probudí. Pozdě ovšem.³⁰¹

O tom, že v Anglii se lepší život než v Československu nevedl, napsal Hladký už čtvrtého srpna. „Angličané, kteří byli v posledním čase v Československu, srovnají zdejší poměry s našimi s podotknutím, že je to stejné s tím rozdílem, že u nás lidé více vydělají a mohou si víc koupit a – že nám náš budovatelský elán pomůže dříve překonat všechny obtíže. A ještě něco: nemohou pochopit, že u nás lidé zehrají na poměry a pěstují nesmyslnou a bezpodstatnou šeptandu, které se Angličané sami upřímně smějí. A jim se chce tento druh našich lidí zalíbit.“³⁰²

V Práci se psalo o návratu olympijských vítězů. Článek přímo nezmínil jména Provasníkové a dalších sportovců, kteří se rozhodli do vlasti už nevrátit, zcela otevřeně však na ně narážel a jejich rozhodnutí odsoudil.

„Poznali jsme, že Čechoslovák se může postavit všude a všem. Že může mít na to dosti sil, statečnosti i vytrvalosti – a také hrdosti. Neboť toto byl nejcennější poznatek, a ti, kteří zbaběle utíkají a v cizině slouží za cizí žold, viděli něco, co právě neukazuje na jejich pověsti o upadání zdravých sil v lidové demokracii. (...) A ti, kteří se dostali na stupně olympijských vítězů a za jejichž výkony byla vztyčena československá vlajka nad ostatní nejvyšší, všichni ti se vrátili, aby dál houževnatě pracovali doma a připravovali půdu stovkám a tisícům nových a dalších, jimž právě naše lidová demokracie poskytne v budoucnosti všechno pro jejich fyzický i duševní rozvoj.“³⁰³

³⁰¹ Tamtéž.

³⁰² HLADKÝ, Miroslav. *Olympiada se všech stran*. Mladá fronta, 4. 8. 1948, roč. 4, č. 180, s. 3.

³⁰³ MAREK, Karel. *Olympijské tažení Československa*. Práce, 19. 8. 1948, roč. 4, č. 193, s. 6.

8.2.4 Zahraniční sportovci

Kromě domácích sportovců se československá média zaměřila i na ty zahraniční, byť v nikterak velké míře. Před startem olympiády se *Rudé právo* zabývalo například tím, zdali Nizozemci dokáží v ženském plavání najít náhradu za Rie Mastenbroekovou, jež v roce 1936 v Berlíně v sedmnácti letech vybojovala tři zlata a jedno stříbro,³⁰⁴ účastí Vilja Heina, podle předolympijských prognóz Zátopkova největšího konkurenta na desetikilometrovém úseku,³⁰⁵ dánskými plavkyněmi³⁰⁶ či diskařem Giuseppem Tossim, italskou nadějí na cenný kov (nakonec vybojoval stříbrnou medaili).³⁰⁷ Psalo se i o turecké přípravě v řecko-římském zápase, která probíhala v romantickém prostředí velkého paláce bývalého tureckého sultána. Protože šlo o národní sport, patnácti tureckým mužům, kteří měli požehnání Alláhovo, se podle *Rudého práva* dostalo velké péče.³⁰⁸

Sedmnáctého července se v *Práci* psalo o tom, že kvůli ženským půvabům budou rozhodčí při posuzování v těžké pozici. „*Nejenom silné paže, nohy a dokonalá sportovní taktika*“ budou rozhodovat o úspěchu, „*nýbrž i sličné tváře a lýtka budou mít velký vliv na úsudek neoblomných soudců*“.³⁰⁹

Konkrétně padlo jméno devatenáctileté Francouzky Madeline Moreauové ve skoku z třímetrového prkna. „*Zlí jazykové tvrdí, že když soudcové vidí její ladné křivky na skokanském můstku, jsou jati takovým kouzlem, že jí zapomenou počítat trestné body*“.³¹⁰

³⁰⁴ Našli Holand'ané náhradu za R. Mastenbroek? *Rudé právo*, 15. 7. 1948, roč. 28, č. 163, s. 6.

³⁰⁵ Viljo Heino poběží marathón. *Rudé právo*, 16. 7. 1948, roč. 28, č. 164, s. 4.

³⁰⁶ Granbahle, Aage. *Dánské plavkyně jedou ,dobývat' Londýn*. Tamtéž.

³⁰⁷ Tossi nadějí Italů na OH v Londýně. *Rudé právo*. Tamtéž.

³⁰⁸ S požehnáním Allaha do olympijských bojů. Tamtéž.

³⁰⁹ Rozhodnou výkony či sličné tváře? *Práce*, 17. 7. 1948, roč. 4, č. 165, s. 6.

³¹⁰ Tamtéž.

Mladá fronta vydala 22. července zprávu o pakistánské výpravě³¹¹ a singapurském skokanovi do výšky Lloydovi Valbergovi, který do Londýna dorazil jako jediný reprezentant své země a třásl se v něm zimou.³¹² Po jednom sportovci měly rovněž Malta, Panama, Sýrie a Venezuela.³¹³

Ruch v tělesné výchově v posledním červencovém čísle přišel s článkem *Dva favoriti*, který se zabýval běžci Gastonem Reiffem (na 5 km skončil první před Zátopkem) a Lennartem Strandem (stříbrný v závodě na 1500 m).³¹⁴

Svobodné slovo přišlo čtvrtého srpna na úvodní straně s komentářem listu sjednocené socialistické strany SED *Neues Deutschland*, který napsal o tom, že černoši můžou Spojeným státům americkým získávat nejcennější medaile, ale nemají povolení účastnit se veřejného života, protože kvůli novému zákonu na jihu země jim nebylo umožněno hlasovat v prezidentských volbách.³¹⁵

Černošskými sportovci se zabýval o šest dnů dříve redaktor *Práce* Marek, který napsal o sjezdu atletů do Uxbridge na místní atletickou dráhu. „*Laikovi se naskytne podívaná na pestrý kaleidoskop, složený z jemných sklíček tolika druhů, kolik je atletických disciplin a sportovních národů na světě. Jejich zabarvení tvoří sbírka všech lidských ras a je zajímavé, že proti poslední olympiádě je to opět větší odklon od bílé k černé. (...) Vysoký negr, kupodivu s velkýmnosem, stojící na štíhlých nohou, přesahující délkou horní část těla, je majitel nového fenomenálního rekordu na 400 m (45,9) – Jamajčan Mac Kenley.*“³¹⁶

Je zajímavé, že se v textu objevilo slovo „negr“, které je považováno za urážlivé (v té době se vyskytovalo i v USA), útočné označení člověka tmavé pleti a vyvolává negativní konotace. Marek zmínil i další černošské favority her. „*Skoro bychom věřili, že černoši ovládnou olympiádu, kdybychom neměli možnost přihlížet, jak startuje Mel*

³¹¹ KHALIQ, M. A. *Pakistan má vlastní OH*. *Mladá fronta*, 22. 7. 1948, roč. 4., č. 169., s. 5.

³¹² *Přijel sám a je mu zima*. Tamtéž.

³¹³ *Official Report of the Organising Committee for the XIV Olympiad*, 1951 [online]. The Organising Committee for The XIV Olympiad. [cit. 02-02-2019]. S. 543. Dostupné z <https://digital.la84.org/digital/collection/p17103coll8/id/5717/>.

³¹⁴ GRONIER, Robert a Maurice CHOUROT. *Dva favoriti*. *Ruch v tělesné výchově*, 30. 7. 1948, roč. 3, č. 31, s. 9.

³¹⁵ *Vítězi na olympiádě, nesmějí však volit*. *Svobodné slovo*, 4. 8. 1948, roč. 4, č. 179, s. 1.

³¹⁶ MAREK, Karel. *Olympijská atletická pohádka*. *Práce*, 29. 7. 1948, roč. 4, č. 175, s. 6.

*Patton, favorit závodu 100 m. Štíhlý a krásně rostlý typický Američan, má věru podivný start nebo lépe řečeno postavení k němu.*³¹⁷

Rasová otázka, nastíněna Markovým článkem o tréninku v Uxbridge, jehož se zúčastnilo plno černochů, se znovu vrátila do hry pátého srpna, kdy tentýž redaktor napsal o americkém sprinterovi Melu Pattonovi, jenž po zklamání na 100 m zvítězil na 200 m před krajanem Barneyem Ewellem, následující: „*Pro Američany vítězství ‚bílého‘ Pattona je ale vítanější, než kdyby zvítězil černý Ewell. Kdypak se konečně zbaví pokrokoví Američané té zrasovělé teorie o méněcennosti barevných?*“³¹⁸ Poté jsou uvedeny výsledky závodu s dodatkem: „*Až na Pattona a Bourlanda samí ti podceňovaní barevní.*“³¹⁹ Skutečností zůstává, že černí sportovci to v USA neměli jednoduché; např. Jesse Owens, který si čtyřmi zlatými podmanil olympiádu v Berlíně dvanáct let předtím, se po návratu domů z Německa ani nedočkal přijetí od tehdejšího prezidenta Franklina D. Roosevelta v Bílém domě.³²⁰

Nejúspěšnějším sportovcem v Londýně se díky čtyřem zlatům stala nizozemská atletka Fanny Blankers-Koenová. Pátého srpna o ní napsalo *Svobodné slovo* v souvislosti s kuriozitou. „*Létající Holanďanka*“ se domnívala, že ve finále na 80 m překážek prohrála, jelikož po odchodu do šatny slyšela anglickou hymnu. Ta se však rozezněla proto, že na stadion dorazil král Jiří VI. s královnou Alžbětou, která v ten den slavila 48. narozeniny. Posléze se ukázalo, že nizozemská atletka zvítězila, což potvrdila až cílová fotografie, protože s Angličankou Maureen Gardnerovou měla stejný čas.³²¹ Blankers-Koenová dokonce vévodila obálce *Ruchu v tělesné výchově* z 13. srpna.³²²

³¹⁷ Tamtéž.

³¹⁸ MAREK, Karel. *Lomská s rekordem do finale*. Práce, 5. 8. 1948, roč. 4, č. 181, s. 6.

³¹⁹ Tamtéž.

³²⁰ 1936 Olympians receive overdue recognition at White House, 2016 [online]. USA Today [cit. 15-07-2019]. Dostupné z: <https://eu.usatoday.com/story/sports/olympics/2016/09/28/1936-olympians-receive-overdue-recognition-at-white-house/91249656/>.

³²¹ MUSEL, R. *Zklamání a radost Holanďanky Blankersové*. Svobodné slovo, 5. 8. 1948, roč. 4, č. 180, s. 5.

³²² *Blankers-Koenová*. Ruch v tělesné výchově, 13. 8. 1948, roč. 3, č. 33, s. 1.

Desátého srpna shrnulo *Svobodné slovo* více než týden trvající boje v lehkootletických soutěžích. „*Vzhledem k reklamě a všem pověstem nás poněkud zklamali právě – Američané.*“³²³ Přestože získali jedenáct zlatých, působili neuspokojujícím dojmem. Od her v Londýně se čekaly rekordy nejen olympijské, ale zároveň světové. „*A místo toho jsme byli v některých disciplínách dokonce udiveni slabými průměrnými výkony, jež stačily třeba i na ‚zlatou‘.*“³²⁴

Práce se ohlédla za vítězství Argentince Delfa Cabrery v maratonu, který navázal na šestnáct let starý triumf krajana Juana Carlose Zabaly.³²⁵ Pozornosti neunikl ani Robert Bruce Mathias, který v sedmnácti letech coby student ovládl desetiboj a o jehož úspěchu se psalo v superlativech.³²⁶

Jedenáctého srpna se *Svobodné slovo* zmínilo o možné účasti Sovětského svazu na příštích hrách ve finské metropoli. Mluvčí sovětské delegace Pětuchov uvedl, že SSSR „*utvoří olympijský výbor a zúčastní se příštích her ve všech disciplínách, bude-li pozván*“.³²⁷

Čtrnáctého srpna vyšla ve *Svobodném slovu* zvláštní zpráva od R. C. Dowsona (během olympiády do *Svobodného slova* pravidelně přispíval), jenž se zabýval prohlášením Deana Cromwella, trenéra lehkootletického týmu USA. Ten uvedl, že velká část amerických atletů se raději zapojuje do „*velkého obchodu*“, jenž je „*výnosnější než nejistá kariéra sebeslavnějšího rekordmana*“.³²⁸ Dále řekl, že kdyby dostal na starost národní sportovní výchovu, odstranil by postupně automobilismus. „*Američani se musí opět naučit používat svých nohou jako dopravního prostředku! Úplné selhání Američanů na dlouhých tratích lze přičíst jedině tomuto zjevu, který by mohl třeba se změnit ve velký úspěch, kdyby američtí atleti tolik chodili a běhali jako Seveřani!*“³²⁹

³²³ *Olympiáda bez světových rekordů jen vinou špatného počasí?* Svobodné slovo, 10. 8. 1948, roč. 4, č. 184, s. 6.

³²⁴ Tamtéž.

³²⁵ *Argentinec Cabrera nástupcem Zabalovým.* Práce, 8. 8. 1948, roč. 4., č. 184, s. 10.

³²⁶ *Zázračný školák – atlet.* Tamtéž.

³²⁷ *SSSR na hry v Helsinkách.* Svobodné slovo, 11. 8. 1948, roč. 4, č. 185, s. 4.

³²⁸ DOWSON, R. C. *Amerika nemá vytrvalce, protože má automobily.* Svobodné slovo, 14. 8. 1948, roč. 4, č. 188, s. 4.

³²⁹ Tamtéž.

9. Helsinky 1952

XV. letní olympijské hry ve finské metropoli proběhly od 19. července do 3. srpna 1952. Her se zúčastnilo 4955 sportovců (4436 mužů a 519 žen) z 69 zemí,³³⁰ z toho 106 Čechoslováků.³³¹ Původně měly Helsinky hostit olympiádu v roce 1940 namísto Tokia, ale kvůli vypuknutí druhé světové války z toho sešlo.

Helsinské hry se do historie zapsaly tím, že se jich poprvé zúčastnil Sovětský svaz. Jedna z vítězných mocností druhé světové války chyběla i na únorových zimních hrách 1952 v Oslu, jelikož přihláška Sovětů do hokejového turnaje dorazila pozdě.³³² Shodou okolností si SSSR odbyl olympijskou premiéru v zemi, kterou ve druhé světové válce napadl a nejprve s ní v letech 1939 až 1940 vedl zimní válku a poté od roku 1941 do roku 1944 tzv. pokračovací válku. Finsko následně uzavřelo se Sověty separátní mír a získalo neutralitu. Na oplátku však muselo bojovat se zbytkem německé armády v Laponsku a navíc muselo východnímu sousedovi zaplatit válečné reparace, které dosáhly výše tří set milionů dolarů. Shodou okolností nastal konec jejich splácení v olympijském roce.³³³

Před olympiádou ve Finsku obdrželi Sověti formální požadavek, zda by Estonskem mohli proběhnout běžci s olympijskou pochodní. Odpověď zněla negativně. Proto museli finští organizátoři přijít s náhradním řešením a zvolit trať vedoucí ze Švédska přes Severní polární kruh a poté z jihu Finska až do Helsinek. Do itineráře cesty s pochodní přidali dva tisíce mil.³³⁴

Sovětské delegaci se nezamlouvala ani možnost společného ubytování se všemi sportovci v jedné olympijské vesnici. Proto namísto vesnice v Kämpylä chtěli zůstat v tehdejšímu Leningradu (vzdáleném téměř 400 km), odkud by se každý den plavili. Poté se Sověti rozhodli, že pro ně bude přece jen lepší bydlet v dějišti konání, ale v oddělené

³³⁰ *Helsinki 1952 Summer olympics* [online]. IOC [cit. 22-06-2019]. Dostupné z: <https://www.olympic.org/helsinki-1952>.

³³¹ Helsinky 1952 [online]. ČOV [cit. 22-06-2019]. Dostupné z: <https://www.olympic.cz/olympiada/27--helsinki-1952>.

³³² SENIN, Alfred E. *Power, Politics and the Olympic Games*. 1. vydání, 1999. s. 100.

³³³ WIRNITZER, Jan. *Zimní válka. Úporná finská obrana odkryla pravou tvář Stalinova režimu. Stalinovu tvář* [online]. Idnes.cz [cit. 25-06-2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/serial-70-okamziku-druhe-svetove-valky-zimni-valka.A150407_135826_zahranicni_jw.

³³⁴ POSEY, Carl. *XV. Olympiad: Helsinki 1952, Cortina D'Ampezzo 1956*, s. 39. [online]. IOC [cit. 26-06-2019]. <https://play.google.com/books/reader?id=cqH4CgAAQBAJ&hl=cs&pg=GBS.PT38.w.1.0.99>.

vesnici. Do ní se nastěhovali i sportovci z lidově demokratických republik. Jednu z budov v Otaniemi zdobil název CCCP, pod nímž visel Stalinův portrét.³³⁵

Co do počtu medailí ovládly pořadí národů Spojené státy americké, jejichž reprezentanti vybojovali 76 medailí – 40 zlatých, 19 stříbrných a 17 bronzových. SSSR zůstal pozadu pouze o pět kovů s bilancí 22 zlatých, 30 stříbrných a 19 bronzů.³³⁶

Sověti za sebou zanechali výborný dojem a olympijské hry se až do konce studené války nesly ve znamení souboje USA vs. SSSR. „*Sovětský vstup na olympijské hry otevřel novou éru olympijské politiky, jelikož se ze sportovních soutěží stal test dvou supervelmocí a systémů, které reprezentovaly. Obě strany přijaly olympiádu jako náhradní válku.*“³³⁷

Přestože sovětské sportovci svými výkony diváky nadchli, sovětské vedení neoplývalo bezedným nadšením. Za nejoblíbenější sport v zemi byl považován fotbal. Na olympijském turnaji ale Sověti vypadli v předkole s Jugoslávií, a Stalin proto nařídil rozpuštění 11. armády, která tvořila jádro mužstva. Sovětský diktátor učinil podobný krok jako carské vedení v roce 1912, které reagovalo na debakl Rusů 0:16 s Německem tím, že celý tým rozpustilo.³³⁸

9.1 Média na olympiádě v Helsinkách

Od roku 1951 navštěvovali finskou metropoli novináři z celého světa, aby se přesvědčili na vlastní oči o přípravách na druhé poválečné hry. Předolympijské návštěvy žurnalistů dosáhly vrcholu po konci zimních her v Oslu 1952, kdy se mnoho zástupců médií ze vzdálených zemí rozhodlo vrátit domů přes Helsinky, aby při té příležitosti prozkoumali vrcholící přípravy.³³⁹

³³⁵ Tamtéž, s. 39–40.

³³⁶ Helsinkí medal table [online]. ESPN, 2012 [cit. 27-06-2019]. Dostupné z: <http://en.espn.co.uk/espn/sport/story/142354.html>.

³³⁷ SENIN, Alfred E. *Power, Politics and the Olympic Games*. 1. vydání, 1999. s. 95.

³³⁸ Tamtéž, s. 104–105.

³³⁹ *Official Report of the Organising Committee for the Games of the XV Olympiad*, 1955, [online]. The Organising Committee for The XV Olympiad. [cit. 22-06-2019]. S. 118. Dostupné z <https://digital.la84.org/digital/collection/p17103coll8/id/4950/>.

Organizační výbor vydal zahraničním novinářům celkem 1848 akreditací. Devět z nich připadlo Čechoslovákům, zatímco Američanům 86 a Sovětům 35. Finové jich dostali 316.³⁴⁰

Před hrami měli žurnalisté v novinářské lóži na Olympijském stadionu vyhrazeno 70 pracovních stolů, což znamenalo 140 míst. Díky rozšíření novinářského centra se kapacita zvětšila na 344 stolů a 325 míst na sezení. V jiné části stadionu bylo dalších sto sedadel rezervováno pro finské žurnalisty.³⁴¹

9.2 Československo a jeho výsledky na olympiádě v Helsinkách 1952

Z londýnských her přivezli českoslovenští sportovci jedenáct medailí. O čtyři roky později se reprezentantům středoevropské země povedlo výsledek vylepšit o dva kovy. Čechoslováci vybojovali sedm zlatých a po třech stříbrných a bronzových medailích.³⁴²

Sedm nejcennějších kovů se v československé historii povedlo získat pouze v Ciudad de México v roce 1968. Co do počtu medailí přebily Helsinky o jednu pouze dvě olympiády – Tokio 1964 a Moskva 1980. Stejně medailí jako ve Finsku vybojovali Čechoslováci v již zmíněném hlavním městě Mexika.³⁴³

V Helsinkách nejvíce zazářil Zátopek, který jako první a dosud jediný sportovec v olympijských dějinách vybojoval nejvyšší příčku na třech nejdelších tratích – 5000 m, 10 000 m a v maratonu. Čtvrté zlato z atletiky přidala v hodu oštěpem Zátopkova manželka Dana.

Na třetích hrách po sobě triumfovali Čechoslováci v některé z kanoistických disciplín. Kategorii C1 1000 m ovládl Josef Holeček, jenž obhájil vítězství z britské metropole. Boxer Ján Zachara došel na vrchol v pérové váze do 57 kg. Zlato se zrodilo i

³⁴⁰ Tamtéž, s. 120.

³⁴¹ Tamtéž, s. 122.

³⁴² FELT, Karel a KÉZR, Martin. *Atény 2004. Kronika Her XXVIII. olympiády*. První vydání. Praha: Ottovo nakladatelství, 2004, s. 33.

³⁴³ KŘIŠŤANOVÁ, Dana. *Historie olympijských her očima české účasti* [online]. BBC, 2004 [cit. 27-06-2019]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/czech/indepth/story/2004/08/040729_czech_olympics_history_pckg.shtml.

ve veslování ve čtyřce s kormidelníkem, kterou tvořili Karel Mejta, Jiří Havlis, Jan Jindra, Stanislav Lusk a kormidelník Miroslav Koranda.

Stříbro si z Helsinek přivezli Josef Doležal za chůzi na 50 km, Josef Růžička v zápase řecko-římském v těžké váze nad 87 kg a v kategorii C2 1000 m kanoisté Jan Brzák-Felix a Bohumil Kudrna, kteří o čtyři roky dříve v Londýně vyhráli. Brzák-Felix se díky zlatu z Berlína 1936 v té samé disciplíně potřetí v řadě zařadil mezi medailisty.

V kanoistice se pro československé barvy v kategorii C1 10 000 m zrodil bronz díky Alfrédu Jindrovi. V lehké váze do 67 kg v zápase řecko-římském skončil třetí Mikuláš Athanasov. Gymnastky ve víceboji družstev sice nenavázaly na zlato z Londýna, ale přivezly alespoň bronz, který vybojovaly Eva Bosáková (Věchtová), Božena Srncová, Hana Bobková-Marejková, Alena Chadimová, Jana Rabasová-Bartošová, Alena Reichová-Zámotná, Matylida Matoušková-Šínová a Věra Vančurová. Srncová si jako jediná z družstva pamatovala zlato z Londýna.³⁴⁴

Tabulka 2: Přehled československých medailistů na hrách v Helsinkách 1952

Českoslovenští medailisté na olympiádě v Helsinkách 1952			
Medaile	Jméno	Sport	Disciplína
 zlatá	Emil Zátopek	atletika	běh na 10 000 m
 zlatá			běh na 5000 m
 zlatá			Marathon
 zlatá	Dana Zátopková		hod oštěpem
 zlatá	Josef Holeček	kanoistika	C1 1000 m

³⁴⁴ FELT, Karel a KÉZR, Martin. *Atény 2004. Kronika Her XXVIII. olympiády*. První vydání. Praha: Ottovo nakladatelství, 2004, s. 33.

1 zlatá	Karel Mejta Jiří Havlis Jan Jindra Stanislav Lusk Miroslav Koranda (kormidelník)	veslování	čtyřka s kormidelníkem
1 zlatá	Ján Zachara	box	pérová váha do 57 kg
2 stříbrná	Josef Doležal	atletika	chůze na 50 km
2 stříbrná	Jan Brzák-Felix Bohumil Kudrna	kanoistika	C2 1000 m
2 stříbrná	Josef Růžička	zápas řecko- římský	těžká váha nad 87 kg
3 bronzová	Alfréd Jindra	kanoistika	C1 10 000 m
3 bronzová	Mikuláš Athanasov	zápas řecko- římský	lehká váha do 67 kg
3 bronzová	Eva Bosáková (Věchtová) Božena Srncová Hana Bobková- Marejková Alena Chadimová Jana Rabasová- Bartošová Alena Reichová- Zámostná Matylda Matoušková- Šínová Věra Vančurová	sportovní gymnastika	víceboj družstva

9.3 Olympijské zpravodajství z Helsinek ve sledovaných médiích

V podkapitolách o letních olympijských hrách ve finské metropoli se zabývám tím, jak se teorie ideologického čtverce projevila na olympijském zpravodajství, informováním československého tisku o Emilu Zátopkovi a československé výpravě a sovětských sportovcích, osobě novináře *Mladé fronty* Miroslava Hladkého a pěveckým sborem Fučíkovců.

9.3.1 Ideologie My vs. Oni

Olympijské zpravodajství v Helsinkách tvořila kromě sportu do značné míry ideologie, z níž bylo zcela patrné bipolární rozdělení světa, které se nejčastěji zaobalovalo do boje „zemí tábora míru“ proti „kapitalistickým státům“.

Čtvrtého července se v *Mladé frontě* psalo o nemožnosti východoněmeckých sportovců zúčastnit se her v Helsinkách. „*List Vorwärts* píše, že intriky fašistických západoněmeckých činovníků a některých členů Mezinárodního olympijského výboru, s jeho americkým místopředsedou Brundagem v čele, znemožnily účast reprezentantů NDR na letošní hrách.“³⁴⁵

MOV se totiž v únoru 1952 usnesl na tom, že sportovci NDR se měli podřídit Západoněmeckému olympijskému výboru. „*Sportovci NDR – praví list – jsou uvědomělými příslušníky naší nové demokratické společnosti a plně oceňují péči a podporu tělovýchovy a sportu vládou NDR. Vědí také o potížích západoněmeckých sportovců a stojí proto pevně při své vlasti – Německé demokratické republice.*“³⁴⁶

Aplikujeme-li na výše uvedený článek Van Dijkův ideologický čtverec, pak *Mladá fronta* označením „*intriky fašistických západoněmeckých činovníků a některých členů MOV...*“ zdůraznila jejich špatné vlastnosti/činy a naopak tím, že východoněmecké sportovce popsala jako příslušníky „*plně oceňující péči a podporu tělovýchovy a sportu vládou NDR*“ vyzdvihla jejich pozitivní vlastnosti.

O den později vyšel v *Mladé frontě* článek *Sportovci SSSR a zemí lidové demokracie donesou na olympijské hry myšlenku světového míru*. V něm se mluvilo o ideji olympijských her, jejímž cílem bylo sbratřit všechny národy světa. Tuto myšlenku symbolizovalo pět kruhů. „*Krásný symbol zůstává však – zatím – jen symbolem, pokud hlavní slovo v pořádání olympijských her má několik jednotlivců v olympijském výboru, zástupců zemí kapitalistického tábora, a ne lid té země, kde jsou jednotlivé olympijské hry uskutečňovány. Proto v minulosti téměř vždy bylo myšlenky olympijských her zneužito k zastření pravých cílů imperialistů.*“³⁴⁷

³⁴⁵ *Sportovcům NDR je znemožňována účast na olympijských hrách v Helsinkách*. *Mladá fronta*, 4. 7. 1952, roč. 8, č. 156, s. 3.

³⁴⁶ Tamtéž.

³⁴⁷ *Sportovci SSSR a zemí lidové demokracie donesou na olympijské hry myšlenku světového míru*. *Mladá fronta*, 5. 7. 1952, roč. 8, č. 157, s. 5.

Deník také dodal, že SSSR a země lidové demokracie budou stát v čele olympijského ideálu. „*Lid celého světa nepřije si války a dovede za světový mír bojovat i v kapitalisty ovlivňovaném prostředí olympijských her. Vždyť nelze pracujícím v kapitalistických státech zacpat oči a uši, aby neviděli a neslyšeli o radostném životě pracujících ve státech, kde si lid vládne sám, vždyť nelze zamezit, aby se právě na olympijských hrách neukázal a znovu nepotvrdil propastný rozdíl mezi špinavou tváří buržoasního sportu a mezi tělovýchovou v zemích tábora míru, sloužící lidu.*“³⁴⁸

Šestého července upozornilo *Svobodné slovo* na skutečnost, že se v minulosti olympijských her už několikrát zneužilo a že Berlín 1936 byl výstrahou. „*Proto je třeba si dnes uvědomit, že v době prohlubujících se rozporů kapitalismu, kdy se kapitalisté snaží zachraňovat posice přípravami nového světového krveprolití, lze předpokládat, že i oni se pokusí zasáhnout svým vlivem do letošních olympijských her.*“

(...) *Jsme přesvědčeni, že společné úsilí representantů tábora míru vtiskne olympijským hrám vpravdě olympijský charakter, charakter upřímného zpevnění přátelských pout mezi národy a tím i posílení míru na celém světě.*“³⁴⁹

Sedmého července *Rudé právo* mluvilo o tom, že Sovětský svaz a země lidové demokracie byly finančně zajištěné na rozdíl od kapitalistických států, jejichž sportovci kvůli tomu neměli jistou účast. „*Američtí imperialisté, kteří vedou válku v Koreji, budují v západním Německu novou agresivní armádu, vydávají stamiliony na válečné přípravy, nejsou ochotni zajistit výpravu sportovců na olympijské hry, dát třeba jen jediný dolar americkým sportovcům na cestu do Helsink.*“³⁵⁰ Z článků je patrné bipolární rozdělení světa, které na jedné straně symbolizovali „representanti tábora míru“ (tedy My) a na druhé „kapitalisté“ a „imperialisté“ (Oni).

Američtí sportovci podle *Rudého práva* prý udělali veřejnou sbírku v ulicích měst. „*Od rána do večera chodili sportovci s kasičkou a vybírali příspěvky na olympijské hry. Avšak výsledek této sbírky nestačil.*“³⁵¹

³⁴⁸ Tamtéž.

³⁴⁹ Čistota olympijské myšlenky musí být zachována. *Svobodné slovo*, 6. 7. 1952, roč. 8, č. 158, s. 8.

³⁵⁰ Výtěžkem z kabaretních představení hradí náklady na olympijské hry. *Rudé právo*, 7. 7. 1952, roč. 32, č. 175, s. 4.

³⁵¹ Tamtéž.

Proto jim začali pomáhat filmoví a divadelní herci. „*Skupina padesáti dvou tanečnic několik hodin předváděla svoje ,umění‘, za které diváci platili příspěvky na olympijskou výpravu. Na jevišti, kde tato skupina tančila, byl instalován telefon, u kterého seděl známý filmový komik Bob Hofe, kterému bylo možné oznámit, kdo chce přispět na olympijskou výpravu. Podle toho, jaká byla výše příspěvku, říkal Hofe dárci ,vtipy‘ a anekdoty.*“³⁵²

Rudé právo srovnalo i rozdíl mezi první republikou a současným lidově demokratickým zřízením. „*Doby, kdy naši sportovci byli odkázáni na milodary svých spoluobčanů, ,zlaté časy‘ první kapitalistické republiky, jsou nenávratně za námi. Naši sportovci jedou na olympijské hry jako vyslanci pracujícího lidu své země, který jim dává ty nejlepší podmínky k přípravě. Proto naši representanti budou s plnou odpovědností hájit barvy naší lidově demokratické vlasti.*“³⁵³ *Rudé právo* negativním vyobrazením první republiky, a naopak pozitivní reprezentací lidově demokratického režimu potvrdilo základní charakteristiku ideologií zmíněnou v kapitole o ideologickém čtverci, podle níž má dominantní skupina o sobě pozitivní mínění (v tomto případě lidově demokratický režim) a o druhých (tedy první republice) nikterak valné.

Třináctého července přišla *Mladá fronta* s článkem *78 specialistů na humbuk*. „*Mnoho důkazů svědčí o tom, že se v Americe opět snaží, aby se XV. olympijské hry v Helsinkách nestaly světovou manifestací za udržení světového míru. Američané připravují zneužití olympijských hřišť v Helsinkách a chtějí na ně zaměřit svou válečnou propagandu.*“³⁵⁴

Na olympiádu totiž Washington prý podle švédského deníku *Aftonbladet* vyslal *78 „vybraných specialistů, kteří budou odpovědni za články protisovětské a protimírové“*. Švédský tisk napsal, „*že mnoho z těchto vyslanců ještě nikdy nevidělo sportovní závod a neznají život sportovců. To jim však nevadí. Jsou určeni pro politické sensace a duchaplné politické komentáře.*“³⁵⁵

³⁵² Tamtéž.

³⁵³ Tamtéž.

³⁵⁴ *78 specialistů na humbuk*. *Mladá fronta*, 13. 7. 1952, roč. 8. č. 164, s. 5.

³⁵⁵ Tamtéž.

Budou si „tedy mezi sportovci cucat z palců to, co potřebují v Americe k propagaci války, přestože jejich metody pracující lid již odhalil a ztrácí den ze dne svůj význam“.³⁵⁶

Rudé právo se o den později rozčilovalo nad tím, že Italové vyslali do Helsinek fotbalisty z profesionálních klubů, kteří dostávali zapláceno, na což asociační kapitán Beretta, pověřený sestavením mužstva, prohlásil, že šlo o studenty, kteří dostávali peníze na studia. Článek tvrdil, že z třiatřicetiletého Bonipertiho, který hrál profesionálně za Juventus, udělali studenta.

„Kapitalistický tisk ze zahraničí oficiálně přiznává, že z Itálie pojede na olympijské hry profesionální mužstvo kopané. Kde zůstává nyní čistota amatérského sportu, to italské sportovní makléry nezajímá. Oni se mají obtěžovat nějakou přípravou? Takto je to snadnější. Amatér nebo profesionál, na tom jim nezáleží, hlavně aby získali medaili.“³⁵⁷

V úvodu článku se tvrdilo, že díky státní péči o tělovýchovu měly SSSR a země lidové demokracie veškerý čas na přípravu a že každý den v tréninku začínaly i končily myšlenkou, aby se připravily a mohly co nejlépe hájit svou vlast. To se podle mého názoru zdá jako jasná známka profesionalismu s ohledem na to, že sovětští sportovci pouze trénovali a nemuseli pracovat.

Sedmnáctého července *Práce* napsala, že proběhlo hlasování Mezinárodního olympijského výboru, který zvolil náhradu za odstupujícího předsedu Švéda Sigfrida Edströma. „Při hlasování se projevila v plném světle známá hlasovací mašinerie kapitalistického bloku. Novým předsedou byl tímto způsobem zvolen známý chicagský manager, velkopřemyslník a typický obchodník se sportem A. Brundage (USA).“³⁵⁸

O den později *Mladá fronta* napsala o *Americkém způsobu života mezi pěti olympijskými kruhy*. Píše se o tom, že do Helsinek doplula „velká americká loď. Přivezla Coca-Colu“, tedy „záračný nápoj“. „Finové si však na sensace nepotrpí. Sotva si zvyknou na Coca-Colu. Mají zde amerického způsobu života po krk.“³⁵⁹

³⁵⁶ Tamtéž.

³⁵⁷ *Amatéry snadno a rychle*. *Rudé právo*, 14. 7. 1952, roč. 32, č. 182, s. 4.

³⁵⁸ *Dva dny před zahájením*. *Práce*, 17. 7. 1952, roč. 8, č. 168, s. 6.

³⁵⁹ *Americký způsob života mezi pěti olympijskými kruhy*. *Mladá fronta*, 18. 7. 1952, roč. 8, č. 168, s. 3.

V Käpylä byli ubytovaní Američané spolu s ostatními „kapitalisty“. „*Hned při prvním pohledu vidíte, jak americký způsob života přetváří typy olympijských hrdinů, které staří Řekové ctili jako klasické postavy lidské zdatnosti a tělesné dokonalosti. Dnes na mnohém z novodobých olympioniků, přivezených na amerických lodích, vidíte lesklou košili, vyzdobenou postavou nahé ženy, nebo zobrazeným útekem Al Caponeho a podobně.*“³⁶⁰ Mluvílo se o srdečnosti amerických sportovců, kteří navázali přátelské styky s ostatními národy ze socialistického tábora.

Hovořilo se i o rasové diskriminaci panující ve vesnici, na jejímž konci bydleli všichni barevní olympionici dohromady a v jídelně se nejdříve najedli běloši a teprve až po nich „*černí representanti Spojených států a ostatní barevní representanti koloniálních zemí*“.³⁶¹

Zmínky se dočkal i americký filmař, černocho Johnson, který bydlel o pokoj vedle neznámého autora článku v novinářském hotelu. Jednoho večera údajně zašel do pokoje tří československých novinářů a dal se s nimi do řeči. Johnson vyprávěl o nelehkém údělu černocho v USA.

Článek skončil slovy: „*Ne, americké lodi a letadla nepřivezly do Helsink jen Coca-Colu, americký způsob života, nafoukané a profesionální válečné agenty, ale přivezly i poctivé Američany, diskriminované černocho, kteří jdou s námi v boji za přátelství národů, proti válce, za mír a za štěstí všech poctivých lidí.*“³⁶²

Sedmnáctého července přišel Dolejš v *Rudém právu* s otázkou, co sportovcům NDR bránilo v participaci na hrách. Východoněmeckému olympijskému výboru se nepovedlo docílit sjednocení s jeho západoněmeckým protějškem a ustanovení celoněmeckého olympijského výboru. „*Jediná cesta sportovců NDR k účasti na XV. olympijských hrách vedla přes západoněmecké svazy a přes západoněmecký olympijský výbor. Bylo to zdůvodněno tím, že každá země prý může mít jen jednu delegaci.*“

³⁶⁰ Tamtéž.

³⁶¹ Tamtéž.

³⁶² Tamtéž.

(...) Účastníci XV. olympijských her se mohou dočkat ještě toho, že v případě vítězství některého západoněmeckého sportovce zazní stadionem tóny západoněmecké hymny ‚Deutschland, Deutschland, über alles‘, hymny, za jejichž tónů prováděli své loupežné výboje a která byla výrazem fašistických dobyvačných choutek.

Tím více však sportovci mírového tábora spolu s mírumilovnými sportovci celého světa zesílí svůj boj za udržení světového míru a mírové poslání olympijských her.³⁶³

O den později, 18. července, Rudé právo připomnělo, že sovětsí sportovci oslavili Den fyskulturníků, který vybudoval socialistický stát, jelikož „neblahé bylo dědictví odkázané Sovětskému svazu carským Ruskem. Jen 45-50 tisíc občanů pěstovalo tělovýchovu a sport v carském Rusku.

(...) V Den fyskulturníků si všichni sovětsí sportovci znovu uvědomí, za co za všechno vděčí straně a vládě. Bolševická strana, sovětská vláda a velcí vůdcové pracujících V. I. Lenin a J. V. Stalin vždy přikládali tělesné výchově prvořadý celostátní význam.

(...) Žádná kapitalistická země na světě se nikdy nemůže pochlubit takovými úspěchy, kterých dosáhl na poli tělovýchovy Sovětský svaz. V kapitalistických zemích tělovýchova neslouží prospěchu lidu, ale stává se předmětem obchodních zájmů sportovních makléřů. Ve srovnání s takovýmto pojmáním sportu vystupují tím více do popředí úspěchy slavných sovětských sportovců, kteří se těší velké lásce a přátelství jak ve své socialistické vlasti, tak i za hranicemi.³⁶⁴

Článek uzavřela slova Niny Dumbadze, světové rekordmanky v hodů diskem: „Šťastný je sovětský člověk, když dosáhne nového rekordu a může říci: to je můj dík tobě – moje strano, má vlasti, můj národe. Protože nic nám není dražší a posvátnější než ty, sovětská vlasti!“³⁶⁵

³⁶³ DOLEJŠ, V. Proč se nemohou sportovci NDR zúčastnit olympijských her. Rudé právo, 17. 7. 1952, roč. 32., č. 185, s. 4.

³⁶⁴ Den fyskulturníků – svátek sovětských sportovců. Rudé právo, 18. 7. 1952, roč. 32, č. 186, str. 4.

³⁶⁵ Tamtéž.

Vzhledem k převládající ideologii nemohla ani *Svobodnému slovu* ujít oslava Dne fyskulturníka, který připadl na začátek LOH. „*V den svého svátku vyjadřují sovětští sportovci vroucí lásku a vděčnost bolševické straně, sovětské vládě a velikému Stalinovi za všechnu péči a pozornost.*“³⁶⁶ Použijeme-li zde Van Dijkovu teorii ideologického čtverce, pak Svobodné slovo i Rudé právo v článcích o oslavě Dne fyskulturníků zcela ignorovalo negativní vlastnosti sovětského režimu, který za sebou zanechal miliony nevinných obětí.

Rudé právo informovalo o účasti Číny na hrách ve Finsku. Generální tajemník Všečínské fyskulturní federace Jun Gao-tan a člen Mezinárodního olympijského výboru Tun Šou-i zaslali MOV a předsedovi tohoto výboru I. S. Edstroemovi poselství, ve kterém požadovali, aby Všečínská fyskulturní federace (VFF) byla MOV uznána jako Čínský olympijský výbor (ČOV). Zároveň protestovali proti tomu, že se na pořad zasedání MOV zařadila otázka, zdali VFF uznat jako ČOV.

V dopise dále stálo, že „*čínským lidem a všemi čestnými lidmi dávno zavržené zbytky kuomintanské reakční kliky na Tajvanu ztratily právo zastupovat čínský lid v jakékoli mezinárodní sportovní organizaci, na zasedání nebo sportovní činnosti.*“³⁶⁷ Rovněž protestovali proti tomu, aby Tchaj-wan startoval na OH.

V den zahájení olympijských her se kromě zmínky o začátku sportovního svátku psalo také o tajném hlasování MOV, které rozhodlo o tom, že se OH mohou zúčastnit jak ČLR, tak i Tchaj-wan, což prý zástupce Kuomintangu nečekal a prohlásil, že jejich sportovci v Helsinkách startovat nebudou. Neznámý autor článku ale napsal, že onen zástupce prý zapomněl dodat, že je to zejména kvůli nedostatku konkurenceschopných sportovců. Autor si rýpnul, že „šanci“ na úspěch měl alespoň politik Čankajšek. „*Stovky kilometrů, které musel na svém úprku z Číny urazit před osvobozeneckými vojsky, mu byly jistě vhodnou průpravou k závodu v nejdelší běžecké trati – marathonského běhu.*“³⁶⁸

Osmnáctého července se objevilo v *Práci* Muchovo svolání: „*Svět pociťuje vážnost situace, vážnost brutálního nástupu amerického imperialismu za ovládnutí světa. Na celém světě se vzrývá odpor proti agresorskému, všeničivému postupu USA proti*

³⁶⁶ ČTK. *Oslava ‚Dne fyskulturníka‘ v SSSR.* Svobodné slovo, 22. 7. 1952, roč. 8, č. 171, s. 5.

³⁶⁷ *K účasti Čínské lidové republiky na olympijských hrách.* Rudé právo, 18. 7. 1952, roč. 32, č. 186, str. 4.

³⁶⁸ *Zkrachovaná provokace.* Rudé právo, 19. 7. 1952, roč. 32, č. 187, s. 4.

malé korejské zemi. (...) Celý svět s odporem sleduje barbarskou bakteriologickou válku, kterou zahájili američtí imperialisté v Koreji, a jejich hrozby atomovými pumami. ³⁶⁹

Proto bylo podle Muchy potřeba, aby olympiáda nesla mírové poslání. „*Olympijské hry jsou příležitostí k projevu mnoha tisíců sportovců, mladých lidí z celého světa, kteří válku nechtějí.*“³⁷⁰ Promluvil rovněž o přípravě československých sportovců. „*Vědí, že každý úspěch lidově demokratických sportovců je i velikým politickým úspěchem.*“³⁷¹

O slavnostním nástupu *Práce* 20. července napsala: „*Fašistická klaka našla si své místo i na tribuně stadionu. A tato klaka hejkáním a jásáním pozdravovala nejvíc – hned ovšem po Američanech – representanty Francova Španělska, nacisticko-lisynmanovské Koreje, Adenauerova západního Německa. Neboť tam je srdce táhne...*“³⁷²

Téhož dne *Rudé právo* napsalo o rasové diskriminaci. Vedoucí jihoafrické delegace, „*bílí kolonizátoři lidu Jižní Afriky*“, po Finském olympijském výboru (FOV) žádali, aby jejich černé sportovkyně bydlely odděleně od bílých olympioniček v olympijské vesnici. Dříve, než FOV stačil celou záležitost předat MOV, zasáhl finský pracující lid, který se „*rozhodl nepřipustit tuto rasovou diskriminaci v době olympiady*“.³⁷³

Rudé právo také nabídlo ohlédnutí za dosavadní historii olympijských her. Uvedlo, že v poválečných letech se američtí imperialisté vydali ve šlépějích nacistů a snažili se olympijské hry zneužít „*pro své válečné a dobyvačné cíle, jak se to zřejmě projevilo na olympijských hrách v Londýně. Proti těmto pokusům amerických imperialistů vystupují tím více do popředí velké úspěchy sportovců ze zemí lidové demokracie. Od londýnských her nabývalo pak stále širšího rozmachu hnutí za to, aby se olympijské hry plně vrátily k svému původnímu poslání – to je upevňovat přátelství a mír mezi národy.*“³⁷⁴

³⁶⁹ MUCHA, Vilém. *Za čest a slávu naší drahé republiky*. *Práce*, 18. 7. 1952, roč. 8, č. 169, s. 6.

³⁷⁰ Tamtéž.

³⁷¹ Tamtéž.

³⁷² *Olympijské zajímavosti*. *Práce*, 20. 7. 1952, roč. 8, č. 171, s. 8.

³⁷³ DOLEJŠ, V. *Pokus o rasovou diskriminaci*. *Rudé právo*, 20. 7. 1952, roč. 32, č. 188., s. 6.

³⁷⁴ *Z historie olympijských her*. Tamtéž.

Den po zahájení her *Mladá fronta* napsala: „*Helsinki se topí v Coca-Cole,*“ prohlásil jeden ze švédských činitelů. Do Finska bylo dopraveno 72 000 lahví tohoto nápoje. „*Je to příliš mnoho kalorií,*“ prohlásili američtí trenéři, zatímco sovětští řekli: „*Je to pomalé otravování sportovců.*“³⁷⁵ To ale nedávalo smysl, když se v odstavci uvádělo, že lahve byly určeny pro diváky a ne závodníky.

Třiadvacátého června referovalo *Rudé právo* o dívce v bílých šatech, která se během slavnostního ceremoniálu dostala až k mikrofonu a pronesla několik německých slov, než byla její řeč hrubě přerušena a pořadatelé ji odvedli. Její jméno bylo Barbara Rotraut-Preyer a pocházela z Hamburku, který náležel západnímu Německu. Policejní ředitel znal její slova. „*Byla to opravdová, rozhodná slova volající po míru. Slova, která si finská buržoasie nepřála slyšet a která neměl slyšet nikdo ze sedmdesáti tisíc diváků, přítomných na stadionu.*“

Finská policie znemožnila mírový projev Barbary Rotraut-Preyerové a lidé, kteří tuto mladou bojovnici za mír odváděli ze stadionu, byli policejní agenti finské buržoasie.

Finský kapitalistický tisk nemohl tuto událost zamlčet. Přinesl zprávu, že Barbara Rotraut-Preyer měla pronést mírový projev a že prý jde o náboženskou fanatičku míru. Avšak žádný výmysl nemůže oslabit mohutný dojem, který u všech účastníků olympiady dnes vyvolává vystoupení Barbary Rotraut-Preyerové. Je důkazem, že kapitalistům na celém světě se nepodaří oslabit velký boj za mír, že tento boj bude pokračovat ve všech končinách světa, až do konečného vítězství sil míru.“³⁷⁶ Článek zcela odsunul stranou skutečnost, že ona dívka narušila ceremoniál a na ploše stadionu neměla co dělat.

V *Mladé frontě* vyšel 24. července článek *Made in USA*, který mimo jiné pojednával o mimořádně drahém vstupném. „*Horší lístek k sezení stojí 1050 finských marek, na tribunu dokonce 5000 marek, což představuje týdenní mzdu dělníka.*“³⁷⁷ Na celou olympiádu pak stál 100000 finských marek. „*Průměrný dělník kdyby nejedl, nebydlel a neutratil ani marku, musel by pět měsíců ukládat svůj plat, aby si takový lístek mohl zakoupit.*“

³⁷⁵ *Olympijské poznámky.* Mladá fronta, 20. 7. 1952, roč. 8, č. 170, s. 7.

³⁷⁶ DOLEJŠ, V. *Hlas míru neumlčí.* Rudé právo, 23. 7. 1952, roč. 32, č. 191, s. 4.

³⁷⁷ *Made in USA.* Mladá fronta 24. 7. 1952, roč. 8, č. 173, s. 5.

*Z podnětu Američanů a za jejich organizační pomoci bude současně s olympijskými boji probíhat soutěž o nejhezčí olympijskou závodnici, která ponese ‚titul‘ Miss Olympia.*³⁷⁸

Pro soutěž na plaveckém stadionu zase přivezli Američané *„několik dívek v lesklých, speciálně ušitých plavkách, které budou předvádět jakousi revui“*.³⁷⁹

Pobouření československých médií vyvolal rozhovor jednoho z vedoucích americké atletické výpravy, který prohlásil, *„že američtí atleti jsou lepší na sprinty než Rusové na dlouhé tratě“*.³⁸⁰ Jelikož kvůli tomu, že Američané bydlí ve velkých městech, musí běžet jen do garáže.

Což starý vrátný v hotelu, který Američany dobře znal, okomentoval pro *Mladou frontu* slovy: *„Kdepak, že to mají od běhání do garáže! Spíše mají běhání od Coca-Coly!“*³⁸¹

A údajně dodal: *„Oni i ti Američané budou mít příležitost zdokonalit se na dlouhých tratích. Poctiví lidé je brzy poženou odevšad, kde se roztahují. A trať z Koreje, stejně jako z Evropy do Ameriky je dost dlouhá na pořádný trening.“*

Mladá fronta dodala: *„Američtí obchodníci svými způsoby a svým chvástáním vůbec nezapadají do střízlivého života severu a svou panovačností stále více a více připomínají vetřelce, jejichž odjezd bude pro finský lid úlevou.“*³⁸²

V následujícím čísle *Mladá fronta* v článku *Atlantická taktika na olympijských hrách* uvedla: *„Coca-Cola, obchodníci se sportem, speciální plavky pro olympijské královny krásy, princezny a princové s početnými konvoji kufrů, barové tanečnice pro olympijský bazén, provokatéři, to všechno jsou produkty dnešní Ameriky, které dodala v posledních týdnech do Helsink – snad ještě v rámci Marshallova plánu. Produkty, které však Finové pošlou rádi express zpátky.“*³⁸³ Řečeno terminologií Van Dijka, *Mladá fronta*

³⁷⁸ Tamtéž.

³⁷⁹ Tamtéž.

³⁸⁰ Tamtéž.

³⁸¹ Tamtéž.

³⁸² Tamtéž.

³⁸³ *Atlantická taktika na olympijských hrách*. *Mladá fronta*, 25. 7. 1952, roč. 8, č. 174, s. 5.

touto větou marginalizovala význam Marshallova plánu, který Československo kvůli Stalinově nátlaku nakonec nepřijalo.

Sedmadvacátého července upřelo *Rudé právo* pozornost na francouzského chodce Henriho Carona, který byl členem Francouzské dělnické federace, což Francouzskému olympijskému výboru a činitelům francouzské atletiky vadilo a těmto příslušníkům měly zakázat starty v oficiálních soutěžích, pokud federaci neopustí. „*Henri Caron ukázal beznadějnost této politiky diskriminace vůči francouzským dělnickým sportovcům. Ukázal, že uvědomělý francouzský dělník se raději zřekne účasti na olympiádě, než by opustil svou dělnickou federaci.*

(...) *Je hanbou těch, kteří mu znemožnili, aby hájil barvy Francie v Helsinkách, že do sportu zatáhli špinavé praktiky mezinárodní reakce. Odhalili se jako politikáři ve sportu. Ale politikáři končí i na tomto poli vždy mezi poraženými.*“³⁸⁴

Prvního srpna vydala *Mladá fronta* článek *Amerikanisace finských dětí*, které v obchodním domě Stockman četly americké komiksy, „*jeden z nejúpadkovějších produktů americké kultury*“. Novinové stánky jsou „*ověšeny obrázkovými žurnály, na které se slušný člověk dívá s pocitem studu, stejně jako na reklamní obrázky amerických filmů s polonahými ženami v pralesích nebo na tropickém pobřeží. U těchto obrázků stojí finské děti a dívají se. Americká civilisace zanáší jejich mladé duše páchnoucím kalem morálního úpadku. Je vám líto těch mladých chlapců a děvčat. A chápete, jakým jedem lidstva je americký imperialismus, který nejen ničí hospodářskou základnu jiných zemí, ale podtíná kořeny svébytného života jejich lidu.*“³⁸⁵

Text doplnila fotografie finského chlapce čistícího na ulici boty. Tak se totiž podle *Mladé fronty* živily děti z chudých rodin. Do školy chodily jen v zimě, zatímco v létě pracovaly na ulicích.³⁸⁶

O amerikanizaci mluvil i *Ruch v tělovýchově a sportu* v souvislosti s tím, že Švédsko, podle časopisu „*kdysi jedna z atletických velmocí*“, v lehkootletických soutěžích vybojovalo jediné zlato. Právě amerikanizace byla hlavní příčinou úpadku skandinávské země v tomto odvětví. „*Švédsko je čím dál tím více zaplavováno tím, co se*

³⁸⁴ *Proč nesměl nejlepší francouzský chodec na olympiádu.* *Rudé právo*, 27. 7. 1952, roč. 32, č. 195, s. 6.

³⁸⁵ *Amerikanisace finských dětí.* *Mladá fronta*, 1. 8. 1952, roč. 8, č. 180, s. 5.

³⁸⁶ *Tamtéž.*

*jmenuje ‚americká civilizace‘, tím, co USA vyvázejí do západní Evropy: úpadkovou literaturu, nemravné filmy, plochý, požitkářský způsob života. Ve Stockholmu je v lunaparku ‚americký koutek‘, kde je možné dát průchod nejnižším pudům člověka. Otázka úpadku morálky stockholmské mládeže se stává vážným problémem Švédska. Je pochopitelné, že tento způsob života vede k poklesu zdatnosti mládeže. Dobří švédští sportovci se rekrutují už hlavně jen z venkova (druhý marathonský vítěz je ze severního Švédska), ale vliv hlavního města se šíří už i na venkov. Americký imperialismus nepřináší jen hospodářské zotročení jiných národů, ale sahá přímo na kořen jejich národního bytí.*³⁸⁷

*Ruch v tělesné výchově však upozorněním na nedostatek zlatých medailí Švédska v atletice zcela marginalizoval, resp. ignoroval fakt, že v Helsinkách skončila země v pořadí národů s 35 medailemi na čtvrtém místě, zatímco o čtyři roky dříve vybojovala druhé místo díky 44 medailím, což nebyl nikterak výrazný propad.*³⁸⁸

Rudé právo prvního srpna převzalo zprávu od TASSu (Tiskové agentury Sovětského svazu), která informovala o neoficiálním bodování soutěže národů. Podle TASSu si americký tisk myslel, že po skončení her zaujmou jejich sportovci první místo, ale když se bodovací rozdíl začal neustále zvyšovat ve prospěch SSSR, tak se např. americké deníky jako *New York Herald Tribune* nebo *New York Journal* začaly od tohoto bodovacího systému odklánět.³⁸⁹

Dolejš v *Rudém právu* napsal, že prý MOV prohlásil, že olympiáda je soutěží jednotlivců, a nikoliv celku a že podobné bodování nepomáhá k přátelství mezi národy. Proto jeho nový předseda Brundage, přestože ještě neúřadoval, požádal MOV, aby se obrátil k novinám s tím, aby neuveřejňovaly klasifikaci národů.

Bodováním se zabýval rovněž článek *Americké starosti o bodovací systém*, uveřejněný o dva dny později ve *Svobodném slově*. Sověti podle bodovacího systému, ať už amerického, který dával vítězům 10 bodů a následně 5-4-3-2-1, anebo evropského, jenž vítězům přinášel 7 bodů a zbytku 5-4-3-2-1, ovládli klasifikaci národů.

³⁸⁷ *Z olympijského deníku*. Ruch v tělovýchově a sportu, 8. 8. 1952, roč. 7, č. 32, s. 7.

³⁸⁸ Sweden - National Olympic Committee [online]. IOC [cit. 25-07-2019]. Dostupné z: <https://www.olympic.org/sweden>.

³⁸⁹ TASS. *Západní tisk o olympijských hrách*. Rudé právo, 1. 8. 1952, roč. 32, č. 200, s. 4.

Nově zvolený předseda MOV Brundage, „americký kapitalista, který je znám jako zapřisáhlý nepřítel pokrokových zemí“ a který se v roce 1936 v Berlíně „ukázal jako obdivovatel hitlerovského režimu“, se to proto podle Svobodného slova pokusil změnit.³⁹⁰

Sekretář Amerického olympijského výboru Otto Mayer podle Svobodného slova „vydal pokyn, aby listy neotiskovaly tabulky nejúspěšnějších zemí, neboť olympijské hry jsou soutěží jednotlivců a celkové bodování prý nepřispívá přátelství mezi národy.“³⁹¹ Američané také údajně začali tvrdit, že olympijským vítězem se stává ta země, „jejíž representanti vyhráli olympijský lehkooatletický pořad“.³⁹²

Rudé právo den po skončení her napsalo, že nejúspěšnějšími sportovci v Helsinkách se stali ti z SSSR, kteří skončili na prvním místě v klasifikaci národů. Skvěle si podle něj vedli i Maďaři a Čechoslováci, kteří se vešli do první desítky. „To je dokladem, jak veliká péče je v těchto zemích věnována rozvoji tělovýchovy a sportu. Všichni čestní a pokrovní lidé na celém světě se radují nad úspěchy sportovců zemí tábora míru. (...) Sportovci kapitalistických zemí poznali sportovce Sovětského svazu, Československa, Maďarska a ostatních lidově demokratických zemí, seznamovali se s jejich radostným a šťastným životem.“³⁹³

Kromě toho Rudé právo čtenářům připomnělo, že sportovcům Sovětského svazu a zemím lidové demokracie šlo o mír, zatímco u Američanů tomu bylo očividně jinak, protože „sám buržoasní tisk vytrubuje do celého světa, že mezi účastníky her a nyní i mezi vítězi olympijských her je vrah korejských žen a dětí, Američan Whitfield.

Tento řemeslný vrah, který ještě do nedávna létal v Koreji jako bombardovací letec, byl Avery Brundagem vyreklamován z Koreje, aby se mohl připravit na olympijské hry.

Američan Whitfield, letec, který mezi mírumilovným obyvatelstvem severní Koreje rozséval zkázu a smrt, se stal olympijským vítězem.“³⁹⁴

³⁹⁰ Americké starosti o bodovací systém. Svobodné slovo, 3. 8. 1952, roč. 8, č. 182, s. 10.

³⁹¹ Tamtéž.

³⁹² Tamtéž.

³⁹³ DOLEJŠ, Václav. Sověští sportovci nejúspěšnější na olympijských hrách. Rudé právo, 4. 8. 1952, roč. 32, č. 203, s. 4.

³⁹⁴ Sport po americku. Tamtéž.

Zlatou medaili převzal od Averyho Brundageho, kterého článek vinil z účasti „zástupců lisymanovské kliky z jižní Koreje na olympijských hrách. Tito lidé se dostali do Helsink z výtěžků sbírky letců americké osmé armády, kteří ze svých prémie za vraždění korejských žen a dětí přispěli k jejich vyslání na olympijské hry.“³⁹⁵

S ohledem na Van Dijkovu teorii ideologického čtverce *Rudé právo* marginalizovalo Whitfieldovy dosažené úspěchy na olympijských hrách. Mal Whitfield zvítězil v Helsinkách na trati 800 m a ve štafetě na 4x400 m přidal stříbro. Navázal tak na dva zlaté a jeden bronzový kov z předešlých her v Londýně.³⁹⁶

V jiném článku neušli pozornosti ani západoněmečtí sportovci, resp. Dr. Bauwens, zástupce západoněmeckého fotbalového svazu. Před druhou světovou válkou působil jako rozhodčí při mnoha mezinárodních fotbalových utkáních, ale pak podle *Rudého práva* „převzal plně po nástupu nacistů k moci jejich ideologii rasové nadřazenosti a stal se největším pronásledovatelem demokraticky smýšlejících sportovců. Nacisti ho pověřili dohledem nad dodržováním nacistických zásad při všech fotbalových utkáních.“³⁹⁷ Právě on prý nařídil, aby mužstva před i po zápase zdravila hajlováním. V Helsinkách se „ukázal jako nepřítel všeho pokrokového“, když se podle *Rudého práva* vyslovil proti přijetí východního Německa do Mezinárodní fotbalové federace.

Následující číslo *Rudého práva* přineslo údajné ohlasy finského tisku po konci olympiády. „Všechen pokrokový tisk se shoduje v tom, že ještě na žádné olympiádě nedošlo k tak provokativnímu a záměrnému poškozování sportovců jako právě v Helsinkách, kde se rozhodčí z kapitalistických zemí ukázali jako věrní sluhové svých amerických chlebovárců.“³⁹⁸

Špatné verdikty sudích prý byly k vidění zejména v zápase, boxu a v soutěžích žen ve skocích z věže, „kde prostě určili rozhodčí na první tři místa americké závodnice, přestože všichni diváci na stadioně viděli jasnou převahu sovětských žen“.³⁹⁹

³⁹⁵ Tamtéž.

³⁹⁶ LITSKY, Frank. Mal Whitfield, Olympic gold medalist and Tuskegee airman, dies at 91 [online]. The New York Times [cit. 25-07-2019]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2015/11/20/sports/mal-whitfield-olympic-gold-medalist-and-tuskegee-airman-dies-at-91.html>.

³⁹⁷ *Kdo zastupuje západoněmecké sportovce*. Tamtéž.

³⁹⁸ *Sovětský svaz první v soutěži národů*. *Rudé právo*, 5. 8. 1952, roč. 32, č. 204, s. 4.

³⁹⁹ Tamtéž.

Pátého srpna vyšel v *Práci* článek Vladimíra Rohleny *XV. olympijské hry v Helsinkách významně přispěly věci míru*. „Ti, kteří předběhli svět ve svém životě hospodářském a kulturním, kteří stavějí už ve své krásné vlasti komunismus, přišli změřit své síly s ostatními i na poli tělovýchovném. Veliká mezinárodní zkouška sovětské fyskultury skončila naprostým úspěchem jejich representantů. Ukázala na všechny přednosti socialistického pojetí tělesné výchovy.

(...) *V době, kdy kapitalistický svět připravuje agresivní válku, v době, kdy vraždí smrtelnými bombami děti a ženy v Koreji, kdy nenávistně zabíjí francouzská soldateska ve Vietnamu a britské koloniální vojsko vypaluje malajské vesnice, v době, kdy protimírové intriky západních imperialistů dosahují vrcholu, v této době se konaly ve finském hlavním městě hry, které byly odedávna pořádány a vyhlášovány za hry mírové.*“⁴⁰⁰

I když se údajně finská buržoazie snažila myšlenku míru potlačit, myšlenka prý zvítězila díky mládeži z celého světa. Na hrách v Helsinkách zvítězila mírová myšlenka, což měly poznat miliony lidí. „*Ted' půjde ještě tížeji, ještě hůře obelhávat je kapitalistickou propagandou. Protože právě minulých čtrnáct dní je přesvědčilo, že není důvodu k tomu, aby byly národy dále od sebe oddělovány šovinistickou, nenávistnou, protisovětskou propagandou.*

Věc míru v Helsinkách zvítězila. A toto vítězství se rozlije mocnou ozvěnou do všech koutů světadílů, do všech koutů světa.

Věc míru bude žít a silnit, i když zhasl olympijský oheň. Protože my chceme a pracujeme pro mír na všechny časy, pro mírový vývoj světa, pro život radostný.“⁴⁰¹

Šestého srpna uveřejnila *Mladá fronta* text o olympijských „gentlemanech“. Američanka Jensenová při skoku do vody údajně neustále opakovala své pokusy na doporučení jednoho z trenérů anglických skokanů. „*A tak to co udělali rozhodčí při skocích Američanky Jensenové bylo neslýchaným zasahováním a ovlivňováním výsledku olympijské soutěže. Co by však neudělali západní gentlemani pro hezké oči miss Jensenové! Zejména, když se to líbí i strýčku Samovi.*“⁴⁰² *Mladá fronta* pominula

⁴⁰⁰ ROHLENA, Vladimír. *XV. olympijské hry v Helsinkách významně přispěly věci míru*. *Práce*, 5. 8. 1952, č. 184, s. 6.

⁴⁰¹ Tamtéž.

⁴⁰² *Olympijští „gentleman“*. *Mladá fronta*, 6. 8. 1952, roč. 8, č. 184, s. 3.

skutečnost, že Zoe Ann Olsen-Jensen byla díky stříbru v Londýně a bronzu v Helsinkách dvojnásobnou olympijskou medailistkou.⁴⁰³

O dva dny později přišla *Práce* s článkem *XV. olympijské hry – vítězství tábora míru*. I když se prý finská buržoazie a MOV snažily, „aby sportovní zápolení zastínilo politický význam her; nepovedlo se jim to“.⁴⁰⁴

„Olympijské hry v Helsinkách skončily tedy naprostým vítězstvím – politickým i sportovním – tábora míru. Čtrnáctidenní boje a soužití téměř sedmdesáti států potvrdily, že lze v míru a přátelství dospět k dorozumění mezi všemi národy. A ukázaly také, že pokroková socialistická tělesná výchova dohonila a předhonila tělesnou výchovu kapitalistických zemí.“⁴⁰⁵

Desátého srpna *Lidová demokracie* napsala o československé účasti ve finské metropoli. Podle listu dopadly hry lépe pro země tábora míru v porovnání se Západem. „A ještě něčemu jsme se naučili – dívat se ještě lépe na západní obchodníky se sportem. Oni se nezměnili ve svém pojetí sportu a ukázali to nejen na sportovištích, ale i na kongresech. Pro ně má význam jenom ten sportovec, který dosáhl nějakého ‚sensačního‘ výkonu. Ne Zátopek na cílové pásce v běhu na 5000 metrů, ale Angličan Pirie, který padl v poslední zatáčce před cílem, ne vítězný boj cyklistů na pásce, ale hromadný pád závodníků na úzké silnici, to byly fotografie, které byly vyráběny a nabízeny ve velkém množství. Neměli zájem o životosprávu atletů a treningové systémy v Československu, chtěli fotografie Zátopka a Dany, jak se líbají, jak pijí mléko, jak dávají květiny drátěným plotem davu zvědavců a podobné.“⁴⁰⁶

Dvanáctého srpna vydalo *Rudé právo* článek *V Helsinkách zvítězil mír*. „Na londýnských hrách ležel ještě stín uplynulé války. Skutečnost, že američtí sportovci zastupují zemi, jejíž vládnoucí třída – kapitalisté – připravují a chtějí rozpoutat novou válku, že převzali úlohu Hitlera, ta skutečnost nebyla tehdy tak patrná.“

⁴⁰³ Zoe Ann Olsen-Jensen [online]. Sports Reference [cit. 25-07-2019]. Dostupné z: www.sports-reference.com/olympics/athletes/ol/zoe-ann-olsen-jensen-1.html.

⁴⁰⁴ *XV. olympijské hry – vítězství tábora míru*. *Práce*, 8. 8. 1952, roč. 8, č. 187, s. 4.

⁴⁰⁵ Tamtéž.

⁴⁰⁶ *Čs. účast na olympijských hrách v Helsinkách*. *Lidová demokracie*, 10. 8. 1952, roč. 8, č. 188, s. 8.

*Lidu všech národů, který touží po životě a práci v míru, se ve čtyřech letech, které dělí olympijské hry v Londýně od Helsink, stalo jasným, že americký imperialismus nastoupil na místo hitlerovského fašismu. Američtí váleční štváči v těchto čtyřech letech napadli nejen severní Koreu, ale stále více dávají najevo, že chtějí ještě dále rozšířit válečný požár a zahájit útok proti Sovětskému svazu a zemím lidové demokracie.*⁴⁰⁷

Američané prý chtěli zneužít hry v Helsinkách podobně jako Hitler Berlín, o čemž svědčilo také to, že na hry vyslali největší výpravu v historii. Přítomnost Sovětského svazu a zemí tábora míru ale „překazila plány amerických kapitalistů na olympijských hrách v Helsinkách. Vítězství a úspěchy sovětských sportovců rozbily všechny pokusy dokazovat nadřazenost ‚amerického způsobu života‘ a svou účastí vtiskly olympijským hrám mírový charakter.

(...) Nejenom sportovci, ale všichni účastníci se v průběhu olympijských her na vlastní oči přesvědčili na desítkách a stovkách příkladů o špinavých pomluvách a vyhanosti amerických imperialistů rozšiřujících lži a pomluvy o zemích mírového tábora. Sportovci v čele se sportovci Sovětského svazu i na olympijských hrách znovu jasně dokázali, že všichni poctiví lidé touží po míru a že chtějí žít v míru.⁴⁰⁸ Rudé právo tak zdůraznilo pozitivní vlastnosti SSSR.

9.3.2 Československý tisk o Zátopkovi

Stejně jako v Londýně o čtyři roky dříve se o žádném z československých sportovců nepsalo v Helsinkách tolik jako o Zátopkovi. Před hrami 1948 se od Zátopka očekávala zlatá medaile. O čtyři roky později ve finské metropoli byl kopřivnický rodák považován za největšího favorita na pět a deset kilometrů a sám si před olympiádou stanovil, že pro Československo vybojuje dvě zlata.⁴⁰⁹ O maratónu se nemluvilo, protože Zátopek až do poslední chvíle nevěděl, jestli ho poběží.

Zátopkovi patřila titulní stránka časopisu *Ruch v tělovýchově a sportu* z 18. července. Pod jeho fotografií stálo: „Pevně vpřed jde naše tělovýchova k svým vysokým cílům: k posílení a utužení zdraví národa, k mravnímu růstu mládeže a k dobývání slávy naší vlasti. Olympijské hry v Helsinkách, které byly právě v těchto dnech zahájeny, jsou

⁴⁰⁷ DOLEJŠ, Václav. *V Helsinkách zvítězil mír*. Rudé právo, 12. 8. 1952, roč. 32, č. 211, s. 4.

⁴⁰⁸ Tamtéž.

⁴⁰⁹ BRABEC, Luboš. *Olympijské osudy*. Speciál deníku Sport. Praha: Ringier Axel Springer, 2012, s. 6.a

*jedním z prubírských kamenů vyspělosti naší tělovýchovy. Škpt. Emil Zátopek zosobňuje pak novodobý typ pokrokového sportovce. Jak výkony, které vykupuje nepředstavitelně tvrdou prací v přípravě, tak povahovými vlastnostmi, občanskou vyspělostí, bystrým rozhledem, nezdolným optimismem. Po boku spřátelených národů, v čele se Zátopky, dojdeme bezpečně k cílům nejvyšším.*⁴¹⁰

Mladá fronta 19. července napsala, že Zátopka na letišti po přeletu do Helsinek „zpovídali finští i jiní novináři, tahali ho za rukávy a zahrnovali podivnými otázkami. Buržoasní novinář musí přinést sensace, aby jeho noviny obstály v konkurenčním boji.“⁴¹¹

Zátopek odpověděl i na otázku, co říká na olympijské hry: „(...) Po prvé zúčastní se her sovětští sportovci, a to vtiskuje olympiadě charakter mírové manifestace. Ale olympiada by byla ještě významnější a slavnější, kdyby se jí zúčastnili zástupci největšího národa světa, sportovci lidové Číny.“⁴¹²

První zlato dobyl Zátopek 20. července na trati 10 000 m. „Stadion bouří a Emil letí po dráze stále rychleji. V rytmu jeho kroků, z celého pohybu tohoto vytrvaleckého giganta, čiší síla vůle a fyzická připravenost. Ten, který tu skupině nejlepších běžců tak hladce uniká, to je Zátopek ve své typické velikosti fenomenálního vytrvalce, Zátopek bojovník, Zátopek vzor! Jeho soupeřem je už jen čas. Před cílem nasazuje k finiši. Sprinter mezi vytrvalci! Bouřlivý jásot desetitisíců vítá statečného běžce v cíli,“ napsal 30. července *Ruch v tělovýchově a sportu* v článku *Triumf Emila Zátopka*.⁴¹³ Kopřivnickému rodákovi znovu patřila úvodní strana.

Redaktor Mašek ve sloupku vedle popisu prvního Zátopkova zlatého závodu v Helsinkách uvedl: „Hrstky reakcionářů, kterým je Emilova věrnost našemu lidově demokratickému zřízení solí v očích, se škodolibě těšily na Zátopkovu porážku. Ale proti těmto mizivým zrudám tu byla víra celého národa: Emil Zátopek zvítězí!“⁴¹⁴

O čtyři dny později zvítězil také na poloviční trati. Pětadvacátého července popsala *Práce* Zátopkův druhý úspěšný boj v Helsinkách formou sportovní reportáže.

⁴¹⁰ *Pevně vpřed*. *Ruch v tělovýchově a sportu*. 18. 7. 1952, roč. 7, č. 29, s. 1.

⁴¹¹ *Večer v olympijské vesnici*. *Mladá fronta*, 19. 7. 1952, roč. 8, č. 169, s. 5.

⁴¹² Tamtéž.

⁴¹³ *Triumf Emila Zátopka*. *Ruch v tělovýchově a sportu*. 30. 7. 1952, roč. 7, č. 30, s. 3.

⁴¹⁴ MAŠEK, Ota. *Říkali každému: Zátopek vyhrál!* Tamtéž.

„Ale Zátopek bojuje dál. Najednou vyrazí ze svého čtvrtého místa, obíhá soupeře, už je s nimi v jedné rovině. Do cíle zbývá ještě 100 metrů – vysílený Chataway klopýtá a padá, také mezi ostatními je rozhodnuto. Zátopek nádherným závěrem ubíhá svým soupeřům – ještě deset, pět metrů do cíle a ...“⁴¹⁵

V následujícím vydání *Práce* napsala, že se ve Finsku nemluvílo o nikom jiném než o Zátopkovi a že si ho Finové oblíbili skoro stejně jako své slavné sportovce Kohlemaina, Järvinena, Nurmiho a další. Závod na 5000 m *„Finové i zahraniční účastníci olympijských her považují za dosud největší, jaký světová historie sportu zaznamenala“*.⁴¹⁶

Po zisku dvou zlatých medailí, které si Zátopek stanovil jako cíl, pro Československý rozhlas prohlásil: *„Nejvíce mne těší, že jsem splnil svůj závazek, který jsem si letos v červnu dal, a že jsem nezklamal náš pracující lid.“*⁴¹⁷ *IDEOLOGIE*

Mašek v *Ruchu v tělovýchově a sportu* po Zátopkově vítězství na 5000 m napsal: *„Jméno Zátopek se stalo synonymem rychlosti, vytrvalosti, výkonnosti, spolehlivosti, bojovnosti, vůle. Nedivil bych se, kdyby přešlo jednou do slovníku jako společný výraz pro tyto vlastnosti. A zátopkovská pracovitost, svědomitost, smělost, odpovědnost by měla prolnout celý náš život. Pak by bylo po starostech s výsledky pětileté, se socialismem, pak bychom měli skutečně všichni vyhráno.“*⁴¹⁸ *IDEOLOGIE*

Po Zátopkově druhém zlatu se ten samý den ze zlaté medaile v hodů oštěpem radovala i jeho žena Dana. Oba spolu se zlatou čtyřkou s kormidelníkem obdrželi blahopřání od Československého svazu mládeže. *„Jsme na Vás hrdi a přejeme Vám mnoho dalších úspěchů, které jsou nevyvratitelným důkazem stále rostoucí vyspělosti tělovýchovy lidově demokratického státu a cenným přínosem v boji za mír.“*⁴¹⁹

⁴¹⁵ *Největší závod XV. olympijských her. Práce, 25. 7. 1952, roč. 8, č. 175, s. 4.*

⁴¹⁶ ROHLENA, Vladimír. *Na olympijských hrách vrcholí boje lehkých atletů. Práce, 26. 7. 1952, roč. 8, č. 176, s. 6.*

⁴¹⁷ DOLEJŠ, V. *Škpt. Emil Zátopek a Dana Zátopková získali další olympijské zlaté medaile. Rudé právo, 25. 7. 1952, roč. 32, č. 193, s. 4.*

⁴¹⁸ MAŠEK, Ota. *Vyhráno. Ruch v tělovýchově a sportu, 1. 8. 1952, roč. 7, č. 31, s. 9.*

⁴¹⁹ *Blahopřání ČSM olympijským vítězům. Mladá fronta, 26. 7., roč. 8, č. 175, s. 3.*

Podle Maška z *Ruchu v tělovýchově a sportu* měl jejich dvojitý zlatý úspěch i tu hodnotu, že pracující lid na něj odpověděl překračováním závazků. „*Abychom jednou dospěli k té vyspělosti jako v Sovětském svazu, abychom i u nás byli svědky a dělníky tak gigantických činů, které byly kdysi sny, jako je na příklad první stavba komunismu v SSSR, Volžsko-donský průplav, budeme potřebovat takové lidi zátopkovského ražení.*“⁴²⁰

Práce zkritizovala Francouze Marcela Hansenneho, kdysi jednoho z nejlepších běžců na 800 metrů, z něhož se stal redaktor *L'Equipe* sbírající podle *Práce* klepy. Údajně napsal, že Dana Zátopkova je vždycky rozčilená, když Emil běží, protože si myslí, že umírá. „*Něco takového se může opravdu objevit jen v kapitalistických novinách. Jejich náklad totiž úměrně stoupá s počtem uveřejněných nesmyslů.*“⁴²¹

Lidová demokracie den po zisku druhého Zátopkova zlata předjímala možnost, že československý běžec možná na maratonské trati získá třetí zlato po sobě. „*A to ještě Emil Zátopek neřekl poslední slovo. V neděli vyzkouší své síly v nejdelší běžecké trati – marathonu. Zátopkovi věří dnes celý svět, že to, co se nepodařilo dosud nikomu na světě, Zátopek dokáže. Vždyť zvítěziti v obou dlouhých olympijských tratích na dráze podařilo se pouze v r. 1912 finskému předchůdci slavného Nurmiho Kohlemainenovi ve Stockholmu.*“⁴²²

Devětadvacátého července označila *Lidová demokracie* vítězný Zátopkův hatrick za „*největší výkon v historii lehké atletiky*“.⁴²³ Znovu nechyběla ani reportážní forma maratonského závodu. „*A dál jde Zátopek sám – sám v boji s časem, zdraven desetitisíci diváky, kteří lemují trať – dopředu. Již se blíží Helsinkám. Ulice jsou plné, ti, kdo se nedostali na stadion, alespoň v trati chtějí zhlédnouti úsek nejslavnějšího závodu her. Již je Zátopek v předměstí Helsink, již vbíhá do parku před stadionem, kde všechno je ověněno desetitisíci diváky. Již vidí stadion, otevřenou marathonskou bránu... již nikdo nemůže ohrozit Emila Zátopka.*“⁴²⁴ Stranu doplnila společná fotografie Zátopkových.

⁴²⁰ MAŠEK, Ota. *D E Z. Ruch v tělovýchově a sportu*, 8. 8. 1952, roč. 7, č. 32, s. 8–9.

⁴²¹ *Olympijské zajímavosti*. *Práce*, 27. 7. 1952, roč. 8., č. 177, s. 8.

⁴²² *Ve čtvrtek dvakrát zněla čs. Hymna na olympijském stadionu v Helsinkách*. *Lidová demokracie*, 25. 7. 1952, roč. 8, č. 174, s. 4.

⁴²³ *Trojí vítězství E. Zátopka – největší výkon v historii lehké atletiky*. *Lidová demokracie*, 29. 7. 1952, roč. 8, č. 177, s. 4.

⁴²⁴ *Nové vítězství a zlatá medaile E. Zátopka*. Tamtéž.

Po Zátopkově triumfu v maratonu označilo *Svobodné slovo* československého atleta za nejlepšího běžce všech dob. „*Co se nepodařilo dosud žádnému z nejslavnějších atletů minulosti, dokázal důstojník čs. lidové armády.*“⁴²⁵ Psalo se o tom, že jeho světové rekordy budou pravděpodobně překonány, tak jak byly překonány rekordy běžců před ním. „*Lze však opravdu pochybovat, že se ještě kdy nalezne atlet s takovou zásobou sil, sportovec s takovou mravní vyspělostí a takovým bojovým odhodláním, aby dokázal – tak jako Zátopek – vyhrát tři olympijské vytrvalecké soutěže v rozpětí pouhých 168 hodin! O tomto výkonu můžeme bez nadsázky říci, že je rekordem všech rekordů.*“⁴²⁶

O triumfu v maratonu *Rudé právo* psalo takto: „*Jméno škpt. Emila Zátopka se rozletělo do celého světa a spolu s ním i jméno naší vlasti. A všude, kde máme přátele, zavládla radost. V kapitalistických zemích, kde dosud pracující žijí pod jhem vykořisťovatelů, se dělníci, rolníci a ostatní pracující radují nad úspěchem našeho atleta, příslušníka naší armády, jejímž úkolem je střežit mír a bdít o jeho posílení. Tento nový úspěch a olympijské vítězství škpt. Emila Zátopka je dokladem jeho nezlomné vůle, vytrvalosti a poctivé tvrdé přípravy.*“⁴²⁷

Práce 29. července uvedla, že Zátopek na všech tratích vytvořil nové olympijské rekordy. „*Byl to největší výkon atleta v historii olympijských her a potvrzením skvělých mravních i sportovních vlastností nejlepšího československého sportovce.*“⁴²⁸

Svobodné slovo také napsalo o divácích sledujících maraton přímo v ulicích: „*To byl ten finský pracující lid, který se nedostal do stadionu proto, že vstupenky byly prodány návštěvníkům platícím tvrdou valutou. A právě tento lid, který měl k Zátopkovi nejbliže, sledoval boj statečného Čechoslováka s nejpřímnějším nadšením.*“⁴²⁹

Třicátého července *Práce* citovala telegram Ústřední rady odborů věnovaný Zátopkovi. Podle telegramu byl pracující lid „*hrdý na příslušníka armády, který mu dal krásný příklad, jak čestně plnit a překračovat závazky. Nadšení Tvou nezdolnou vůlí a*

⁴²⁵ Čechoslovák škpt. Emil Zátopek – nejlepší běžec všech dob. *Svobodné slovo*, 29. 7. 1952, roč. 8, č. 177, s. 4.

⁴²⁶ Tamtéž.

⁴²⁷ DOLEJŠ, V. Škpt. Emil Zátopek trojnásobným vítězem XV. olympijských her. *Rudé právo*, 28. 7. 1952, roč. 32, č. 196, s. 4.

⁴²⁸ ROHLENA, Vladimír. Emil Zátopek se stal hrdinou XV. olympijských her. *Práce*, 29. 7. 1952, roč. 32, č. 178, s. 6.

⁴²⁹ Čechoslovák škpt. Emil Zátopek – nejlepší běžec všech dob. *Svobodné slovo*, 29. 7. 1952, roč. 8, č. 177, s. 4.

*obětavou vytrvalostí, dáme všechny své síly pro splnění Gottwaldovy pětiletky a posílení světového míru. Sláva československé tělovýchově! Sláva naší lidové armádě!*⁴³⁰

*Mladá fronta po zisku Zátopkova třetího zlata napsala: „Západním novinářům o jeho úspěších docházejí slova; nevědí, mají-li psát o Emilu jako o zázraku nebo nadčlověku, a soutěží mezi sebou ve vymýšlení nejhodnějšího pojmenování. Ve své honbě za sensací však vždycky budou vzdáleni pravé podstatě Emilových úspěchů, železné vůli, kterou Emil léta překonával potíže a neúspěchy, tvrdosti, se kterou zápasil proti úlevám a proti vlastnímu pohodlí, a houževnatosti ve splňování a překonávání denních úkolů a plánů.“*⁴³¹

V poslední červencový den tentýž list vydal komentář zabývající se tím, že finské noviny a ostatní západní deníky nazývaly Zátopka pohádkovým běžcem. *„Tak zakalil do nejtěžších sportovních i životních bojů své vrozené vlastnosti: železnou vůli, vytrvalost a bojovnost. A jakápak je to pohádkovost? Skutečnost je to, vlastnosti nového socialistického člověka to jsou! Tyto vlastnosti si může pevnou vůlí vypěstovat každý náš mladý člověk, každý dělník, družstevník, student.“*⁴³²

Význam Zátopkova úspěchu nespočíval jen v zisku zlatých medailí. *„Zátopkův triumf jde však mnohem hlouběji! Znovu přesvědčivě dokazuje, že v naší zemi, budující socialismus, jde tělovýchova správnou cestou, sleduje-li svůj zářný vzor, sovětskou fyskulturu, kde sportovců Zátopkova ražení jsou desítky a sta.“*⁴³³

Je to tedy *„velký a záslužný politický čin“* a jeho *„sportovní úspěch je hodnocen jako vlastenecký přínos při budování socialismu“*.⁴³⁴ Citoval se zde i Leninův výrok o tělesné výchově: *„Správně řízená a dobře prováděná tělovýchova znamená třicet procent blahobytu a padesát procent obrany státu!“*⁴³⁵

Vedoucí redaktor *Ruchu v tělovýchově a sportu* Karel Bureš z Helsinek napsal: *„Zátopek není ‚nadčlověk‘ – ‚superman‘ a podobně, jak o něm pošetile píší sensacelační západoevropští novináři. Zátopek je nadaný člověk, který svého úspěchu dosáhl*

⁴³⁰ Ústřední rada odborů zdraví olympioniky. Práce, 30. 7. 1952, roč. 32, č. 179, s. 4.

⁴³¹ Třetí vítězství Emila Zátopka na olympijských hrách. Mladá fronta. 29. 7. 1952, roč. 8, č. 177, s. 1.

⁴³² 31. července číslo 179, titulní strana Emil Zátopek

⁴³³ Tamtéž.

⁴³⁴ Tamtéž.

⁴³⁵ Tamtéž.

*neobyčejně tvrdou i houževnatou prací. V naší vlasti jsou sta talentovaných mladých lidí. Ty je třeba přivést k soustavné, poctivé tělovýchovné činnosti. Nemůže nám stačit jeden vynikající sportovec. Potřebujeme jich celé řady, potřebujeme, aby masově rostla zdatnost a výkonnost naší mládeže. Vychovat další Zátopy, to je konkrétní náplň hesla, které naše tělovýchova převzala od fyskultury sovětské: Za masovost, za rekordy!*⁴³⁶

Zátopkovo vítězství inspirovalo i v Československu. *Mladá fronta* uvedla, že skupina svazáků ve vesničce Hrdla na Litoměřicku na počest jeho úspěchů obsadila noční směnu při výmlatu, aby tak sklídila obilí v rekordním čase.⁴³⁷

Stejně noviny referovaly také o Zátopkově setkání s Gunderem Häggem, jenž prožil vrchol kariéry ve 40. letech a mimo jiné stanovil i světový rekord na 5000 m. Kvůli druhé světové válce však nedostal příležitost předvést své umění na hrách pod pěti kruhy. Podle *Mladé fronty* si s Häggem „ošklivě zahráli kapitalističtí obchodníci se sportem“, protože po návratu ze zájezdu z USA do vlasti byl diskvalifikován za porušení amatérských zásad. Hägg prý jen těžko mohl pochopit myšlenku, „že našim sportovcům se dostává všech podmínek k pěstování tělovýchovy a sportu za podpory státu. To on, jako sportovec kapitalistického světa, nezažil. (...) Nenávratně zapadli do minulosti u nás kapitalističtí vydřiduchové a spekulanti se sportem – žijeme v krásné přítomnosti, abychom budovali ještě lepší budoucnost. I ve sportu.“⁴³⁸

V předposlední červencový den informovalo *Rudé právo* o příjezdu sportovců z Čínské lidové republiky do Helsinek, které na letišti přivítal i Zátopek.⁴³⁹ Trojnásobný olympijský vítěz z Helsinek figuroval také v jiném článku, jenž zmínil, že navštívil poloostrov Jollas, kde se nacházel mezinárodní tábor demokratické mládeže.⁴⁴⁰

Druhého srpna nabídlo *Rudé právo* čtenářům další článek o Zátopkovi, jehož úspěchy „přinutily i kapitalistické novináře k tomu, aby napsali o šcpt. Zátopkovi konečně pravdu. Sami již chápou, že jejich vyprávění o lokomotivě, zázraku a pohádkovém běžci je směšné. (...) Buržoasní novináři museli přiznat, že ne ‚lokomotiva‘,

⁴³⁶ BUREŠ, Karel. *Za masovost, za rekordy!* Ruch v tělovýchově a sportu. 8. 8. 1952, roč. 7, č. 32, s. 2.

⁴³⁷ BALACH, Antonín. *Na počest vítězství Emila Zátopka obsadili noční směnu.* *Mladá fronta*, 31. 7. 1952, roč. 8, č. 179, s. 1.

⁴³⁸ *Minulost – a přítomnost.* *Mladá fronta*, 30. 7. 1952, roč. 8., č. 178, s. 3.

⁴³⁹ *Sportovci Čínské lidové republiky přijeli do Helsink.* *Rudé právo*, 30. 7. 1952, roč. 32, č. 198, s. 4.

⁴⁴⁰ DOLEJŠ, V. *Z průběhu dalších olympijských bojů.* Tamtéž.

ale velký bojovník a skvělý taktik Zátapek dokázal to, co se dosud nepodařilo žádnému atletu na světě. Vyhrát tři nejdelší závody olympiady a získat v deseti dnech své vlasti tři zlaté olympijské medaile. ⁴⁴¹

Redaktor *Rudého práva* Václav Dolejš napsal čtvrtého srpna o mírovém projevu poblíž Olympijského stadionu v přírodním amfiteátru Alppila, který zorganizovali Finský výbor obránců míru ve spolupráci s pokrokovými sportovci z Finska a jehož se zúčastnil i Zátapek.

„Shromáždění pracujících v Alppile se stalo významnou mírovou manifestací. Slovo Rauha-mír, zalétlo daleko za pahorky Alppily až k olympijskému stadionu a k mořskému pobřeží. Jeho rozšíření nezabránila ani účast celé řady členů policejního sboru. Oni, ani nikdo jiný nezabrání, aby mír našel cestu ke všem poctivým lidem Finska a aby i zde spravedlnost a právo zvítězily. ⁴⁴²

Olympijské hry shrnul po jejich konci Zátapek, jehož citovala *Lidová demokracie*. *„Byla to ta nejkrásnější a největší olympiáda. Byla tu mnohem lepší organizace než v r. 1948 v Londýně. Také prostředí vlivem velkého počtu pokrokových občanů bylo mnohem přátelštější. Historická účast Sovětského svazu měla dalekosáhlý význam pro mírové poslání her. Účastníci z celého světa se mohli na vlastní oči přesvědčit o vyspělosti sovětských fyskulturistiků, a o jejich velké snaze o zachování světového míru. Jako těžký stín na letošních olympijských hrách leží skutečnost, že již třetí rok trvající válečné řádění cizích intervenčních vojsk pod vedením amerických generálů proti korejskému lidu neutichlo ani po dobu těchto významných her. Tím více nás musí bolet, že představitelé jižní Koreje se mohli zúčastnit olympiady, zatím co sportovcům ze severní Koreje tato možnost dána nebyla právě tak, jako reprezentantům NDR. Za pobytu v Helsinkách jsme se znovu přesvědčili, že mezi sportovci celého světa a především mezi pracujícími není touhy po válce. Olympijské hry nám přinesly velmi cenné zkušenosti, jichž musíme náležitě využít zejména při výchově naší nové generace, abychom na příštích olympijských hrách byli ještě úspěšnější než letos.* ⁴⁴³

⁴⁴¹ *Velký triumf Emila Zátapka*. *Rudé právo*, 2. 8. 1952, roč. 32, č. 201, s. 4.

⁴⁴² DOLEJŠ, V. *Za mír a přátelství mezi národy*. *Rudé právo*, 4. 8. 1952, roč. 32, č. 203, s. 4.

⁴⁴³ *XV. olympijské hry v Helsinkách skončeny*. *Lidová demokracie*, 5. 8. 1952, roč. 8, č. 183, s. 4.

9.3.3 Československá výprava

Mladá fronta se čtvrtého července ohlédla za přípravou basketbalistů v Českých Budějovicích, kteří absolvovali přednášku ředitele Státního úřadu pro tělesnou výchovu a sport (SÚTVS) „soudruha Staňury“, který jim pověděl o svých zážitcích ze Sovětského svazu. Košíkáři navíc zhlédli v kině film *V týlu nepřítelů*, „jehož děj a obsah na všechny mocně zapůsobil, jak bylo zřejmo z diskuse o filmu, v níž byl zdůrazněn hrdinný boj korejské mládeže“.⁴⁴⁴

O den později se basketbalisty zabývala i *Práce*. Jejich příprava měla za úkol dosáhnout tří cílů – kromě zvýšení tělesné zdatnosti a zlepšení hry měla také „vytvořit z košíkářů politicky vyspělý a soudržný kolektiv“.⁴⁴⁵ Proto se konaly politicko-výchovné besedy, během kterých se probíraly události z domova i zahraničí. Zároveň měli košíkáři navázat na úspěch žen z Moskvy, které na mistrovství Evropy o dva měsíce dříve vybojovaly stříbrné medaile.

Následující den přinesla *Práce* článek o tom, že českoslovenští olympionici za sebou měli vynikající přípravu a k dispozici takové vybavení, o kterém dřívější reprezentanti pouze snili. „Dnes můžeme poslat 160 nejlepších sportovců na olympijské hry, aniž musíme pořádat nějakou olympijskou loterii, prodávat nálepky, známky, zápalky, nebo používat jiných prostředků k uhrazení nákladů, jako tomu bylo ještě před konáním XIV. olympijských her v Londýně. Nemusíme sáhnout k ponižujícímu žebrání, nepotřebujeme milodarů, neboť nejtědřejším mecenášem jsou pro nás dnes pracovitě ruce našich dělníků.“⁴⁴⁶

Československá výprava byla podle *Mladé fronty* nejpočetnější v dosavadní historii, jelikož se uhradila ze státního rozpočtu. „Díky péči naší vlády je o naši výpravu na olympijských hrách postaráno tak, jak ještě nikdy v historii a jak by nikdy nemohlo být v dřívější kapitalistické republice.“⁴⁴⁷

⁴⁴⁴ Naši košíkáři v přípravě na olympijské hry. *Mladá fronta*, 4. 7. 1952, roč. 8, č. 156, s. 3.

⁴⁴⁵ Úspěch žen v Moskvě závazkem pro košíkáře. *Práce*, 5. 7. 1952, roč. 8, č. 158, s. 6.

⁴⁴⁶ Po pilných přípravách ke splnění úkolu! *Práce*, 6. 7. 1952, roč. 8, č. 159, s. 8.

⁴⁴⁷ HLADKÝ, Miroslav. Ukázat i na olympijských hrách, že proti válce stojí nepřemožitelný tábor míru. *Mladá fronta*, 6. 7. 1952, roč. 8, č. 158, s. 5.

Osmého července informovalo *Rudé právo* čtenáře o složení olympijského slibu československých reprezentantů, k němuž došlo o den dříve.⁴⁴⁸ K slibu pronesenému Zátokem se *Rudé právo* vrátilo následující den. Zněl takto: „*Jsem si vědom cti, kterou mi prokazuje moje otčina tím, že budu reprezentovat sjednocenou tělovýchovu naší lidově demokratické republiky Československé na letních olympijských hrách v Helsinkách 1952. Slavnostně prohlašuji našemu pracujícímu lidu, který mě vysílá na letošní olympijské hry, že budu všechny povinnosti olympijského reprezentanta Československé republiky plnit ukázněně a svědomitě, přesně a čestně, že vynaložím všechny své síly pro čest a slávu naší drahé republiky, za vlast, za Gottwalda. Tak slibuji!*“⁴⁴⁹

Slibu se věnovala všechna sledovaná média. *Mladá fronta* napsala, že českoslovenští sportovci v síni Tyršova domu „*složili slavnostní slib čestné a důstojné reprezentace naší lidově demokratické republiky a československé sjednocené tělovýchovy*“.⁴⁵⁰ Mezi přítomnými byli předseda Československého olympijského výboru Vilém Mucha i náměstek předsedy vlády Zdeněk Fierlinger.

„*Zapojíme se do širokého proudu tělovýchovy Sovětského svazu a lidově demokratických zemí, budeme se učit z jejich method práce a techniky,*“ prohlásil Fierlinger.⁴⁵¹ Mucha promluvil o tom, že nadcházející hry „*mají nevšední výraz. Spočívá v tom, že se olympijské hry konají v době stupňujícího se válečného štvání a horečného zbrojení ze strany amerických imperialistů.*“⁴⁵²

Další den se pozornost *Rudého práva* obrátila k odletu první části československé výpravy. Psalo se o masovém rozvoji tělesné výchovy v Československu a o podpoře vlády a strany, jaké se předtím československým sportovcům ještě nikdy nedostalo. Zmiňuje se fakt, že do Los Angeles v roce 1932 jelo jen sedm účastníků, „*pro které byly ty nejnnutnější finanční prostředky – doslova milodary – vyžebrány*“.⁴⁵³

⁴⁴⁸ *Českoslovenští reprezentanti složili olympijský slib*. *Rudé právo*, 8. 7. 1952, roč. 32, č. 176, s. 4.

⁴⁴⁹ DAVIDEK, J. *Splní svůj slib*. *Rudé právo*, 9. 7. 1952, roč. 32, č. 177, s. 4.

⁴⁵⁰ *Olympijský slib 1952*. *Mladá fronta*, 9. 7. 1952, roč. 8, č. 160, s. 3.

⁴⁵¹ Tamtéž.

⁴⁵² Tamtéž.

⁴⁵³ *Dnes odletí první část naší výpravy do Helsink*. *Rudé právo*, 10. 7. 1952, roč. 32, č. 178, s. 4.

Doprava a pobyt v Helsinkách vyšly na čtyři miliony korun a další tři miliony byly věnovány československým sportovcům na přípravu. „*Jsou to opravdu velké částky, které dnes dává naše dělnická třída, náš pracující lid z výsledků své práce našim sportovcům. Je třeba, aby si to i oni stále uvědomovali. Aby si vzpomněli na příklad na ‚přípravu‘ našich vynikajících těžkých atletů Pšeničky a Skobly na olympiadu v roce 1932. Aby správně chápali, čím jsou naší vládě a pracujícím povinováni.*“⁴⁵⁴

Čtrnáctého července vyšel v *Rudém právu* článek *S myšlenkou na vlast a na mír půjdeme do olympijských bojů* od Viléma Muchy. „*Žádná naše předcházející výprava na olympijské hry neprošla takovými přípravami po stránce technické, ideologické a všestranné pomoci jako výprava letošní. Mnozí naši sportovní reprezentanti pamatují ještě doby, kdy byli i nejlepší naši sportovci závislí na milosti všelijakých ‚mecenášů‘, kdy byli odkázáni na obtěžování lidí sbírkami, na shánění darů, rozprodávání losů loterií, potupný prodej zápalek a podobně. Takováto ponižující situace je už jednou provždy za námi a už se k ní nikdy nevrátíme!*“⁴⁵⁵ Podle Muchy se po vítězství dělnické třídy věci změnily ve prospěch československé tělovýchovy.

Devatenáctého července *Svobodné slovo* převzalo od ČTK zprávu o tom, že ubytování v Otaniemi spolu s dalšími zeměmi lidové demokracie a SSSR československým reprezentantům výrazně prospívalo. „*Krásné společné večery v duchu družby a přátelství, filmová představení a kulturní podniky, z nichž nejzdařilejší bylo vystoupení nejpřednějších umělců moskevského Velkého divadla ve velké hale v olympijské vesnici v Otaniemi, připravily naše reprezentanty pro nastávající boje i psychologicky.*

Všichni českoslovenští účastníci letošních olympijských her jsou prodchnuti odhodláním houževnatě bojovat o každý úspěch pro čest a slávu naší vlasti v duchu hesla, které si již vytkli v Praze: ‚Za vlast, za mír, za presidenta Gottwalda.‘“⁴⁵⁶

⁴⁵⁴ Tamtéž.

⁴⁵⁵ MUCHA, Vilém. *S myšlenkou na vlast a na mír půjdeme do olympijských bojů*. Tamtéž.

⁴⁵⁶ ČTK. *Dnes začínají XV. olympijské hry*. *Svobodné slovo*, 19. 7. 192, roč. 8, č. 169, s. 4

Po Doležalově výhře v chůzi na 50 km se 22. července objevil v *Rudém právu* jeho výrok: „*Byl jsem povzbuzen nedělním Zátopkovým úspěchem. Děkuji československému pracujícím lidu, že nám umožnil pečlivou přípravu. Její zásluhou jsem dosáhl tohoto úspěchu.*“⁴⁵⁷

Třiadvacátého července zaslali olympionici po Zátopkově vítězství pozdravný telegram Gottwaldovi stejně jako předsedovi vlády Zápotockému, náměstkovi předsedovi vlády Zdeňku Fierlingerovi, ministru národní obrany arm. gen. dr. Alexeji Čepičkovi a tajemníkovi ÚV KSČ poslanci Jindřichu Uhrovi.⁴⁵⁸ Zajímavý je fakt, že to byli sami olympionici, kdo napsal čelním politikům, jelikož to zpravidla bývá naopak.

Vzrůstající medailová sbírka Čechoslováků měla ohlas i doma, jak napsal Hladký 25. července. „*Skvělé úspěchy našich reprezentantů v Helsinkách jsou podnětem našim pracujícím k dalšímu zvýšení pracovního úsilí.*“⁴⁵⁹

Budovatelé Přehrady mládeže totiž zaslali po Zátopkově vítězství a Doležalově stříbru telegram, v němž stálo: „*... my, budovatelé Přehrady mládeže a svazáci, sledujeme se zájmem váš hrdinný boj na XV. olympijských hrách. Podle vašeho vzoru povedeme i my boj s přírodou, a proto se zavazujeme na svých pracovištích zhospodárnit výstavbu a zrychlit tempo budování přehrady.*“⁴⁶⁰

Závazky pracujících lidí byly na denním pořádku, jak například prvního srpna uvedlo *Rudé právo*. „*Zaměstnanci n. p. Metalis Nejdek svými závazky ušetří mimo jiné 23.000 kg barevných kovů a další statisíce korun. Těmito závazky, kterých každou hodinu přibývá, vyjadřují pracující dík naší vládě a straně, která umožňuje všestrannou podporu našim sportovcům.*“⁴⁶¹

Šestadvacátého července napsala *Mladá fronta* o soutěži gymnastek. V poslední disciplíně, jíž byla hromadná vystoupení družstev žen, byly československé gymnastky podle přítomných odborníků i ostatních družstev nejlepší, ale rozhodčí je odsoudili na

⁴⁵⁷ *Velký boj čs. reprezentanta Doležala.* Rudé právo, 22. 7. 1952, roč. 32, č. 190, s. 4.

⁴⁵⁸ ČTK. *Pozdravné telegramy československých olympioniků.* Rudé právo, 23. 7. 1952, roč. 32, č. 191, s. 4.

⁴⁵⁹ HLADKÝ, Miroslav. *Naši veslaři získali Československu druhou zlatou medaili.* Mladá fronta, 25. 7. 1952, roč. 8, č. 174, s. 5.

⁴⁶⁰ Tamtéž.

⁴⁶¹ DOLEJŠ, Václav. *Z průběhu dalších olympijských bojů.* Rudé právo, 1. 8. 1952, roč. 32, č. 200, s. 4.

páté místo. „Pravděpodobně závěr cvičení našeho družstva – s vlajkami, s olympijskými kruhy a s mírovými holubicemi – byl trnem v očích některých rozhodčích z kapitalistických států, kde symboly míru jsou protistátním činem...“⁴⁶²

Mladá fronta psala také o tom, že zatímco úspěšná generace Němců a Finů odchází a bude je čekat pravděpodobně výsledkový pokles, v Československu to nebude díky „širokým masám příslušníků naší tělovýchovy“ problém. „Tato palčivá skutečnost byla jistě dalším polínkem, které přidalo na ohni zášti a nenávisti v duších kapitalistických rozhodčích při posuzování výkonů našich reprezentantů a reprezentantek, které se snažili pokorní služebníci imperialistů poškodit, aby co nejvíce snížili úspěch sportovců Sovětského svazu a zemí lidové demokracie.“⁴⁶³

Čtvrtého srpna porovnálo Rudé právo československé a americké sportovce. Zatímco Československo zajistilo vyslání sportovců na olympiádu a také jejich dlouhodobou přípravu „ze státních, společných rukama lidu vytvořených prostředků“, američtí sportovci museli uskutečnit veřejnou sbírku. Podle „amerického vysílače“ Svobodné Evropy (v článku je název této stanice uveden v uvozovkách) „by se Americká atletická unie prohršela na americkém lidu, kdyby se obrátila s prosbou o pomoc na Washington. Z toho vyplývá, že vláda ve Washingtonu není vládou amerického lidu.“

(...) Skutečnost, že američtí sportovci museli s prosíkem od domu k domu, zůstává však skutečností. Má ji na svědomí právě ta vláda, která sedí ve Washingtonu. Přechoťně dává stamiliony na vydržování armády řemeslných vrahů a špiónů, které rozesílá do celého světa, na rozněcování války.“⁴⁶⁴

Mladá fronta přinesla sedmého srpna prohlášení olympijského vítěze Zachary. „Zde v Helsinkách jsem si znovu ověřil, že naše mládež má skvělé možnosti, které kapitalistický stát své mládeži nemůže dát. V hledišti olympijského stadionu mladých lidí nebylo téměř vidět – nemají peníze! Na olympijský sport chodili jen bohatí měšťáci. To si uvědomuje jen ten, kdo tyto poměry sám vidí. Budu to u nás doma každému připomínat.“⁴⁶⁵

⁴⁶² Mírové holubice trnem v očích rozhodčích. Mladá fronta, 26. 7. 1952, roč. 8, č. 175, s. 3.

⁴⁶³ Tamtéž.

⁴⁶⁴ Washington usvědčen vlastními agenty. Tamtéž.

⁴⁶⁵ O Zacharově nečekaném úspěchu. Mladá fronta, 7. 8. 1952, roč. 8, č. 185, str. 3.

Téhož dne se v *Rudém právu* mluvilo o uvítání československých olympioniků v Praze, jehož se zúčastnili i Zápotocký, Čepička, Kopecký, Fierlinger, ministr státní kontroly Jan Harus a další ministři a tajemník ÚV KSČ Jindřich Uher. Program zahájil Fučíkův soubor „Písni míru“ a pražský pracující lid.⁴⁶⁶

Vydání *Ruchu v tělovýchově a sportu* z osmého srpna přineslo dvoustranu věnovanou všem československým medailistům, doplněnou o jejich fotky a krátké povídání.⁴⁶⁷ Některými z nich se časopis zabýval i v následujícím vydání. Například o Zacharovi, který vévodil titulní straně, tvrdil: „*Mládí Jána Zachary, jeho vysoká občanská vyspělost, vojenská kázeň a nadšené zanícení, s jakým skutečně plní vyznání vojáka: Sloužím lidu, jsou zárukou, že skvělý úspěch v Helsinkách není ještě vyvrcholením jeho práce pro čest a slávu naší tělovýchovy a naší vlasti.*“⁴⁶⁸

Jedenáctého srpna přišlo *Rudé právo* s poznatky československých zápasníků ve Finsku. Článek pojednával o tom, jak se Růžička, Athanasov, Sekal a Zeman spolu se svými vedoucími vydali do severofinského města Kemi a navštívili továrnu, aby viděli finské dělníky při práci, což se vedoucím továrny nezamlouvalo.

„*Tak velkou starost měli vedoucí činitelé továrny, aby se jejich dělníci neseznámili blíže s československými sportovci. Měli strach, aby se nedozvěděli něco o radostnějším a šťastnějším životě našeho pracujícího lidu. Prostý lid malého finského městečka Kemi si však našel cestu k našim sportovcům. A naši zápasníci velmi ochotně a rádi vyprávěli o naší vzdálené zemi.*“⁴⁶⁹

Lidová demokracie se 10. srpna vrátila k vystoupení československých sportovců ve finské metropoli. Z článku je patrné, jaký tlak média už tehdy na sportovce vytvářela a co od nich čekala. „*V Londýně jsme byli na dvanáctém místě, v Helsinkách na desátém a na příštích hrách musíme být na šestém místě. To budiž naším závazkem a cílem, za kterým půjdeme pevně a tvrdě. Talenty máme v řadách našich sportovců mimořádné, naše vláda podporuje tělesnou výchovu jako nikdy předtím, a proto vy, sportovci, musíte si dát*

⁴⁶⁶ *Nadšené uvítání našich olympijských reprezentantů.* Rudé právo, 7. 8. 1952, roč. 32, č. 206, s. 4.

⁴⁶⁷ BUREŠ, Karel. *Za masovost, za rekordy!* Ruch v tělovýchově a sportu, 8. 8. 1952, roč. 7, č. 32, s. 2–3.

⁴⁶⁸ Olympijský vítěz Ján Zachara. Ruch v tělovýchově a sportu, 15. 8. 1952, roč. 7, č. 33, s. 1.

⁴⁶⁹ *Poznatky našich zápasníků z Finska.* Rudé právo, 11. 8. 1952, roč. 32, č. 210, s. 4.

vysoké úkoly a vysoké závazky, abyste splnili ty naděje, které pracující lid celého Československa ve vás klade.“⁴⁷⁰

9.3.4 Sovětští sportovci

Kromě československých sportovců se největší prostor věnoval těm sovětským. Podle *Mladé fronty* olympijské hry sloužily k tomu, aby se zjistilo, jak moc se československá tělovýchova přiblížila sovětské fyskultuře, kterou měla za vzor. Největší význam her údajně tkvěl v první účasti sovětských sportovců na OH.

*„Sovětští sportovci přicházejí na olympijské hry pod praporem vznešené myšlenky míru. Přicházejí, aby ukázali celému světu, že jen tam, kde bylo odstraněno vykořisťování člověka člověkem, může rozkvést pravé lidské štěstí, vřelé vlastenectví a nekonečně bohatá kultura.“*⁴⁷¹

Světový imperialismus se podle *Mladé fronty* však bezpochyby *„bude snažit zabránit vítězství mírových myšlenek na olympijských hrách. (...) Reakční švédský a finský tisk, pracující v područí dolarového žoldu, přináší skreslené a nepravdivé zprávy o přípravách lehkých atletů, o životě v olympijské vesnici v Otaniemi, kde bydlí sovětská delegace společně s výpravami lidově demokratických zemí.“*⁴⁷²

To, že se českoslovenští sportovci učili od Sovětů, měl dokázat článek v *Mladé frontě* o koulaři Jiřím Skoblovi, který se šel podívat na americké atlety, od nichž se nepřiučil ničemu novému. *„A tak soudruzi, návštěva v Käpylä mi dala pocit sebevědomí. Nyní vím, že dovedeme už tolik, co mnohaletými zkušenostmi vyzbrojeni atleti američtí, že je můžeme dohonit, budeme-li se ještě více učit od sovětské fyskultury,“* řekl prý Skobla.⁴⁷³

Jednadvacátého července vyšlo na titulní straně *Rudého práva* oznámení, že Emil Zátopek vyhrál zlato na 10 km.⁴⁷⁴ Na čtvrté straně se rozebíral samotný závod, ve kterém se dočkal značné pozornosti také bronzový sovětský závodník Alexander Anufrijev.

⁴⁷⁰ Čs. účast na olympijských hrách v Helsinkách. Lidová demokracie, 10. 8. 1952, roč. 8, č. 188, s. 8.

⁴⁷¹ Aby olympijské hry byly svátkem přátelství a míru. Mladá fronta, 19. 7. 1952, roč. 8, č. 169, s. 1.

⁴⁷² Tamtéž.

⁴⁷³ Večer v olympijské vesnici. Mladá fronta, 19. 7. 1952, č. 169, s. 5.

⁴⁷⁴ DOLEJŠ, V. Škpt. Emil Zátopek olympijským vítězem v běhu na 10 km. Rudé právo, 21. 7. 1952, roč. 32, č. 189, s. 1.

„Mladý sovětský reprezentant, který běží svůj druhý mezinárodní závod v životě, svádí nádherný souboj se zkušenými běžci. Bojovnost a vytrvalost sovětského člověka zde slaví velký úspěch.“⁴⁷⁵ Stříbrný Alain Mimoun byl odsunut do pozadí.

Stejně pozornosti se Anufrijeva dočkal v *Lidové demokracii*. „Mimoun má již velký náskok, aby byl předstižen, ale Posti na třetím místě a čtvrtý Angličan Norris nemohou odolat živelnému úsilí sovětského vytrvalce Anufrijeva. Tento má dostatek sil, aby při svém druhém větším mezinárodním startu při pevných nervech se dovedl bít tak, jak se dovede jen člen sovětského národa a – získal pro svou zemi třetí místo a bronzovou medaili, před ostatními daleko známějšími vytrvalci.“⁴⁷⁶ Ani zde se více nemluví o Mimounovi.

Také *Svobodné slovo* se radovalo nejen ze Zátopkovy medaile. „A stejně radostnou je pro nás i skutečnost, že bronzovou medaili v tomto závodě získal mladý nadějný sovětský běžec Anufrijeva. Ještě pronikavějšího vítězství dobytá však sovětská fykultura v soutěži v hodu disku žen, když na stupních vítězů stanuly tři sovětské reprezentantky!“⁴⁷⁷

O Zátopkově prvním triumfu na deset tisíc metrů se informovalo, že jak Československo, tak SSSR se dostalo na stupně vítězů. Vedle Zátopka se měla na mysli diskařka Romašková. *Práce* napsala: „Do světa se rozlétly zprávy o sportovních triumfech zemí, které bok po boku bojují za upevnění míru a budováním socialismu stávají nezdolné hrázce proti imperialistickým pokusům vyvolat novou světovou válku.“⁴⁷⁸

Pozornosti neunikli v *Rudém právu* ani sovětské gymnasté, kteří do té doby získali pět zlatých, čtyři stříbrné a dvě bronzové medaile. „Tyto skvělé úspěchy dokázaly převahu a nesmírný růst tělovýchovy a sportu v zemích, kde se stal pánem pracující lid. Jen za péče, kterou věnuje vláda Sovětského svazu a vlády lidově demokratických zemí, se může

⁴⁷⁵ DOLEJŠ, V. Skvělý boj škt. Zátopka a sovětského reprezentanta Anufrijeva. Tamtéž, s. 4.

⁴⁷⁶ 10.000 m: Škt. Emil Zátopek 29:17 min. *Lidová demokracie*, 22. 7. 1952, roč. 8, č. 171, s. 4.

⁴⁷⁷ Škt. Zátopek získal zlatou medaili v novém olympijském rekordu. *Svobodné slovo*, 22. 7. 1952, roč. 8, č. 171, s. 6.

⁴⁷⁸ Emil Zátopek po druhé olympijským vítězem v běhu na 10.000 m. *Práce*, 22. 7. 1952, č. 172, s. 6.

tak rychle rozvíjet tělovýchova a sport. Jen zde mohou vyrůstat noví lidé tělesně zdatní, kteří pak dosahují světového prvenství ve sportu. ⁴⁷⁹

O čtyři dny později se v *Rudém právu* psalo o světových rekordech sovětských sportovců⁴⁸⁰, zatímco obhajobu zlata Boba Matthiase v desetiboji zmínilo *Rudé právo* pouhou větou.⁴⁸¹

Sovětští sportovci se radovali i z československých úspěchů. Miroslav Hladký 25. července napsal, že když veslaři získali druhé zlato, byli vedle členů své výpravy a členů Fučíkova souboru očekáváni i „*desítkami rozzářených sovětských veslařů, kteří jim první blahopřáli ke skvělému vítězství tak srdečným způsobem, jako by šlo o vítězství sovětských reprezentantů. Stejně jako objímali naši reprezentanti o několik chvil později vítěze ve skiffu, sovětského veslaře Tjukalova.*“⁴⁸²

Ze sovětských umístění se měli radovat také Čechoslováci, jak *Mladá fronta* poukázala o den později. „*Dana měla velkou radost nejen ze svého úspěchu, ale i ze skutečnosti, že první čtyři místa obsadily reprezentantky ČSR a SSSR.*“⁴⁸³

Třicátého července se ve *Svobodném slově* objevil komentář, který se zabýval tím, že se Američané nejdříve na Sověty „*dívali jako na obyvatele Marsu*“, jelikož skočili na propagandu amerického tisku. „*Teprve při bližším poznání zjistili, jak lživá je propaganda novinářů placených Wall Streetem. Vždyť sovětští sportovci se ukázali jako skvělí sportovní přátelé.*“⁴⁸⁴

Druhého srpna publikovala *Lidové demokracie* článek referující o maďarském pohledu na olympiádu očima předsedy Maďarského olympijského výboru Gustava Sebes, se kterým si promluvil nejmenovaný zpravodaj ČTK. Sebes si pochvaloval společné ubytování s reprezentanty Sovětského svazu, které „*mělo velké klady, spočívající především ve výměně zkušeností a vysoké úrovni zdejšího kulturního života,*

⁴⁷⁹ DOLEJŠ, V. *Sovětští gymnasté olympijskými vítězi v mužstvech i jednotlivcích*. *Rudé právo*, 23. 7. 1952, roč. 32, č. 191, s. 4.

⁴⁸⁰ *Další světové rekordy sovětských sportovců*. *Rudé právo*, 27. 7. 1952, roč. 32, č. 195, s. 6.

⁴⁸¹ *Z průběhu dalších olympijských bojů*. Tamtéž.

⁴⁸² *Naši veslaři získali Československu druhou zlatou medaili*. *Mladá fronta*, 25. 7. 1952, roč. 8, č. 174, s. 5.

⁴⁸³ *Zátopek splnil svůj závazek: vyhrál i běh na 5 km*. *Mladá fronta*, 26. 7. 1952, roč. 8, č. 175, s. 3.

⁴⁸⁴ *Bez komentáře*. *Svobodné slovo*, 30. 7. 1948, roč. 8, č. 178, s. 4.

který byl důležitým činitelem v dosažení úspěchů“.⁴⁸⁵ V závěru podotkl, „že jejich zásluhou a zásluhou reprezentantů lidově demokratických států získaly olympijské hry mírový charakter“.⁴⁸⁶

Třetího srpna Rudé právo uvedlo, že „sovětští rohovníci, z nichž se šest probodovalo do semifinale a dva do finále, byli jen zásluhou nesprávného rozhodování rozhodčích z kapitalistických zemí připraveni o zlaté olympijské medaile“⁴⁸⁷ a proto získali jen dvě stříbra (za třetí místo se v boxu medaile neudělovala).

O údajném poškozování sovětských boxerů rozhodčími pojednával také článek *Provokace rozhodčích při olympijském rohovnickém turnaji*. I přes napominání rozhodčích ale sovětští rohovníci postupovali dál a dál. „Když již tedy nešlo nic jiného, přistoupili kapitalističtí nohsledové k otevřené provokaci a prohlásili sovětské rohovníky za poražené v zápasech, které tito v ringu jasně vyhráli, a to ve vrcholných finalových bojích, kde se rozhodovalo o prvních místech jednotlivých kategorií.“⁴⁸⁸

Rohovnický turnaj podle Rudého práva ukázal, „jaké cíle sledovali na XV. olympijských letních hrách kapitalističtí nepřátelé tábora míru. Oslabovat význam skvělých výkonů reprezentantů zemí tábora míru, zabránit tomu, aby sportovci Sovětského svazu a zemí lidové demokracie dokázali, že i v rohovnickém sportu jsou nejlepší na světě. Tito lidé připravili reprezentanty zemí tábora míru o olympijské medaile, ale celý svět již dnes ví, že to byli především reprezentanti Sovětského svazu a zemí lidové demokracie, kteří na olympijském rohovnickém turnaji v Helsinkách podávali výkony nejlepší světové úrovně.“⁴⁸⁹

Podle Svobodného slova olympijské hry splnily své mírové poslání díky zástupců sportovců zemí tábora míru, v jejichž čele stanul Sovětský svaz. Zmínilo se také, že k posílení míru pomohli i Čechoslováci, jejichž úspěchy byly zastíněny pouze „triumfálním nástupem reprezentantů sovětské fyskultury, kteří doslova – přišli, viděli a

⁴⁸⁵ *Předseda Maďarského olympijského výboru Gustav Sebes o olympiádě*. Lidová demokracie, 2. 8. 1952, roč. 8, č. 181, s. 4.

⁴⁸⁶ Tamtéž.

⁴⁸⁷ DOLEJŠ, V. *Zachara získal Československu sedmou zlatou medaili*. Rudé právo, 3. 8. 1952, č. 202, s. 6.

⁴⁸⁸ DOLEJŠ, V. *Provokace rozhodčích při olympijském rohovnickém turnaji*. Tamtéž.

⁴⁸⁹ Tamtéž.

zvítězili. Vítězili nejen na dráze olympijského stadionu, ale zvítězili především v srdcích mírumilovných účastníků olympijských her a pracujícího lidu Finska.

(...) *Olympijský oheň dohořel – plamen míru však hoří v našich hrudích stále silněji.*⁴⁹⁰

O dva dny později *Svobodné slovo* napsalo, že Sověti porazili Ameriku. „*Tím se jasně před zraky sportovců celého světa potvrdilo, že socialistické zřízení umožňuje nejvyšší rozmach tělesné výchovy a sportu a že také po organizační a metodické stránce stojí sovětská fyskultura na nejlepších základech.*

Je tomu tak na všech polích lidské činnosti, ať již jde i tělovýchovu nebo sport, vědu a umění, či o hospodářskou výstavbu. Právě v okamžiku, kdy sovětská fyskulturníci v Helsinkách dokazovali svou převahu nad svými soupeři, přistupoval sovětský lid k slavnostnímu otevření Volžsko-donského průplavu, velkolepého díla socialistické výstavby a nejmohutnější stavby v dějinách lidstva vůbec. Znovu a znovu dokazuje sovětský lid velkou tvůrčí sílu socialistické myšlenky, uskutečňované činy a obrácené zcela na zachování a udržení míru mezi všemi národy celého světa.

Je však jisto – a výkony a duch sovětských fyskulturníků to znovu potvrzují – že kdyby váleční štváči se odvážili rozpoutat nový světový válečný požár, stihl by je strašlivý knock-out, z něhož by se již nevzpamatovali.

(...) *Necht' naše tělovýchova pomáhá nám sjednotit celý národ a vychovávat zdatnou a ukázněnou mládež, schopnou plnit velké úkoly naší socialistické výstavby.*⁴⁹¹

Rudé právo osmého srpna informovalo, že v klasifikaci národů se SSSR se 494 body podělil o první místo s USA.⁴⁹² Celkově Sověti vybojovali 71 medailí (22 zlatých, 30 stříbrných a 19 bronzových). V závěru jiného článku *Úspěchy sovětských sportovců na olympijských hrách* se psalo o neobjektivním posuzování rozhodčích, jak o tom psal zahraniční i sovětský tisk. „*A zároveň soudci některým americkým sportovcům, zvláště v posledních dnech utkání, nezaslouženě přisuzovali vítězství.*

⁴⁹⁰ *Olympijský plamen nezhasl.* Svobodné slovo, 5. 8. 1952, roč. 8, č. 183, s. 6.

⁴⁹¹ *Pražský pracující lid nadšeně uvítal naše vítězné olympioniky.* Svobodné slovo, 7. 8. 1952, roč. 8, č. 185, s. 1.

⁴⁹² *Konečné pořadí zemí zúčastněných na XV. olympijských hrách.* Rudé právo, 8. 8. 1952, roč. 32, č. 207, s. 4.

Není pochyb, že při spravedlivém rozhodování ve všech druzích sportu by sportovci Sovětského svazu a některých jiných zemí získali mnohem více medailí. ⁴⁹³

Devátého srpna otisklo *Rudé právo* zprávu od TASSu o vítání sovětských olympioniků v Moskvě.⁴⁹⁴ O dva dny později se v článku *Vítězové* ohlédlo *Rudé právo* za sovětskými sportovci. V tom samém textu se psalo také o otevření Volžsko-donského Leninova průplavu, který oznámil rozhlas. „*Ivan Maximovič Zotov si utřel upracovanou žilnatou rukou slzu, která mu pomalu stékala po tváři. Kolchozník Zotov se nedávno dožil svých 87. narozenin. Kolikrát za prožité roky se Ivan Maximovič chmurně díval na sluncem spálenou, nemilosrdnými suchými větry vysušenou půdu rodné vesnice a toužil, tolik toužil po vodě. Kolikrát šel v procesí za popelem a modlil se za déšť. Ale zůstalo u snů, u horoucích přání; voda nebyla, půda jeho rodné vesnice prahla dál v žáru nemilosrdného slunce. Až dnes ráno po dlouhých desítkách let Ivan Maximovič viděl, jak na kolchozní pole tekla vytoužená vlaha. Starý ruský rolník se nestydí za své slzy. Jsou to slzy hrdosti nad krásnou sovětskou vlastí...*“⁴⁹⁵ Do toho hlasatel oznamoval další a další vítězství sovětských sportovců, komsomolce Borise Gureviče v zápase a Johannese Kotkase v boxu, jenž ve finále zdolal Růžičku.

Psalo se i o Estonci Kotkasovi, který v době, kdy země byla buržoazní, pracoval v Tartu jako mechanik a přátelé mu vyprávěli „*o novém sovětském Rusku, o obrovských úspěších jeho průmyslu, o mnohých vítězstvích, která získávali sovětské lidi v mírové budovatelské práci. Johannes Kotkas znal utrpení estonského lidu, pozoroval život v rodné zemi a celým srdcem toužil po novém, šťastném životě, jehož zář přicházela z východu. A když vyšlo nad Estonskem slunce svobody, začal Johannes Kotkas spolu se sovětským lidem budovat nový život. V letech Velké vlastenecké války vstoupil Kotkas, tehdy již známý sportovec, do armády, aby bránil svou velikou vlast.*

Rok 1944 byl pro Johannese Kotkase zvlášť památný. V tomto roce byl přijat za kandidáta členství Všesvazové komunistické strany bolševiků.

Komunista Kotkas se začal novým způsobem dívat na život, na svou práci, na sport.

⁴⁹³ *Úspěchy sovětských sportovců na olympijských hrách.* Tamtéž.

⁴⁹⁴ TASS. *Nadšené uvítání vítězných sovětských olympioniků v Moskvě.* *Rudé právo*, 9. 8. 1952, roč. 32, č. 208, s. 4.

⁴⁹⁵ *Vítězové.* *Rudé právo*, 11. 8. 1952, roč. 32, č. 210, s. 4.

(...) *Hlasatelův hlas umlkl. Jak krásný, radostný a opravdu bohatý byl tento den...*⁴⁹⁶

Rozhlasovému hlasu prý naslouchali i obyvatelé Tallinnu, kde Kotkase zvolili poslancem městského sovětu.

Devátého srpna vyšel v *Lidové demokracii* článek o maďarském úspěchu v Helsinkách, který se připisoval „*velkorysé podpoře, kterou stát lidu poskytuje tělesné výchově*“ a také „*pomoci a příkladu sovětské tělesné výchovy pro maďarský sport*“.⁴⁹⁷ Rovněž se museli vyrovnat s nepřízní rozhodčích. Dále se debatovalo o sovětském úspěchu. „*Jak si možno vysvětlit, že Sovětský svaz je najednou v čele všech sportovních národů se starými sportovními tradicemi? Vysvětlení je toto: sovětské lidi již dávno překonali starý kapitalistický vykořisťovatelský řád. Vláda Sovětského svazu činí vše, aby milionům sovětských občanů dala všechny možnosti k provozování sportu.*“⁴⁹⁸

Týden po skončení her vyšel ve Svobodném slovu článek *Nejcennější olympijské medaile sportovců Sovětského svazu*. „*Sovětské lidi již dávno překonali starý kapitalistický vykořisťovatelský řád, který lidi zmrzačuje, který po milionech dusí lidské síly a schopnosti. Vláda Sovětského svazu činí vše, aby milionům sovětských občanů dala všechny možnosti k provozování sportu. Úspěchy této velkorysé péče se dostavily.*“⁴⁹⁹

Sovětské sportovci „*si získali sympatie účastníků i diváků svým velkým mistrovstvím, morálními vlastnostmi, kázní a přátelským poměrem ke všem soupeřům. Vždyť sportovci této země byli vždy mezi prvními, kteří stiskli ruku svým přemožitelům, byli vždy prvními tam, kde bylo zapotřebí rady anebo pomoci.*“

(...) *Ale olympijské hry nebyly jen výsledky, body či medaile. Účastí sportovců Sovětského svazu se jim vrátilo pravé a nejdůležitější mírové poslání. A právě za tuto účast, za vytvoření mírového ovzduší mezi sportovci pěti světadílů, za prohloubení přátelství mezi všemi národy zasluhuje Sovětský svaz medaili nejkrásnější – medaili míru!*⁵⁰⁰

⁴⁹⁶ Tamtéž.

⁴⁹⁷ *Skvělý úspěch Maďarska na olympijských hrách*. Lidová demokracie, 9. 8. 1952, roč. 8, č. 187, s. 4.

⁴⁹⁸ Tamtéž.

⁴⁹⁹ *Nejcennější olympijské medaile sportovců Sovětského svazu*. Svobodné slovo, 10. 8. 1952, roč. 8, č. 188, s. 8.

⁵⁰⁰ Tamtéž.

Šestnáctého srpna přinesla *Práce* údajnou úvahu nizozemského tisku o SSSR. „*Nebylo jediného sovětského sportovce, jehož vystupování by nebylo dokonalé. (...) Sovětští sportovci, kteří se po prvé účastnili olympijských her, ukázali, že jsou nejlepšími sportovci na světě.*“⁵⁰¹ I když někdy neuspěli, přijali prý porážku čestně. „*Pokud jde o sportovní výkony, byli sovětští reprezentanti v mnohých sportech nedostižní. Sovětský svaz si získal v Helsinkách velké sympatie, neboť vystoupení sovětských sportovců na XV. olympijských hrách ukázalo všem jejich velkou touhu po míru.*“⁵⁰²

9.3.5 Miroslav Hladký

Olympijské zpravodajství v *Mladé frontě* v Londýně i v Helsinkách měl na starost především Miroslav Hladký, který vedl sportovní rubriku tohoto deníku v letech 1945 až 1956.⁵⁰³ Hladký byl jedním z nejvýraznějších představitelů toho, jak se sportovní zpravodajství z olympijských her během čtyřletého cyklu změnilo.

Hladký, který se narodil druhého března 1919, byl od roku 1945 členem Svazu českých novinářů a od stejného roku rovněž členem KSČ.⁵⁰⁴ „*Sportovní rubrika pod vedením Miroslava Hladkého vedla v nápaditosti grafické úpravy a titulků. Líbila se svěžest stále nových rubrik a příloh, vtipné poznámky a čtivé reportáže,*“ prohlásil v knize *Generace 45* Hladkého kolega Václav Kraus.⁵⁰⁵

Hladkého politické přesvědčení bylo patrné už z olympijského zpravodajství z Londýna. V komentáři po skončení her 17. srpna napsal: „*Po stránce společenského vývinu se domnívám, že jsme – i při všech zjevných chybách – jedním z nejpokrokovějších států světa, a že směr, kterým se ubíráme, je správný a nedostatky, které se nám projevují, jsou pouze jeho přechodným zjevem, který prodělají všechny státy, až jednou budou náš směr následovat.*“⁵⁰⁶

⁵⁰¹ *Sovětští sportovci přijeli a zvítězili.* *Práce*, 16. 8. 1952, roč. 8, č. 194, s. 6.

⁵⁰² Tamtéž.

⁵⁰³ KAČANYIOVÁ, Aneta. *Miroslav Hladký jako novinář a vysokoškolský pedagog.* Praha, 2012. Bakalářská práce (Bc.), s. 15.

⁵⁰⁴ Tamtéž, s. 8.

⁵⁰⁵ SÍGL, Miroslav, ed. a HOŘEC, Jaromír, ed. *Generace 45: [pamětníci Mladé fronty 1945-1950].* Praha: Riopress, 1997. 271 s. ISBN 80-85611-42-2, s. 16.

⁵⁰⁶ HLADKÝ, Miroslav. *XIV. olympijské hry a olympijské hry jako takové vůbec.* *Mladá fronta*, 17. 8. 1948, roč. 4, č. 191, s. 6.

Už čtvrtého srpna 1948 srovnal život v Československu a Anglii *že u nás lidé více vydělají a mohou si víc koupit a – že nám náš budovatelský elán pomůže dříve překonat všechny obtíže. A ještě něco: nemohou pochopit, že u nás lidé zehrají na poměry a pěstují nesmyslnou a bezpodstatnou šeptandu, které se Angličané sami upřímně smějí.*⁵⁰⁷

Hladkého ideologické přesvědčení z článků o Helsinkách doslova prýštilo. Šestého července uveřejnil text *Ukázat i na olympijských hrách, že proti válce stojí nepřemožitelný tábor míru. Začíná se slovy: „Za čtrnáct dní budou v Helsinkách zahájeny XV. olympijské hry. Stane se tak v době, kdy na celém světě mohutní a sílí tábor míru; v době, kdy se celý kapitalistický západ otřásá zmatkem, štvanicemi a přípravami nové světové války.*⁵⁰⁸

Napsal také o tom, že SSSR a lidově demokratické státy jely na olympiádu „*jako sportovní vyslanci společného úsilí poctivých lidí za světový mír*“.

(...) *Temné reakční světové síly se připravují zneužít olympijských her k provokacím proti Sovětskému svazu a pokrokovým zemím*“⁵⁰⁹ o čemž svědčí to, že nemohou startovat sportovci z NDR na rozdíl od západních Němců.

Olympijský výbor neuznal NDR s odůvodněním, že ho přijme do olympijského výboru tehdy, „*až bude členem jednotlivých světových sportovních federací*“.⁵¹⁰ Jenže tyto federace, které údajně byly také ovládnuty „*mechanickou buržoasní většinou*“ (podobně jako MOV), odmítali přijmout NDR do té doby, než se stane členem olympijského výboru. „*Je to neslýchaná provokace, ukazující podle metody kapitalistů.*“⁵¹¹

Podobně prý MOV odmítal pustit na hry i sportovce Čínské lidové republiky. „*Uvažoval však o povolení startu ‚sportovních‘ vyslanců zrádce čínského lidu Čankajška, jehož žoldnéři drží dosud ostrov Tajvan.*“⁵¹² Nakonec ale od této myšlenky upustil,

⁵⁰⁷ HLADKÝ, Miroslav. *Olympiada se všech stran*. Mladá fronta, 4. 8. 1948, roč. 4, č. 180, s. 3.

⁵⁰⁸ HLADKÝ, Miroslav. *Ukázat i na olympijských hrách, že proti válce stojí nepřemožitelný tábor míru*. Mladá fronta, 6. 7. 1952, roč. 8, č. 158, s. 5.

⁵⁰⁹ Tamtéž.

⁵¹⁰ Tamtéž.

⁵¹¹ Tamtéž.

⁵¹² Tamtéž.

protože jinak „by tato nehorázná provokace vyburcovala odpor celé světové veřejnosti“.

513

Desátého srpna vyšel v *Mladé frontě* Hladkého článek „*Miss Universum*“ – „vyvrcholení“ *olympijských her*. Po skončení olympijských her vystoupila na vedlejším olympijském stadionu Miss Universe Armi Kuusela. „*Jde o buržoasní slečinku, která se přihlásila do mezinárodní soutěže krásy, řízené americkými obchodními kruhy ve všech kapitalistických zemích.*“⁵¹⁴

To, že američtí obchodníci udělali z Kuusely miss, otevřelo prý americkému kapitálu cestu do Finska na úkor Anglie. „*Americký kapitál ve Finsku sleduje ovšem ještě jiný cíl. Chce si z Finska, sousedního státu s SSSR, udělat svou válečnou základnu pro svůj výboj. Proto má tak velký zájem na skandinávských státech a proto „Miss Universum“ udělal Finku, aby humbukem a reklamou kolem ní co nejvíce do Finska prorazil.*“⁵¹⁵ Text navíc doplnila fotka sedícího strýčka Sama, za nímž planul oheň a nad ním pět olympijských kruhů. Uvnitř každého z nich byl vyobrazen symbol dolaru.

Jak je uvedeno v nadcházející kapitole o fučíkovcích, vedoucího tohoto pěveckého souboru Pavel Kohout psal pravidelné komentáře do *Mladé fronty*. Právě Kohout s Hladkým po hrách vydali knihu *Olympijský zápisník*, která se ohlédla za Helsinkami a zaměřila se na československé a sovětské reprezentanty.⁵¹⁶

9.3.6 Fučíkovci

Československou výpravu doplnil kromě sportovců také Fučíkův pěvecký soubor „ze závodu *Auto-Praga, laureát III. světového festivalu mládeže a studentstva za mír v Berlíně*“,⁵¹⁷ jak napsalo *Rudé právo* osmého července v souvislosti se složením slavnostního slibu olympioniků. *Mladá fronta* uvedla, že se sportovci odjede i 110členná výprava Fučíkova souboru, aby se Finové mohli seznámit s naším lidovým uměním a aby jim pomohli v jejich boji za světový mír. Soubory měly přivést i SSSR, Rumunsko a

⁵¹³ Tamtéž.

⁵¹⁴ HLADKÝ, Miroslav. „*Miss Universum*“ – „vyvrcholení“ *olympijských her*. *Mladá fronta*, 10. 8. 1952, roč. 8, č. 188, s. 6.

⁵¹⁵ Tamtéž.

⁵¹⁶ KAČANYIOVÁ, Aneta. *Miroslav Hladký jako novinář a vysokoškolský pedagog*. Praha, 2012. Bakalářská práce (Bc.), s. 8.

⁵¹⁷ *Českoslovenští reprezentanti složili olympijský slib*. *Rudé právo*, 8. 7. 1952, roč. 32, č. 176, s. 4.

Maďarsko.⁵¹⁸ Soubor měl „ukázat všemu finskému lidu a poctivým sportovcům ze západních zemí, jak šťastně žije dnes naše mládež a lid v lidově demokratické Československu“.⁵¹⁹

O souboru psaly všechny noviny, ale nejvíce prostoru se mu dostalo v *Mladé frontě*, kde pravidelně vycházela rubrika Fučíkovci ve Finsku, kterou psal jeho umělecký vedoucí Pavel Kohout.

Olympijská znělka Fučíkova souboru (hudba Jan Zelenka, slova Pavel Kohout), měla být ke slyšení denně v češtině, ruštině, angličtině a finštině. Soubor měl „pomáhat vytvořit z olympijských her manifestaci přátelství národů a jejich odhodlání ubránit světový mír“.⁵²⁰

„Nebude to snadné. O mírové ovzduší olympijských her bude sváděn tuhý boj, neboť světová reakce hodlá zneužít olympijských her v kapitalistickém Finsku, ovládaném 20 velkokapitalistickými rodinami, většinou švédskými, pro své záměry, podobně jako Hitler zneužil v roce 1936 olympijských her v Berlíně pro svůj fašistický výbor. Proto píseň míru musí znít hlasitě.“

(...) Všichni naši závodníci musí mít neustále na mysli, že každý jejich úspěch je nejenom úspěchem naší nové tělovýchovy, ale že je úspěchem i celého tábora míru, který budou spolu se sportovci Sovětského svazu a sportovci z ostatních lidově demokratických států na olympijských stadionech v Helsinkách zastupovat. Toto vědomí je velkou silou, která musí vystupňovat pocit odpovědnosti každého účastníka naší výpravy.

Zkušenosti z minulých olympijských her v Londýně a naposled ze zimní části letošních olympijských her v Oslo ukazují, že naši reprezentanti budou vystaveni mnoha provokačním rozsudkům, že jejich výkony nebudou rozhodčími z kapitalistických států spravedlivě oceňovány a podobně. S tím musíme počítat. Jde však o to, aby v rytířském boji vydali ze sebe všechny síly a dosáhli co nejlepších výkonů. Aby ve svém vystupování ukazovali nového člověka, který roste v naší republice.“⁵²¹

⁵¹⁸ HLADKÝ, Miroslav. *Ukázat i na olympijských hrách, že proti válce stojí nepřemožitelný tábor míru*. Mladá fronta, 6. 7. 1952, roč. 8, č. 158, s. 5.

⁵¹⁹ *Společný večer souboru Julia Fučíka a olympijských reprezentantů před odjezdem do Finska*. Mladá fronta, 10. 7. 1952, roč. 8, č. 161, s. 2.

⁵²⁰ *Reprezentanti míru*. Mladá fronta, 12. 7. 1952, roč. 8, č. 163, s. 5.

⁵²¹ Tamtéž.

Dvacátého července napsal Kohout o výpravě souboru do osady Vajma, kde sídlilo ústředí politické školy finských demokratických organizací, kde byli přivítáni v paláci, v němž „měl rezervovány pokoje a sem si přijížděl lízat rány fašistický maršál Mannerheim, který měl tu drzost třikrát zaútočit na Sovětský svaz“.⁵²² Zde se konalo první neoficiální vystoupení souboru ve Finsku.

Dvacátého července přinesla *Mladá fronta* zprávu s všeríkajícím titulkem *Američané protestovali – proti mírovým písním*. Když přistála letadla s československou výpravou a přivítala se s pokrokovými Finy, zapěli mírové písně, proti čemuž protestovali dva američtí novináři. Proto druhý den při příletu první části Fučíkova souboru „stála za zdí letištní budovy řada policistů“. „Státní aparát finské buržoasie dělá vše, aby zabránil úspěchům mírových sil na olympijském jevišti.“⁵²³

Třiadvacátého července přišel Kohout s tím, že předseda Československo-finské společnosti Dr. Jorma Uito označil fučíkovce za vyslance míru. „A zatím co Alppile bouřilo souhlasným potleskem, stáli jsme na podiu se slzami v očích a vzpomínali si na domov. Na nádherný domov pracujícího lidu, z něhož jsme se zrodili a jimž jsme byli vysláni do této země, abychom ji přesvědčovali o naší velké pravdě. Byli jsme vysláni s mírovou písní a tuto píseň hrdě a vítězně zazpíváme.“⁵²⁴

O šest dnů později napsal Kohout o „d'áblu pokušiteli“. V podstatě šlo o obžalobu kapitalismu. „Zaplavil jsi město vagony pestře potištěného papíru, celé obrovské lesy musely zemřít, abys mohl dokázat návštěvníkům her, že si hlavní město severské země v ničem nezadá s vykřičenými městy Západu, zejména co do počtu nočních podniků. Navalil jsi do výkladních skříní tuny pomerančů, banánů a čokolády, dovezl jsi látky a šperky, dovezl jsi hory časopisů, vystavujících na odiv vraždy a lidskou nahotu, a pak jsi už jenom s rozkoší čekal, až přijdeme my, naivní chlapci z lidových demokracií, a užasle se pokloníme tvému způsobu života.“⁵²⁵

⁵²² První vystoupení. Fučíkovci ve Finsku (II.) *Mladá fronta*, 20. 7. 1952, roč. 8, č. 170, s. 7.

⁵²³ *Američané protestovali – proti mírovým písním*. Tamtéž.

⁵²⁴ *My s písní přišli, a budeme ji zpívat, i kdyby se čerti ženili*. Fučíkovci ve Finsku (IV.). *Mladá fronta*, 23. 7. 1952, roč. 8, č. 172, s. 3.

⁵²⁵ *Ne, srdce zlatem neokouzlíš!* Fučíkovci ve Finsku (IX.). *Mladá fronta*, 29. 7. 1952, roč. 8, č. 177, s. 3.

O den později Kohout promluvil o finské mládeži, která je mládeží kapitalistického státu a má své nedostatky. „Nelze zapomenout, že je to mládež kapitalistické země a že celé zřízení i systém výchovy se zaměřuje k tomu, aby otupil její vědomí a pod lživým praporem buržoasního nacionalismu udělal z ní poslušný nástroj finské reakce, kterého by bylo možno kdykoliv použít k rozbíjení demokratické fronty lidu.“⁵²⁶

Těmi „výchovnými prostředky“ byly „především literatura a film amerického střihu“ a také alkohol. Vedle toho ale existuje ve Finsku nové mládí, „s nímž jsme se mnohokrát setkali a které nás stačilo naplnit radostí a hrdostí“.⁵²⁷

Sedmnáctého srpna uvedlo *Rudé právo* zážitky souboru z Finska, které sepsal Kohout. Protože během první republiky byli téměř všichni členové souboru mladí, prožili dospívání ve svobodné zemi a nezažili tak kapitalismus. „Na každém kroku se naši soudruzi dostávali pod lesklý, okouzlující povrch zdánlivého blahobytu, uměle vytvářeného přetřískanými výkladními skříněmi a světáckým vzezřením velkoměstských nocí. Nás, kteří jsme zvyklí na tlačenice v našich Pramenech a Tepech, přímo ohromovala klášterní prázdnota, jakou zely obchody v Helsinkách.

(...) Všechny sociální a kulturní vymoženosti u nás doma, které jsme si zvykli považovat za zcela přirozené a všední, vyrostly do nedocenitelné krásy. A tak se stalo, že uprostřed kapitalistického státu a dva tisíce kilometrů od domova zamilovali jsme se znovu a prudce do své rodné země, kde je život řízen zákony jedině pochopitelnými lidskému rozumu a srdci.

(...) A my, fučíkovci, jsme se vrátili z Finska se dvěma základními dojmy, které nás zcela naplnily a stanou se hnací silou budoucí práce každého z nás: že cesta, po které jde naše země, je nádherná a jedině správná. A že prostí lidé všech národů udělají, co bude v jejich silách, aby ji mohli prodloužit i do svých zemí. Aby obemkla a pevně spojila celý svět!“⁵²⁸

⁵²⁶ *Píseň přátelství ať zpívá, kdo je mlád. Fučíkovci ve Finsku (X).* Mladá fronta, 30. 7. 1952, roč. 8, č. 176, s. 3.

⁵²⁷ Tamtéž.

⁵²⁸ Kohout, P. *S mírovou písní ve Finsku.* Rudé právo, 17. 8. 1952, roč. 32, č. 216, s. 6.

Kohoutovy pravidelné příspěvky do *Mladé fronty* měly pomoci podpořit a umocnit ideologické vyznění příspěvků o sportu. Boj proti „kapitalistům“ nebyl pouze bojem olympioniků, ale také umělců. Kohoutovy články měly dokazovat jednotné myšlení a společné úsilí všech obyvatel socialistických zemí na cestě k míru a „šťastnému životu“.

10. Porovnání proměny mediálního pokrytí sledovaných médií

V roce 1948 byl svět rozdělený na dva tábory, přičemž Československo se v onom roce s konečnou platností ocitlo v sovětské sféře vlivu. Ideologická bipolarita světa se projevila i ve sportovním zpravodajství z olympijských her v Londýně 1948, byť ne v takové míře jako o čtyři roky později v Helsinkách, které bylo prostoupené ideologií v každém čísle.

Z mediálního obsahu sledovaných periodik v době londýnské olympiády vyplývá, že tisk nebyl zdaleka ideologicky sjednocený, jak je patrné ze zpravodajství o helsinské olympiádě. Zatímco v roce 1952 sledovaná média z finských her referovala o událostech jednohlasně a bez jakýchkoli odchylek, v Londýně tomu bylo jinak.

Rudé právo například před začátkem her v britské metropoli zkritizovalo organizaci her a nezájem Londýňanů o olympiádu, kdežto *Svobodné slovo* psalo o tom, v jakém vzruchu Londýn žil.

Rudé právo také několikrát zmínilo slabou návštěvnost her a na rozdíl od *Lidové demokracie* opomenulo zmínit fakt, že londýnské hry překonaly dosavadní divácký rekord olympijských her držený Berlínem. *Rudé právo* rovněž zkritizovalo ubytování československé výpravy ve West Draytonu, zatímco *Práce* ho popsala pozitivně.

Právě v popisu *Rudého práva* o ubytování československých olympioniků se projevilo ideologické rozdělení světa, když redaktor Václav Švadlena použil označení „representanti lidově demokratických národů“,⁵²⁹ jelikož s Českoslováky žili ve West Draytonu i Poláci či Maďaři. Rozdělený svět dokumentovala i *Mladá fronta* článkem pojednávajícím o tom, že v jednotlivých sportovních federacích dochází k vylučování těch států, které nemají západní vliv.⁵³⁰

⁵²⁹ ŠVADLENA, Václav. *JEN REKLAMA a slova samy o sobě nerozhodnou o úspěchu olympiády*, *Rudé právo*, 27. 7. 1948, roč. 28, č. 173, s. 4.

⁵³⁰ HLADKÝ, Miroslav. *Sv. Mořic na pokračování*. *Mladá fronta*, 5. 8. 1948, roč. 4, č. 181, s. 6

Už v létě roku 1948 padla ve *Svobodném slovu* zmínka o zemích „*stojících v první řadě v boji za mír a svobodu*“,⁵³¹ což byla o čtyři roky později v Helsinkách neustále se opakující fráze. Právě v tomto článku *Svobodné slovo* uvedlo, že MOV vyloučil z her Sovětský svaz, přestože to nebyla pravda.

Československá média se v Londýně postavila i proti angloamerickým médiím (což se v Helsinkách dělo neustále), která prý ze Zátopka dělala velikou senzaci a vymyslela mu přezdívku „*létající elektrárna*“. Právě výčitky československých médií vůči „*kapitalistickým*“ médiím, které se snažily přinášet pouze senzace, byly o čtyři roky později v Helsinkách na denním pořádku.

Jak je patrné ze zmíněného výčtu, ideologie se zpravodajství o letních olympijských hrách v Londýně nevyhnula. V porovnání s Helsinkami šlo však stále o slabý odvar. V roce 1952 se v každém vydání vyskytovaly propagandistické fráze typu „*pokrokový lid*“, „*pracující lid*“, „*vykořisťovatelé*“, „*lidově demokratické země*“, „*země tábora míru*“, „*socialistický tábor*“ či „*kapitalistické státy*“. O čtyři roky dříve se tato spojení objevila v olympijském zpravodajství minimálně.

Na hrách 1948 se československá média zaměřila i na zahraniční sportovce ze západních zemí, zatímco o čtyři roky později o nich příliš neinformovala, a když už, tak pouze negativně. Pozornost totiž upřela na sovětské sportovce, jejichž výkony na jejich prvních hrách vůbec hodnotila superlativy.

Ideologická proměna olympijského zpravodajství mezi Londýnem a Helsinkami je dobře patrná na příkladu Emila Zátopka. Redaktor *Rudého práva* Václav Švadlena 31. července 1948 po Zátopkově prvním vítězství na olympiádě napsal: „*Československá hymna zní velkými prostorami stadionu ve Wembley a 70.000 diváků tiše naslouchá. Hrstce Čechoslováků na hlavní tribuně stojí v očích slzy. Stydět se za ně? Nikdo nedovede z těch okolostojících diváků pochopit, co tohle všechno pro nás znamená. Emil, náš Emil Zátopek vyhrál. (...) Jméno Zátopka a Československa jde dnes celým světem a na nejvyšším stožáru vítězů vlaje československá vlajka. Zátopek – Zátopek – Zátopek – zní nadšeně volání stadionem. Vše ostatní ustupuje do pozadí. Angličané zapominají na svůj proslulý klid – nesmírné ovace jsou zaslouženým uznáním. Nádherné vítězství našeho nejlepšího atleta všech dob zanechalo v Angličanech hluboký dojem. Ještě dlouhou dobu po vítězném běhu se nemohl Emil dostat mezi své, jak byl obklopen spoustami*

⁵³¹ *Proč nejeli Rumuni do Londýna?* Svobodné slovo, 6. 8. 1948, č. 181, roč. 4., s. 5.

*zahraničních obdivovatelů.*⁵³²

V tomto případě je očividné, že se Švadlena zcela oprostil od novinářské nestrannosti a závod naplno prožíval. Text kladl důraz na hrdost československého národa, který Zátopek proslavil. Rovněž věta, že Zátopkův triumf zanechal v Angličanech hluboký dojem neznamena, že by autor narážel na to, že československý „pracující lid“ na rozdíl od západních zemí někoho takového ve svých řadách má. Nejde tu o ideologii My vs. Oni, ale o vyzdvižení Zátopkova úspěchu.

V Helsinkách bylo vše naopak. V několika člancích autoři explicitně zmínili, že Zátopek symbolizuje „tábor míru“ a že disponuje vlastnostmi „pokrokového sportovce“ a „socialistického člověka“. Zatímco v Londýně měl Zátopkův úspěch význam „jen“ pro Československo, ve finské metropoli znamenal triumf „zemí tábora míru“, jak dokládá článek o Zátopkově vítězství na 10 km.

*„Stadionem zní československá hymna a na stožár vítězů stoupá naše vlajka. Zaplavuje nás pocit nesmírné radosti a hrdosti nad Zátopkovým vítězstvím, které je skvělým úspěchem nejen Zátopka a našeho pracujícího lidu, ale především úspěchem všech sportovců zemí tábora míru.“*⁵³³ Jak už navíc bylo zmíněno v kapitole o sovětských sportovcích, důraz se v tomto článku kladl i na bronzovou medaili Anufrijeva.

Jak uvádím v kapitole pojednávající o vývoji československých médií v letech 1945 až 1952, jedním z důvodů, proč zpravodajství z Helsinek bylo mnohem více ideologicky zatížené než to z Londýna 1948, vězí ve faktu, že v době londýnské olympiády měli kontrolu tisku na starosti pracovníci Kulturního a propagačního oddělení ÚV KSČ. Funkci dohlížecích redaktorů zavedlo ústředí KSČ až v listopadu 1950 „a od počátku roku 1951 nastoupili fakticky cenzurní redaktori“.⁵³⁴

⁵³² ŠVADLENA, Václav. *I držitel světového rekordu Fin Heino vzdal Zátopkovi*. Rudé právo, 31. 7. 1948, roč. 28, č. 177, s. 4.

⁵³³ DOLEJŠ, V. *Skvělý boj škpt. Zátopka a sovětského reprezentanta Anufrijeva*. Rudé právo, 21. 7. 1952, roč. 32, č. 189, s. 4.

⁵³⁴ Tamtéž.

Bipolární rozdělení světa nebylo na zpravodajství z Londýna také tolik patrné kvůli neúčasti Sovětského svazu. Naopak participace SSSR v Helsinkách se stala ústředním bodem zpravodajství, kolem kterého se neustále točilo značné množství zpráv, a které neustále dávaly do kontrastu se Spojenými státy americkými a další kapitalistickými zeměmi.

Závěr

Diplomová práce pomocí kvalitativní obsahové analýzy porovnála proměnu mediálního pokrytí letních olympijských her 1948 v Londýně a 1952 v Helsinkách v československém tisku. Po konci druhé světové války nastal v Československu překotný vývoj, který zcela změnil politickou mapu země. Komunisté si cílevědomě šli za svým a v únoru 1948 se definitivně ujali moci. Výraznou proměnou prošla také mediální scéna, kde postupně docházelo k omezování svobody slova, kterou média po únorovém převratu postupně ztratila. Následovala ideologická přeměna médií, která se částečně projevila na sportovním zpravodajství o londýnských hrách. Na něm už místy bylo znát bipolární rozdělení světa. Objevily se i propagandistické fráze, ne však v takové míře jako o čtyři roky později v Helsinkách. Na základě srovnání mediálního pokrytí obou her jsem dospěl k závěru, že olympijskému zpravodajství v roce 1952 dominovala vládnoucí ideologie mnohem více než o čtyři roky dříve. Zatímco v Londýně média vyzdvihovala fakt, že českoslovenští sportovci dosaženými úspěchy proslavili svou vlast, v Helsinkách byly dosažené výsledky československých reprezentantů vnímány jako úspěch socialistické tělovýchovy a „zemí tábora míru“.

Summary

Using qualitative content analysis, this thesis compared the transformation of the media coverage of the 1948 Summer Olympics in London and 1952 in Helsinki in the Czechoslovakian press. After the end of the Second World War, a rapid development occurred in Czechoslovakia and completely changed the political map of the country. Communists purposefully followed their goals and they finally took power in February 1948. The media scene also underwent a significant transformation, gradually reducing the freedom of speech that the media gradually lost after the February coup. This was followed by an ideological transformation of the media, partly reflected in sports coverage of the London Games. There was already a bipolar division of the world. Propaganda phrases also appeared at the London Games, but not as much as four years later in Helsinki. Comparing the media coverage of the two games, I concluded that the 1952 Olympic coverage was dominated by the ruling ideology much more than four years earlier. While in London the media highlighted the fact that Czechoslovak athletes made their homeland famous, in Helsinki the results achieved by Czechoslovak representatives were perceived as the success of socialist physical education and the “countries of the peace camp”.

Literatura

ASKWITH, Richard. *Dnes trochu umřeme: vzestup a pád Emila Zátopka*. Praha: Mladá fronta, 2017. ISBN: 978-80-204-4188-1.

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. ISBN: 9788024730288.

BĚLINA, Pavel. *Kronika Českých zemí. 7. Protektorát, budování nového státu, nástup nového státu*. Praha: Fortuna Libri, 2012. ISBN: 978-80-7321-406-7.

BROADBENT, Richard. *Vytrvalost – Pozoruhodný život a doba Emila Zátopka*. Praha: Slovart, 2016. ISBN: 978-80-7529-185-1.

CORBINOVÁ, Juliet a Anselm STRAUSS. *Základy kvalitativního výzkumu. Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno, nakladatelství Albert Boskovic, 1999. ISBN: 808583460.

ČAPKA, František a Jitka LUNEROVÁ. *1948: Vítězný únor: cesta k převratu*. Brno: CPress, 2012. ISBN: 978-80-264-0089-9.

ČORNEJ, Petr. *Dějiny českých zemí*. Praha: Fragment, 2003. ISBN: 9788025319802.

EMMERT, František. *Osudové osmičky v našich dějinách*. Brno: CPress, 2008. ISBN: 9788025123171.

Encyklopedie Diderot. *Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích. 2 c/f*. Praha 1999, vydání první. ISBN: 80-902555-2-3.

Encyklopedie Diderot. *Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích. 3 g/j*. Praha 1999, vydání první. ISBN: 80-902555-2-3.

Encyklopedie Diderot. *Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích. 4 k/l*. Praha 1999, vydání první. ISBN: 80-902555-2-3.

Encyklopedie Diderot. *Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích. 7 ř/š*. Praha 1999, vydání první. ISBN: 80-902555-2-3.

FELT, Karel a KÉZR, Martin. *Atény 2004. Kronika Her XXVIII. olympiády*. První vydání. Praha: Ottovo nakladatelství, 2004. ISBN: 80-7360-158-3.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN: 978-80-7367-485-4.

JOHNSON, Paul. *Dějiny 20. století*. Voznice: Leda, 2014. ISBN: 978-80-7335-335-3.

KAPLAN, Karel. *Únor 1948: komentované dokumenty*. Praha: Epoque, 2018. ISBN: 978-80-7557-116-8.

KAPLAN, Karel a Dušan TOMÁŠEK. *O cenzuře v Československu v letech 1945–1956: studie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994. ISBN: 80-85270-38-2.

KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. ISBN: 978-80-7367-698-8.

KOVÁŘ, Martin. *Město a hry. Příběh londýnských olympiád*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2012. ISBN: 8073083960.

Kronika 20. století. 5. 1940–1949. Praha: Fortuna Print, 2007. ISBN: 978-80-7321-340-5.

KŘIVÁNKOVÁ, Alena; VATRÁL, Jozef. *Dějiny československé žurnalistiky IV. díl: Český a slovenský tisk v letech 1944–1987.* Brno: Novinář, 1989.

MIOVSKÝ, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu.* Praha: Grada. ISBN: 8024713624.

Ottova encyklopedie Česká republika, 4. díl: Historie, stát, společnost. Praha: Ottovo nakladatelství, 2006. ISBN: 859-40-315-0683-6.

PETRUSEK, Miloslav. *Texty z pozůstalosti: Marx, marxismus a sociologie.* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), vydání první, 2014. ISBN: 978-80-7419-173-2.

SENIN, Alfred E. *Power, Politics and the Olympic Games.* 1. vydání, 1999. ISBN: 978-0880119580.

Elektronické zdroje

DIJK VAN, T. A. *Ideology and discourse. A Multidisciplinary Introduction* [online]. Pompeu Fabra University, Barcelona [cit. 16-07-2019]. Dostupné z: <http://www.discourses.org/OldBooks/Teun%20A%20van%20Dijk%20-%20Ideology%20and%20Discourse.pdf>

DIJK VAN, T. A. *Ideology* [online]. Pompeu Fabra University, Barcelona [cit. 16-07-2019]. Dostupné z: <http://www.discourses.org/OldArticles/Ideology.pdf>.

DIJK VAN, T. A.. *Ideology: a multidisciplinary approach*. London, Sage Publications, 2000, s. 68–69.

ELLIOT, Larry. *London's 1948 Olympics: the real austerity Games* [online]. The Guardian, 2012 [cit. 15-02-2019]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/sport/2012/mar/30/london-1948-olympics-austerity-games>.

FINDLING, John E.a Kimberly PELLE. *Encyclopedia of the Modern Olympic Movement*, 2004 [online]. Greenwood [cit. 14-02-2019]. S. 128. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=QmXi_-Jujj0C&pg=PR7&hl=cs&source=gbs_selected_pages&cad=2#v=onepage&q&f=false.

CHARVÁT Jan a Leona PAROULKOVÁ. *Oldřichová: Sport je cirkus. Zkazily ho peníze* [online]. Blanenský deník, 2012 [cit. 13-02-2019]. Dostupné z: https://blanensky.denik.cz/ostatni_region/oldrichova-sport-je-cirkus-zkazily-ho-penize-20120804.html.

Helsinki medal table [online]. ESPN, 2012 [cit. 27-06-2019]. Dostupné z: <http://en.espn.co.uk/espn/sport/story/142354.html>.

Helsinki 1952 Summer olympics [online]. IOC [cit. 22-06-2019]. Dostupné z: <https://www.olympic.org/helsinki-1952>.

Helsinki 1952 [online]. ČOV [cit. 22-06-2019]. Dostupné z: <https://www.olympic.cz/olympiada/27--helsinky-1952>.

JAKOUBEK, Jiří. *Když utíkali generálové* [online]. Lidové noviny, 2007 [cit. 06-02-2019]. Dostupné z: <https://www.pressreader.com/czech-republic/lidove-noviny/20070216/282321085539010>.

Komunistický manifest [online]. *Společenskovední web Marka Šimoňáka*. [cit. 12-07-2019]. Dostupné z: http://www.simonak.eu/index.php?stranka=pages/h_k/2_24.htm.

Košický vládní program (5. 4. 1945), 2009 [online]. *Moderní-Dějiny.cz* [cit. 23-02-2019]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/kosicky-vladni-program-5-4-1945/>.

KOVÁŘ, Pavel. *Den, kdy zemřela Eliška Misáková. Jediná sportovkyně, která získala olympijské zlato až po své smrti*, 2018 [online]. *Reflex* [cit. 24-02-2019]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/historie/89193/den-kdy-zemrela-eliska-misakova-jedina-sportovkyne-ktera-ziskala-olympijske-zlato-az-po-sve-smrti.html>.

KŘIŠŤANOVÁ, Dana. *Historie olympijských her očima české účasti* [online]. BBC, 2004 [cit. 27-06-2019]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/czech/indepth/story/2004/08/040729_czech_olympics_history_pkkg.shtml.

London's 1948 Olympics: the real austerity Games [online]. The Guardian 2019 [cit. 15-02-2019]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/sport/2012/mar/30/london-1948-olympics-austerity-games>.

London 1948 Summer Olympics – results & video highlights, 2019 [online] IOC [cit. 15-02-2019]. Dostupné z: <https://www.olympic.org/london-1948>.

LITSKY, Frank. Mal Whitfield, Olympic gold medalist and Tuskegee airman, dies at 91 [online]. The New York Times [cit. 25-07-2019]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2015/11/20/sports/mal-whitfield-olympic-gold-medalist-and-tuskegee-airman-dies-at-91.html>.

Official Report of the Organising Committee for the XIV Olympiad, 1951 [online]. The Organising Committee for The XIV Olympiad. [cit. 12-02-2019]. S. 17. Dostupné z <https://digital.la84.org/digital/collection/p17103coll8/id/5717/>.

Official Report of the Organising Committee for the Games of the XV Olympiad, 1955, [online]. The Organising Committee for The XV Olympiad. [cit. 22-06-2019]. S. 118. Dostupné z <https://digital.la84.org/digital/collection/p17103coll8/id/4950/>.

Olympic Games Fonds, 2007 [online]. *International Olympic Committee Historical Archives*. [cit. 12-02-2019]. Dostupné z: https://stillmed.olympic.org/Documents/Reports/EN/en_report_1364.pdf.

POSEY, Carl. XV. *Olympiad: Helsinki 1952, Cortina D'Ampezzo 1956*, s 39. [online]. IOC [cit. 26-06-2019]. <https://play.google.com/books/reader?id=cqH4CgAAQBAJ&hl=cs&pg=GBS.PT38.w.1.0.99>.

TOMEČEK, Marek. *Vykořisťovat* [online]. Ústav jazyků a společenských věd. Fakulta dopravní ČVUT [cit. 16-07-2019]. Dostupné z: <file:///C:/Users/MILANV~1/AppData/Local/Temp/162-Text%20článku-892-1-10-20161209.pdf>.

ROGERS, Jane. *Wrapping up the London Olympics... In 1948* [online]. National Museum of American History, 2012 [cit. 03-03-2019]. <http://americanhistory.si.edu/blog/2012/08/wrapping-up-the-london-olympicsin-1948.html>.

WIDIMSKÝ, František [online]. Národní muzeum - Historické muzeum - Archiv tělesné výchovy a sportu [cit. 06-02-2019]. Dostupné z: <http://www.badatelna.eu/fond/165541>.

WIRNITZER, Jan. *Zimní válka. Úporná finská obrana odkryla pravou tvář Stalinova režimu. Stalinovu tvář* [online]. Idnes.cz [cit. 25-06-2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/serial-70-okamziku-druhe-svetove-valky-zimni-valka.A150407_135826_zahranicni_jw.

Zákon ze dne 26. února 1930 o zásluhách T. G. Masaryka. [online]. Sbírnka nařízení a zákonů státu československého [cit. 16-07-2019]. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1930/009-1930.pdf>.

Zoe Ann Olsen-Jensen [online]. Sports Reference [cit. 25-07-2019]. Dostupné z: www.sports-reference.com/olympics/athletes/ol/zoe-ann-olsen-jensen-1.html.

1936 Olympics - Berlin Summer Olympic Games, 2019 [online] IOC [cit. 15-02-2019]. Dostupné z: <https://www.olympic.org/berlin-1936>.

1936 Olympians receive overdue recognition at White House, 2016 [online]. *USA Today* [cit. 15-07-2019]. Dostupné z: <https://eu.usatoday.com/story/sports/olympics/2016/09/28/1936-olympians-receive-overdue-recognition-at-white-house/91249656/>.

1948 London. [online]. Olympijský výbor [cit. 25-05-2019]. Dostupné z: <https://www.olympic.cz/olympiada/25--londyn-1948>.

Diplomové práce

KAČANYIOVÁ, Aneta. *Miroslav Hladký jako novinář a vysokoškolský pedagog*. Praha, 2012. Bakalářská práce (Bc.),

OSOUCH, Marek. *Rudé právo ve 20. letech: problémy související s jeho utvářením, výrobou a distribucí*. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií Katedra mediálních studií a žurnalistiky, 2018.

ROTTOVÁ, Tereza. *Svobodné slovo 1945-1948: ústřední orgán Československé strany národně socialistické*. Diplomová práce. Praha, 2010.

Články z československých médií o hrách v Londýně

Anglický tisk k úmrtí naší závodnice Elišky Misákové. Práce, 17. 8. 1948, roč. 4, č. 191, s. 6.

Argentinec Cabrora nástupcem Zabalovým. Práce, 8. 8. 1948, roč. 4., č. 184, s. 10.

Basketballové zkušenosti z olympijských her, anebo: Co se na olympiadě naučíš... Lidová demokracie, 25. 8. 1948, roč. 4., č. 197, s. 4.

Bez komentáře. Svobodné slovo, 30. 7. 1948, roč. 8, č. 178, s. 4.

Blahopřání E. Zátopkovi. Rudé právo, 1. 8. 1948, roč. 28, č. 178, s. 1

Blankers-Koenová. Ruch v tělesné výchově, 13. 8. 1948, roč. 3, č. 33, s. 1.

Co když Zátopek nevyhraje? Práce, 29. 7. 1948, roč. 4, č. 175, s. 6.

Čím chce Londýn překonat Berlín. Svobodné slovo, 25. 7. 1948, roč. 4, č. 171, s. 12.

DAWSON, R. C. *Amerika nemá vytrvalce, protože má automobily.* Svobodné slovo, 14. 8. 1948, roč. 4, č. 188, s. 4.

DAWSON, R. C. *Slzy Sokolek na stupni vítězství.* Svobodné slovo, 15. 8. 1948, roč. 4, č. 189, s. 12.

Dvě desetiny vteřin rozhodly. Práce, 3. 8. 1948, roč. 4, č. 179, s. 6.

E. Misáková zemřela. Rudé právo, 15. 8. 1948, roč. 28, č. 190, s. 8.

Eliška Misáková dobojovala. Ruch v tělesné výchově, 20. 8. 1948, roč. 3, č. 34, s. 2.

EKLUND, Lars. *Košikáři získali sedmé místo.* Svobodné slovo, 14. 8. 1948, roč. 4, č. 188, s. 4.

Emil Zátopek triumfuje: dobyl nám zlatou v rekordu. Svobodné slovo, 31. 7. 1948, roč. 4, č. 176, s. 4.

GRONIER, Robert a Maurice CHOUROT. *Dva favoriti.* Ruch v tělesné výchově, 30. 7. 1948, roč. 3, č. 31, s. 9.

Heslo celého sportovního světa: Londýn. Svobodné slovo, 24. 7. 1948, roč. 4, č. 170, s. 4.

HLADKÝ, Miroslav. *Anglický klid zneklidňuje návštěvníky OH.* Mladá fronta, 28. 7. 1948, roč. 4., č. 174, s. 6.

HLADKÝ, Miroslav. *Proč Angličané nemají zájem o OH.* Mladá fronta, 29. 7. 1948, roč. 4, č. 173, s. 6.

HLADKÝ, Miroslav. *Zátopek nezklamal.* Mladá fronta, 31. 7. 1948, roč. 4, č. 177, s. 6.

HLADKÝ, Miroslav. *Po celém Londýně slyšíme jen jméno: Zátopek.* Mladá fronta, 3. 8. 1948, roč. 4, č. 179, str. 1.

HLADKÝ, Miroslav. *Zátopek má fantastický sprint.* Mladá fronta, 4. 8. 1948, roč. 4, č. 180, s. 6.

HLADKÝ, Miroslav. *Olympiada se všech stran.* Mladá fronta, 4. 8. 1948, roč. 4, č. 180,

s. 3.

HLADKÝ, Miroslav. *Sv. Mořic na pokračování*. Mladá fronta, 5. 8. 1948, roč. 4, č. 181, s. 6.

HLADKÝ, Miroslav. *Předem poražení závodníci*. Mladá fronta, 5. 8. 1948, roč. 4, č. 181, s. 6.

HLADKÝ, Miroslav. *Václav Čevona je čtvrtý nejlepší na světě na 1500 m*. Mladá fronta, 7. 8. 1948, roč. 4, č. 183, s. 6.

HLADKÝ, Miroslav. *Teprve závěrečný olympijský ceremoniál pozvedl olympijskou myšlenku a přiměl uvažovat o jejím významu*. Mladá fronta, 15. 8. 1948, roč. 4, č. 190, s. 7.

HLADKÝ, Miroslav. *XIV. olympijské hry a olympijské hry jako takové vůbec*. Mladá fronta, 17. 8. 1948, roč. 4, č. 191, s. 6.

HLADKÝ, Miroslav. Mladá fronta, 18. 8. 1948, roč. 4, č. 192, s. 6.

HLADKÝ, Miroslav. *Provazníková bude za dolary připravovat soupeřky našich Sokolek!* Mladá fronta, 20. 8. 1948, roč. 4, č. 194, str. 6.

IBA odsoudila činnost rozhodčích na OH. Rudé právo, 19. 8. 1948, roč. 28, č. 193, s. 6.

KHALIQ, M. A. *Pakistan má vlastní OH*. Mladá fronta, 22. 7. 1948, roč. 4., č. 169., s. 5.

Kolik „zlatých“ přivezou čs. olympionici z Londýna? Rudé právo, 24. 7. 1948, roč. 28, č. 171, s. 4.

KRÁSA, Václav. *Postupujeme do semifinale*. Práce, 7. 8. 1948, roč. 4, č. 183, s. 6.

KRÁSA, Václav. *Zbytečná porážka ČSR od Brazílie 23:28 (13:10)*. Práce, 10. 8. 1948, roč. 4, č. 185, s. 6.

„Létající elektrárna“ Zátokova přezdívkou. Práce, 29. 7. 1948, roč. 4, č. 175, s. 6.

Majdloch jako první ze všech v semifinale. Práce, 12. 8. 1948, roč. 4, č. 187, s. 8.

MAREK, Karel. *Olympijské tažení Československa*. Práce, 28. 7. 1948, roč. 4, č. 174, s. 6.

MAREK, Karel. *Olympijské tažení Československa*. Práce, 29. 7. 1948, roč. 4, č. 175, s. 6.

MAREK, Karel. *Olympijská atletická pohádka*. Práce, 29. 7. 1948, roč. 4, č. 175, s. 6.

MAREK, Karel. *Emil Zátopek hrdinou olympiady*. Práce, 3. 8. 1948, roč. 4, č. 179, s. 6.

MAREK, Karel. *Olympijské tažení Československa*. Práce, 4. 8. 1948, roč. 4, č. 180, s. 6.

MAREK, Karel. *Lomská s rekordem do finale*. Práce, 5. 8. 1948, roč. 4, č. 181, s. 6.

MAREK, Karel. *Olympijské tažení Československa*. Práce, 6. 8. 1948, roč. 4, č. 182, s. 4.

MAREK, Karel. *Olympijské tažení Československa*. Práce, 17. 8. 1948, roč. 4, č. 191, s. 6.

MAREK, Karel. *Olympijské tažení Československa*. Práce, 19. 8. 1948, roč. 4, č. 193, s.

6.

MAŠEK, Ota. *Den Zátokův*. Ruch v tělesné výchově, 6. 8. 1948, roč. 3, č. 32, s. 6.

MAŠEK, Ota. *Další zlatá: Torma*. Práce, 14. 8. 1948, roč. 4, č. 189, s. 6.

MAŠEK, O. *Torma dnes bojuje o zlatou*. Práce, 13. 8. 1948, roč. 4, č. 188, s. 4.

MUSEL, R. *Zklamání a radost Holanďanky Blankersové*. Svobodné slovo, 5. 8. 1948, roč. 4, č. 180, s. 5.

MUSEL, R. *Nová sprcha: Chile-ČSR 38-36*. Svobodné slovo, 11. 8. 1948, roč. 4, č. 185, s. 4.

Nadlidský finish npor. E. Zátopka: ještě stříbrná medaile! Svobodné slovo, 3. 8. 1948, roč. 4, č. 178, s. 6.

Našli Holanďané náhradu za R. Mastenbroek? Rudé právo, 15. 7. 1948, roč. 28, č. 163, s. 6.

NEDOBITÝ, Karel. *Vzkříšení olympijských her v Athénách 1896*. Ruch v tělesné výchově, 21. 5. 1948, roč. 3, č. 21, s. 8–9.

Největší úspěch ČSR v historii olympijských her. Práce, 15. 8. 1948, roč. 4, č. 190, s. 1.

Neobjektivnost v mezinárodním ringu dosáhla vrcholu na olympiádě. Rudé právo, 10. 8. 1948, roč. 28, č. 185, s. 6.

Neprotestoval proti Petřinově diskvalifikaci. Svobodné slovo, 11. 8. 1948, roč. 4, č. 185, s. 4.

NERAD, Pavel. *Košikáři naposled před branami olympijských her*. Svobodné slovo, 18. 7. 1948, roč. 4, č. 165, s. 12.

New York a Londýn se rozplývá chválou. Svobodné slovo, 1. 8. 1948, roč. 4, č. 177, s. 12.

Olympiáda bez světových rekordů jen vinou špatného počasí? Svobodné slovo, 10. 8. 1948, roč. 4, č. 184, s. 6.

Olympijské hry. Svobodné slovo, 23. 7. 1948, roč. 4, č. 169, s. 6.

Olympijské tažení Československa. Práce, 15. 8. 1948, roč. 4, č. 190, s. 6.

Olympijská myšlenka – myšlenka míru. Lidová demokracie, 29. 7. 1948, roč. 4, č. 174, s. 1.

Olympijský oheň do Londýna pod ochranou obrněných aut. Svobodné slovo, 18. 7. 1948, roč. 4, č. 165, s. 12.

PECHR, Jiří. *Letos na olympijské výpravě šetříme ale k prospěchu*. Svobodné slovo, 16. 7. 1948, roč. 4, č. 163, s. 6.

Pohřeb E. Misákové. Rudé právo, 18. 8., č. 192, s. 4.

Poolympijský dovětek na Strahově. Rudé právo, 18. 8., č. 192, s. 4.

Po povýšení nadporučíka další velký úspěch ZÁTOPKA. Rudé právo, 3. 8. 1948, roč. 28, č. 179, s. 1.

Posel s olympijským ohněm musí doběhnout. Svobodné slovo, 20. 7. 1948, roč. 4, č. 166,

s. 6.

Proč nejeli Rumuni do Londýna? Svobodné slovo, 6. 8. 1948, č. 181, roč. 4., s. 5.

První zlatá medaile Československa – Emil Zátopek. Práce, 31. 7. 1948, roč. 4, č. 177, s. 6.

Přijel sám a je mu zima. Mladá fronta, 22. 7. 1948, roč. 4., č. 169., s. 5.

Reportéři o sebe zakopávali. Svobodné slovo, 11. 8. 1948, roč. 4, č. 185, s. 4.

Rozhodčí ocenili Majdlocha na čtvrté místo. Rudé právo, 14. 8. 1948, roč. 28, č. 189, s. 4.

Rozhodnou výkony či sličné tváře? Práce, 17. 7. 1948, roč. 4, č. 165, s. 6.

SSSR na hry v Helsinkách. Svobodné slovo, 11. 8. 1948, roč. 4, č. 185, s. 4.

STJAŽKIN, M. *V pondělí bude v Londýně vztyčena čs. Vlajka.* Rudé právo, 25. 7. 1948, roč. 28, č. 172, s. 8.

ŠEMBERA, Bohumír. *Olympijské hry v Londýně – oslava zdravého mládí.* Lidová demokracie, 22. 8. 1948, roč. 4, č. 195, s. 1.

ŠVADLENA, Václav. *JEN REKLAMA a slova samy o sobě nerozhodnou o úspěchu olympiady,* Rudé právo, 27. 7. 1948, roč. 28, č. 173, s. 4.

ŠVADLENA, Václav. *Mezi čs. representanty v Londýně vládne bezvadný soulad.* Rudé právo, 28. 7. 1948, roč. 28, č. 174, s. 4.

ŠVADLENA, Václav. *Oheň ve Wembley vzplanul.* Rudé právo, 30. 7. 1948, roč. 28, č. 176, s. 4.

ŠVADLENA, Václav. *I držitel světového rekordu Fin Heino vzdal Zátopkovi.* Rudé právo, 31. 7. 1948, roč. 28, č. 177, s. 4.

ŠVADLENA, Václav. *Příhoda byl poražen rozhodčími.* Rudé právo, 8. 8. 1948, roč. 28, č. 184, s. 8.

Švédský tisk o Emilu Zátopkovi. Lidová demokracie, 5. 8. 1948, roč. 4, č. 180, s. 5.

Tep olympijských her. Svobodné slovo, 29. 7. 1948, roč. 4, č. 174, s. 6.

Tep olympijských her. Svobodné slovo, 30. 7. 1948, roč. 4, č. 175, s. 6.

TOMS, Stanislav. *Byl jednou jeden Zátopek.* Mladá fronta, 8. 8. 1948, roč. 4, č. 184, s. 5.

Torma a Majdloch postupují do dalšího kola. Rudé právo, 12. 8. 1948, roč. 28, č. 187, s. 6.

Triumf E. Zátopka na olympiádě. Svobodné slovo, 31. 7. 1948, roč. 4, č. 176, s. 1.

XIV. olympijské hry skončeny. Lidová demokracie, 15. 8. 1948, roč. 4, č. 189, s. 12.

Veder Zatopek e poi morire. Svobodné slovo, 4. 8. 1948, roč. 4, č. 179, s. 4.

Ve Wembley bude prázdná, Rudé právo, 27. 7. 1948, roč. 28, č. 173, s. 4.

Viljo Heino poběží maraton. Rudé právo, 16. 7. 1948, roč. 28, č. 164, s. 4.

Vítězí na olympiádě, nesmějí však volit. Svobodné slovo, 4. 8. 1948, roč. 4, č. 179, s. 1.

Výkonnost Emila Zátopka národním majetkem. Práce, 25. 8. 1948, roč. 4, č. 198, s. 6.

Zahraniční tisk o Emilu Zátopkovi. Rudé právo, 4. 8. 1948, roč. 28, č. 180, s. 4.

Zajímavosti z olympiady. Lidová demokracie, 31. 7. 1948, roč. 4., č. 176., s. 4.

Zajímavosti z olympiady. Lidová demokracie, 7. 8. 1948, roč. 4, č. 182, s. 4.

Zámořské výpravy již na cestě do Londýna. Práce, 15. 7. 1948, roč. 4, č. 163, s. 6.

Zátopek dostal do varu i chladné Angličany. Svobodné slovo, 1. 8. 1948, roč. 4, č. 177, s. 12.

Zátopek: Dvě zlaté a stříbrná. Práce, 3. 8. 1948, roč. 4, č. 179, s. 6.

Zátopek je pro Ameriku favoritem. Rudé právo, 16. 7. 1948, roč. 28, č. 164, s. 4.

Zátopek mluví s královnou. Svobodné slovo, 4. 8. 1948, roč. 4, č. 179, s. 4.

Zátopek poběží v pátek 30. VII. finale na 10.000 m. Rudé právo, 21. 7. 1948, roč. 28., č. 168, s. 4.

Zátopek postoupil časem 14:34.4 min. do finale. Mladá fronta, 1. 8. 1948, roč. 4, č. 178, str. 1.

Zázračný školák – atlet. Práce, 8. 8. 1948, roč. 4., č. 184, s. 10.

Články z československých médií o hrách v Helsinkách

Aby olympijské hry byly svátkem přátelství a míru. Mladá fronta, 19. 7. 1952, roč. 8, č. 169, s. 1.

Amatéry snadno a rychle. Rudé právo, 14. 7. 1952, roč. 32, č. 182, s. 4.

Amerikanisace finských dětí. Mladá fronta, 1. 8. 1952, roč. 8, č. 180, s. 5.

Americké starosti o bodovací systém. Svobodné slovo, 3. 8. 1952, roč. 8, č. 182, s. 10.

Americký způsob života mezi pěti olympijskými kruhy. Mladá fronta, 18. 7. 1952, roč. 8, č. 168, s. 3.

Američané protestovali – proti mírovým písním. Mladá fronta, 20. 7. 1952, roč. 8, č. 170, s. 7.

Atlantická taktika na olympijských hrách. Mladá fronta, 25. 7. 1952, roč. 8, č. 174, s. 5.

BALACH, Antonín. *Na počest vítězství Emila Zátopka obsadili noční směnu.* Mladá fronta, 31. 7. 1952, roč. 8, č. 179, s. 1.

Blahopřání ČSM olympijským vítězům. Mladá fronta, 26. 7., roč. 8, č. 175, s. 3.

BRABEC, Luboš. *Olympijské osudy.* Speciál deníku Sport. Praha: Ringier Axel Springer, 2012, s. 6.a

BUREŠ, Karel. *Za masovost, za rekordy!* Ruch v tělovýchově a sportu. 8. 8. 1952, roč. 7, č. 32, s. 2.

BUREŠ, Karel. *Za masovost, za rekordy!* Ruch v tělovýchově a sportu, 8. 8. 1952, roč. 7, č. 32, s. 2–3.

Čechoslovák špkt. Emil Zátopek – nejlepší běžec všech dob. Svobodné slovo, 29. 7. 1952, roč. 8, č. 177, s. 4.

Českoslovenští reprezentanti složili olympijský slib. Rudé právo, 8. 7. 1952, roč. 32, č. 176, s. 4.

Čistota olympijské myšlenky musí být zachována. Svobodné slovo, 6. 7. 1952, roč. 8, č. 158, s. 8.

Čs. účast na olympijských hrách v Helsinkách. Lidová demokracie, 10. 8. 1952, roč. 8, č. 188, s. 8.

ČTK. *Dnes začínají XV. olympijské hry.* Svobodné slovo, 19. 7. 1952, roč. 8, č. 169, s. 4

ČTK. *Oslava ‚Dne fyskulturníka‘ v SSSR.* Svobodné slovo, 22. 7. 1952, roč. 8, č. 171, s. 5.

ČTK. *Pozdravné telegramy československých olympioniků.* Rudé právo, 23. 7. 1952, roč. 32, č. 191, s. 4.

Další světové rekordy sovětských sportovců. Rudé právo, 27. 7. 1952, roč. 32, č. 195, s. 6.

DAVÍDEK, J. *Splní svůj slib.* Rudé právo, 9. 7. 1952, roč. 32, č. 177, s. 4.

Den fyskulturníků – svátek sovětských sportovců. Rudé právo, 18. 7. 1952, roč. 32, č. 186,

str. 4.

Dva dny před zahájením. Práce, 17. 7. 1952, roč. 8, č. 168, s. 6.

DOLEJŠ, V. *Proč se nemohou sportovci NDR zúčastnit olympijských her.* Rudé právo, 17. 7. 1952, roč. 32., č. 185, s. 4.

DOLEJŠ, V. *Pokus o rasovou diskriminaci.* Rudé právo, 20. 7. 1952, roč. 32, č. 188., s. 6.

DOLEJŠ, V. *Škpt. Emil Zátopek olympijským vítězem v běhu na 10 km.* Rudé právo, 21. 7. 1952, roč. 32, č. 189, s. 1.

DOLEJŠ, V. *Skvělý boj škpt. Zátopka a sovětského reprezentanta Anufrijeva.* Rudé právo, 21. 7. 1952, roč. 32, č. 189, s. 4.

DOLEJŠ, V. *Hlas míru neumlčí.* Rudé právo, 23. 7. 1952, roč. 32, č. 191, s. 4.

DOLEJŠ, V. *Sovětští gymnasté olympijskými vítězi v mužstvech i jednotlivcích.* Rudé právo, 23. 7. 1952, roč. 32, č. 191, s. 4.

DOLEJŠ, V. *Škpt. Emil Zátopek a Dana Zátopková získali další olympijské zlaté medaile.* Rudé právo, 25. 7. 1952, roč. 32, č. 193, s. 4.

DOLEJŠ, V. *Škpt. Emil Zátopek trojnásobným vítězem XV. olympijských her.* Rudé právo, 28. 7. 1952, roč. 32, č. 196, s. 4.

DOLEJŠ, V. *Z průběhu dalších olympijských bojů.* Rudé právo, 30. 7. 1952, roč. 32, č. 198, s. 4.

DOLEJŠ, Václav. *Z průběhu dalších olympijských bojů.* Rudé právo, 1. 8. 1952, roč. 32, č. 200, s. 4.

DOLEJŠ, V. *Provokace rozhodčích při olympijském rohovnickém turnaji.* Rudé právo, 3. 8. 1952, č. 202, s. 6.

DOLEJŠ, V. *Zachara získal Československu sedmou zlatou medaili.* Rudé právo, 3. 8. 1952, č. 202, s. 6.

DOLEJŠ, Václav. *Sovětští sportovci nejúspěšnější na olympijských hrách.* Rudé právo, 4. 8. 1952, roč. 32, č. 203, s. 4.

DOLEJŠ, V. *Za mír a přátelství mezi národy.* Rudé právo, 4. 8. 1952, roč. 32, č. 203, s. 4.

DOLEJŠ, Václav. *V Helsinkách zvítězil mír.* Rudé právo, 12. 8. 1952, roč. 32, č. 211, s. 4.

Dnes odletí první část naší výpravy do Helsink. Rudé právo, 10. 7. 1952, roč. 32, č. 178, s. 4.

Emil Zátopek po druhé olympijským vítězem v běhu na 10.000 m. Práce, 22. 7. 1952, č. 172, s. 6.

HLADKÝ, Miroslav. *Ukázat i na olympijských hrách, že proti válce stojí nepřemožitelný tábor míru.* Mladá fronta, 6. 7. 1952, roč. 8, č. 158, s. 5.

HLADKÝ, Miroslav. *Naši veslaři získali Československu druhou zlatou medaili.* Mladá fronta, 25. 7. 1952, roč. 8, č. 174, s. 5.

- HLADKÝ, Miroslav. *Olympiada se všech stran*. Mladá fronta, 4. 8. 1948, roč. 4, č. 180, s. 3.
- HLADKÝ, Miroslav. „Miss Univerzum“ – „vyvrcholení“ olympijských her. Mladá fronta, 10. 8. 1952, roč. 8, č. 188, s. 6.
- HLADKÝ, Miroslav. *XIV. olympijské hry a olympijské hry jako takové vůbec*. Mladá fronta, 17. 8. 1948, roč. 4, č. 191, s. 6.
- K účasti Čínské lidové republiky na olympijských hrách*. Rudé právo, 18. 7. 1952, roč. 32, č. 186, str. 4.
- Kohout, P. *S mírovou písní ve Finsku*. Rudé právo, 17. 8. 1952, roč. 32, č. 216, s. 6.
- Konečné pořadí zemí zúčastněných na XV. olympijských hrách*. Rudé právo, 8. 8. 1952, roč. 32, č. 207, s. 4.
- Made in USA*. Mladá fronta 24. 7. 1952, roč. 8, č. 173, s. 5.
- MAŠEK, Ota. *Vyhráno*. Ruch v tělovýchově a sportu, 1. 8. 1952, roč. 7, č. 31, s. 9.
- MAŠEK, Ota. *D E Z*. Ruch v tělovýchově a sportu, 8. 8. 1952, roč. 7, č. 32, s. 8–9.
- MAŠEK, Ota. *Říkali každému: Zátopek vyhrál! Tamtéž*.
- Minulost – a přítomnost*. Mladá fronta, 30. 7. 1952, roč. 8., č. 178, s. 3.
- Mírové holubice trnem v očích rozhodčích*. Mladá fronta, 26. 7. 1952, roč. 8, č. 175, s. 3.
- MUCHA, Vilém. *Za čest a slávu naší drahé republiky*. Práce, 18. 7. 1952, roč. 8, č. 169, s. 6.
- My s písní přišli, a budeme ji zpívat, i kdyby se čerti ženili. Fučíkovci ve Finsku (IV.)*. Mladá fronta, 23. 7. 1952, roč. 8, č. 172, s. 3.
- Nadšené uvítání našich olympijských reprezentantů*. Rudé právo, 7. 8. 1952, roč. 32, č. 206, s. 4.
- Naši košíkáři v přípravě na olympijské hry*. Mladá fronta, 4. 7. 1952, roč. 8, č. 156, s. 3.
- Naši veslaři získali Československu druhou zlatou medaili*. Mladá fronta, 25. 7. 1952, roč. 8, č. 174, s. 5.
- Nejcennější olympijské medaile sportovců Sovětského svazu*. Svobodné slovo, 10. 8. 1952, roč. 8, č. 188, s. 8.
- Největší závod XV. olympijských her*. Práce, 25. 7. 1952, roč. 8, č. 175, s. 4.
- Ne, srdce zlatem neokouzliš! Fučíkovci ve Finsku (IX.)*. Mladá fronta, 29. 7. 1952, roč. 8, č. 177, s. 3.
- O Zacharově nečekaném úspěchu*. Mladá fronta, 7. 8. 1952, roč. 8, č. 185, str. 3.
- Olympijský slib 1952*. Mladá fronta, 9. 7. 1952, roč. 8, č. 160, s. 3.
- Olympijští „gentlemaní“*. Mladá fronta, 6. 8. 1952, roč. 8, č. 184, s. 3.
- Olympijské poznámky*. Mladá fronta, 20. 7. 1952, roč. 8, č. 170, s. 7.
- Olympijské zajímavosti*. Práce, 20. 7. 1952, roč. 8, č. 171, s. 8.

- Olympijské zajímavosti*. Práce, 27. 7. 1952, roč. 8., č. 177, s. 8.
- Olympijský vítěz Ján Zachara*. Ruch v tělovýchově a sportu, 15. 8. 1952, roč. 7, č. 33, s. 1.
- Olympijský plamen nezhasl*. Svobodné slovo, 5. 8. 1952, roč. 8, č. 183, s. 6.
- Pevně vpřed*. Ruch v tělovýchově a sportu. 18. 7. 1952, roč. 7, č. 29, s. 1.
- Píseň přátelství ať zpívá, kdo je mlád. Fučíkovci ve Finsku (X.)*. Mladá fronta, 30. 7. 1952, roč. 8, č. 176, s. 3.
- Po pilných přípravách ke splnění úkolu!* Práce, 6. 7. 1952, roč. 8, č. 159, s. 8.
- Poznátky našich zápasníků z Finska*. Rudé právo, 11. 8. 1952, roč. 32, č. 210, s. 4.
- Pražský pracující lid nadšeně uvítal naše vítězné olympioniky*. Svobodné slovo, 7. 8. 1952, roč. 8, č. 185, s. 1.
- Proč nesměl nejlepší francouzský chodec na olympiadu*. Rudé právo, 27. 7. 1952, roč. 32, č. 195, s. 6.
- První vystoupení. Fučíkovci ve Finsku (II.)* Mladá fronta, 20. 7. 1952, roč. 8, č. 170, s. 7.
- Předseda Maďarského olympijského výboru Gustav Sebes o olympiadě*. Lidová demokracie, 2. 8. 1952, roč. 8, č. 181, s. 4.
- Representanti míru*. Mladá fronta, 12. 7. 1952, roč. 8, č. 163, s. 5.
- ROHLENA, Vladimír. *Na olympijských hrách vrcholí boje lehkých atletů*. Práce, 26. 7. 1952, roč. 8, č. 176, s. 6.
- ROHLENA, Vladimír. *Emil Zátopek se stal hrdinou XV. olympijských her*. Práce, 29. 7. 1952, roč. 32, č. 178, s. 6.
- ROHLENA, Vladimír. *XV. olympijské hry v Helsinkách významně přispěly věci míru*. Práce, 5. 8. 1952, č. 184, s. 6.
- SÍGL, Miroslav, ed. a HOŘEC, Jaromír, ed. *Generace 45: [pamětníci Mladé fronty 1945-1950]*. Praha: Riopress, 1997. 271 s. ISBN 80-85611-42-2, s. 16.
- Skvělý úspěch Maďarska na olympijských hrách*. Lidová demokracie, 9. 8. 1952, roč. 8, č. 187, s. 4.
- Sovětský svaz první v soutěži národů*. Rudé právo, 5. 8. 1952, roč. 32, č. 204, s. 4.
- Sovětsí sportovci přijeli a zvítězili*. Práce, 16. 8. 1952, roč. 8, č. 194, s. 6.
- Společný večer souboru Julia Fučíka a olympijských reprezentantů před odjezdem do Finska*. Mladá fronta, 10. 7. 1952, roč. 8, č. 161, s. 2.
- Sportovci Čínské lidové republiky přijeli do Helsink*. Rudé právo, 30. 7. 1952, roč. 32, č. 198, s. 4.
- Sport po americku*. Rudé právo, 4. 8. 1952, roč. 32, č. 203, s. 4.
- Sportovci SSSR a zemí lidové demokracie donesou na olympijské hry myšlenku světového míru*. Mladá fronta, 5. 7. 1952, roč. 8, č. 157, s. 5.

Sportovcům NDR je znemožňována účast na olympijských hrách v Helsinkách. Mladá fronta, 4. 7. 1952, roč. 8, č. 156, s. 3.

Sweden - National Olympic Committee [online]. IOC [cit. 25-07-2019]. Dostupné z: <https://www.olympic.org/sweden>.

Škpt. Zátopek získal zlatou medaili v novém olympijském rekordu. Svobodné slovo, 22. 7. 1952, roč. 8, č. 171, s. 6.

TASS. *Nadšené uvítání vítězných sovětských olympioniků v Moskvě.* Rudé právo, 9. 8. 1952, roč. 32, č. 208, s. 4.

TASS. *Západní tisk o olympijských hrách.* Rudé právo, 1. 8. 1952, roč. 32, č. 200, s. 4.

Triumf Emila Zátopka. Ruch v tělovýchově a sportu, 30. 7. 1952, roč. 7, č. 30, s. 3.

Trojí vítězství E. Zátopka – největší výkon v historii lehké atletiky. Lidová demokracie, 29. 7. 1952, roč. 8, č. 177, s. 4.

Třetí vítězství Emila Zátopka na olympijských hrách. Mladá fronta, 29. 7. 1952, roč. 8, č. 177, s. 1.

Úspěchy sovětských sportovců na olympijských hrách. Rudé právo, 8. 8. 1952, roč. 32, č. 207, s. 4.

Úspěch žen v Moskvě závazkem pro košíkáře. Práce, 5. 7. 1952, roč. 8, č. 158, s. 6.

Ústřední rada odborů zdraví olympioniky. Práce, 30. 7. 1952, roč. 32, č. 179, s. 4.

Večer v olympijské vesnici. Mladá fronta, 19. 7. 1952, roč. 8, č. 169, s. 5.

Velký boj čs. reprezentanta Doležala. Rudé právo, 22. 7. 1952, roč. 32, č. 190, s. 4.

Velký triumf Emila Zátopka. Rudé právo, 2. 8. 1952, roč. 32, č. 201, s. 4.

Ve čtvrtek dvakrát zněla čs. Hymna na olympijském stadionu v Helsinkách. Lidová demokracie, 25. 7. 1952, roč. 8, č. 174, s. 4.

Vítězové. Rudé právo, 11. 8. 1952, roč. 32, č. 210, s. 4.

Výtěžkem z kabaretních představení hradí náklady na olympijské hry. Rudé právo, 7. 7. 1952, roč. 32, č. 175, s. 4.

Washington usvědčen vlastními agenty. Mladá fronta, 26. 7. 1952, roč. 8, č. 175, s. 3.

XV. olympijské hry – vítězství tábora míru. Práce, 8. 8. 1952, roč. 8, č. 187, s. 4.

XV. olympijské hry v Helsinkách skončeny. Lidová demokracie, 5. 8. 1952, roč. 8, č. 183, s. 4.

Zátopek splnil svůj závazek: vyhrál i běh na 5 km. Mladá fronta, 26. 7. 1952, roč. 8, č. 175, s. 3.

Z historie olympijských her. Rudé právo, 20. 7. 1952, roč. 32, č. 188., s. 6.

Z olympijského deníku. Ruch v tělovýchově a sportu, 8. 8. 1952, roč. 7, č. 32, s. 7.

Z průběhu dalších olympijských bojů. Rudé právo, 27. 7. 1952, roč. 32, č. 195, s. 6.

Zkrachovaná provokace. Rudé právo, 19. 7. 1952, roč. 32, č. 187, s. 4.

78 specialistů na humbuk. Mladá fronta, 13. 7. 1952, roč. 8. č. 164, s. 5.

10.000 m: Škpt. Emil Zátopek 29:17 min. Lidová demokracie, 22. 7. 1952, roč. 8, č. 171, s. 4.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Přehled československých medailistů na hrách v Londýně 1948 51

Tabulka 2: Přehled československých medailistů na hrách v Helsinkách 1952..... 79

SCHVÁLENO

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce									
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:									
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Jan Kadeřábek	Razítko podatelny:								
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2016	<table border="1"> <tr> <td colspan="2">Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd</td> </tr> <tr> <td>Došlo dne:</td> <td>18-05-2017 -1-</td> </tr> <tr> <td>Čj:</td> <td>2093 Příloh:</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Přiděleno:</td> </tr> </table>	Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd		Došlo dne:	18-05-2017 -1-	Čj:	2093 Příloh:	Přiděleno:	
Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd									
Došlo dne:		18-05-2017 -1-							
Čj:		2093 Příloh:							
Přiděleno:									
E-mail diplomantky/diplomanta: jan.kade@centrum.cz									
Studijní obor/forma studia: Žurnalistika, prezenční									
Předpokládaný název práce v češtině: Mediální pokrytí letních olympijských her 1948, 1952 a 1956 v československém tisku.									
Předpokládaný název práce v angličtině: Media coverage of the Summer Olympic Games 1948, 1952 and 1956 in the Czechoslovakian press.									
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013) (diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí) LS 2017/2018									
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Diplomová práce má za úkol přinést analýzu mediálního pokrytí letních olympijských her (LOH) 1948 v Londýně, 1952 v Helsinkách a 1956 v Melbourne v československém tisku, konkrétně novinách a časopisech. V roce 1948 došlo v Československu k tzv. Únorovému puči, během něhož se Komunistická strana chopila moci na více než čtyři desítky let. Komunistická ideologie se projevila ve všech aspektech společnosti, obzvláště na mediální scéně. Londýnské hry se staly první poválečnou olympiádou, Helsinky se zapsaly do dějin československého sportu senzačním výkonem Emila Zátopka, jenž vybojoval tři zlaté medaile, australské hry zase zápasem ve vodním pólu mezi reprezentacemi SSSR a Maďarska, které v té době čelilo invazi ze strany Sovětského svazu. Diplomová práce se bude zabývat nezapomínaným obdobím v dějinách české sportovní žurnalistiky, kterému se dosud žádá bakalářská či magisterská práce nevěnovala. Nejbliže mu je disertační práce Dariny Vymětalíkové, která se zaměřila na vybraná sportovní periodika v letech 1945 až 1952 a jejich ideologickou proměnu.									
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Cílem diplomové práce je zanalyzovat mediální pokrytí LOH v letech 1948 až 1956 v československém tisku. Práce bude založena na analýze tehdejších dobových periodik, konkrétně novin a časopisů a jejich vzájemného porovnání. Pokusí se odpovědět například na následující výzkumné otázky: Jak se změnilo olympijské zpravodajství počínaje Londýnem 1948, přes Helsinky 1952 a konče Melbourne 1956? Jaké sporty a sportovci se dočkali v médiích největšího zastoupení? O kterých zemích se nejvíce psalo? Projevil se počátek studené války na informování o olympijských hrách? Lze ve sledovaných médiích vystopovat ideologický vliv pramenící z faktu, že Československo se v tomto období čerstvě (a u pozdějších her i velmi intenzivně) ocitlo pod komunistickou nadvládou?									
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):									
1. ÚVOD									
<ul style="list-style-type: none"> • uvedení tématu práce, zdůvodnění výběru 									
2. TEORETICKÁ VÝCHODISKA									
2.1 HISTORIE OLYMPIJSKÝCH HER DO ROKU 1956									
<ul style="list-style-type: none"> • stručný popis od vzniku novodobých her po sledované období 									
2.2 VÝVOJ ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY V LETECH 1945–1956									
<ul style="list-style-type: none"> • shrnutí nejdůležitějších událostí od konce druhé světové války po rok 1956, zejména s důrazem 									

na politický vývoj země

2.3 MEDIÁLNÍ VÝVOJ V POVÁLEČNÉ REPUBLICCE

- popis proměny mediální scény od konce války přes únorový převrat až po rok 1956

2.3.1 VÝVOJ NOVIN

2.3.2 VÝVOJ ČASOPISŮ

- představení analyzovaných periodik a jejich situace v letech 1948–1956

3. METODOLOGICKÁ KAPITOLA

- popis metodologie

4. ANALYTICKÁ ČÁST

4.1 LETNÍ OLYMPIJSKÉ HRY 1948 V LONDÝNĚ V ČESKOSLOVENSKÉM TISKU

4.2 LETNÍ OLYMPIJSKÉ HRY 1952 V HELSINKÁCH V ČESKOSLOVENSKÉM TISKU

4.3 LETNÍ OLYMPIJSKÉ HRY 1956 V MELBOURNE V ČESKOSLOVENSKÉM TISKU

5. POROVNÁNÍ PROMĚNY MEDIÁLNÍHO POKRYTÍ TROJICE SLEDOVANÝCH OLYMPIJSKÝCH HER

- popis toho, jak se změnilo informování o olympijských hrách od Londýna až po Melbourne a jakým sportům/sportovcům/zemím bylo v československých médiích věnováno nejvíce pozornosti i jak se lišilo olympijské zpravodajství na stránkách jednotlivých novin a časopisů

6. ZÁVĚR

- shrnutí práce

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Kromě základní literatury budu pracovat s archívem a dochovanými periodiky. Jedná se o deníky Rudé právo, Svobodné slovo, Práci, Mladou frontu a Lidovou demokracii. Z časopisů se zaměřím na Československý sport, Stadion, Ruch v tělesné výchově a Rekord. Analyzované období se vztahuje na dobu konání olympijských her, tedy roky 1948, 1952 a 1956.

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Kvalitativní analýza mediálního obsahu, komparace

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

BEDNAŘÍK, P., JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. Dějiny českých médií. 1. vydání, 2011.

Publikace přináší vyčerpávající přehled historie českých médií zařazených do kontextu světových dějin. Popisuje, jakými proměnami média na českém území v průběhu staletí prošla.

BOYKOFF, J. Power Games: A Political History of the Olympics. 1. vydání, 2016.

Dílo se zaměřuje na politické pozadí olympijských her. Svým obsahem se podobá níže uvedené knize Power, politics, and the Olympic Games. Jedna z kapitol se věnuje významu olympijských her v průběhu studené války.

ČAPKA, F.; LUNEROVÁ, J. 1948: Vítězný únor: Cesta k převratu. 1. vydání, 2012.

Knihla se zaměřuje na politický vývoj Československé republiky v letech 1945 až 1948 a detailně popisuje, co vše předcházelo tzv. Vítěznému únoru a jaké byly jeho následky pro československou společnost.

DĚKANOVSKÝ, Jan: Sport, média a mýty. 1. vydání, 2008.
Kniha českého kulturologa popisuje vztah mezi médií a sportem, který od druhé poloviny dvacátého století prošel rozsáhlou změnou a prostřednictvím masových médií učinil ze sportu zábavu a neopomenutelnou součást lidské kultury.

KAPLAN, K. Československo v letech 1948–1953. 2. část. 1. vydání, 1991.
Publikace českého historika specializujícího se na dějiny poválečného Československa mapuje období let 1948 až 1953 a popisuje uchopení politické moci komunisty a proniknutí jejich ideologie do všech oblastí společnosti.

KOLEKTIV AUTORŮ. Připraven k práci a obraně vlasti! Padesát let českého sportu v totalitní společnosti. Praha: Český olympijský výbor, Ústav pro studium totalitních režimů a Národní muzeum, 2014.

Výše uvedené instituce přišly v roce 2014 s výstavou zaměřenou na český (československý) sport v období let 1938–1989, kdy se země nejdříve nacházela pod vlivem nacistické a posléze komunistické ideologie.

KONČELÍK, J.; ORSÁG, P.; VEČEŘA, P. Dějiny českých médií 20. století. 1. vydání, 2010.
Kniha nabízí komplexní přehled mediálního vývoje v Československu v průběhu 20. století, s důrazem nejen na televizi, rozhlas, tisk, ale i tiskové agentury či cenzurní zásahy. Čtenářům poskytuje pohled na politický a hospodářský vývoj v českých zemích z mediálního hlediska.

SENIN, A. E. Power, politics, and the Olympic Games. 1. vydání, 1999.
Tato kniha se zaměřuje na období od vzniku novodobých olympijských her od roku 1896 až po tehdy chystanou olympiádu v Sydney v roce 2000. Na tuto globální akci ale nepohlíží z hlediska statistik a osudů jednotlivých sportovců, nýbrž zkoumá vliv politiky na jednotlivá pořadatelství.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

VYMĚTALÍKOVÁ, Darina. Sport a ideologie: Žurnalistika na stránkách vybraných československých sportovních časopisů v letech 1945-1952. Fakulta sociálních věd. Univerzita Karlova. 2015. Disertační práce.

Datum / Podpis studenta/ky

16. 5. 2017

Kadavčíček

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Alice Němcová Tejkalová
Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

16. 5. 2017
Datum / Podpis pedagožky/pedagoga